

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

1. Nejvyšší dosažené vzdělání a obor:
2. Pohlaví: MUŽ – ŽENA
3. Délka pedagogické praxe:
4. Setkali jste se ve své praxi s jedincem s poruchou autistického spektra? ANO – NE
5. O jaké postižení se jednalo? Atypický autismus – Rettův syndrom – Aspergerův syndrom
Dětský autismus
6. Byli jste při svém studiu na SŠ nebo na VŠ seznámeni s poruchami autistického centra?
ANO – NE
7. Účastnili jste se semináře, školení zaměřeného na způsoby práce s jedincem s autismem?
ANO - NE
8. Je Aspergerův syndrom postižení vrozené? ANO - NE
9. V jakých třech oblastech se Aspergerův syndrom projevuje?
10. Jak se Aspergerův syndrom projevuje v mluvě:
11. Jak se Aspergerův syndrom projevuje v chování:
12. Jak se Aspergerův syndrom projevuje v zájmové činnosti:
13. Jaká opatření by měla běžná škola přijmout při příchodu jedince s Aspergerovým
syndromem?
14. S kým budete jako pedagog spolupracovat v rámci školy při edukaci jedince s
Aspergerovým syndromem?
15. S jakými školskými poradenskými zařízeními dále spolupracuje škola, v které se vzdělává
jedinec s AS?

Příloha 2 – Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS S ÚČASTÍ VE VÝZKUMU K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Byl/a jste požádán/a o rozhovor za účelem získání dat a informací pro kvalitativní výzkum k diplomové práci Kláry Lampové. Výzkum probíhá v rámci magisterského studia Katedry psychologie na Pedagogické fakultě Karlovy Univerzity v Praze. Název práce je „*Zkušenost učitelů 1. stupně běžné základní školy s žákem s Aspergerovým syndromem*“.

Vaše spolupráce na projektu je dobrovolná. Účast na projektu spočívá ve vyplnění krátkého dotazníku a nahrávaném rozhovoru, který potrvá přibližně 1 hodinu. Vzhledem k citlivosti zkoumané problematiky je náležitá pozornost věnována etickým otázkám a zajištění Vašeho bezpečí. Důraz je kladen na:

- (1) **Anonymitu dotazovaných – v prepisech rozhovorů budou odstraněny identifikující údaje.**
- (2) **Mlčenlivost výzkumnice ve vztahu k osobním údajům o účastnících výzkumu (s tím, že s výzkumným materiálem bude pracovat výhradně Klára Lampová).**
- (3) **Po přepsání rozhovorů budou veškeré audiozáznamy smazány.**
- (4) **Po přepsání rozhovorů dojde k autorizaci textu – tzn., že budete mít možnost vyjádřit se k uvedeným údajům a upravit je, pokud o to budete mít zájem.**
- (5) **Jako dotazovaný/á máte právo kdykoli odstoupit od výzkumné aktivity, a to i v průběhu rozhovoru.**

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím a žádám Vás tímto o poskytnutí souhlasu s Vaší účastí ve výzkumu. V případě dotazů týkajících se tohoto projektu se můžete obrátit na jeho hlavní řešitelku, Kláru Lampovou (tel: 732134025, email: klara.lampova@seznam.cz). Svým podpisem zde souhlasíte se svou účastí na tomto projektu.

Jeden výtisk tohoto formuláře náleží Vám.

V Praze dne

.....

Jméno dotazovaného/ho

.....

Klára Lampová

PŘEPIS ROZHOVORU – UČITELKA 1

UČITELKA 1: Hm, určitě. Já jsem teda pracovala, měla jsem ve třídě kluka, nadprůměrně inteligentního a k těm jeho specifickým zájmům třeba připadal vlastně jakoby strašně velký zájem o medicínu a biologii obecně. My jsme, dlouho jsme zkoumali třeba, protože já jsem těmhle věcem nakloněná a zajímalo mě to a taky jsem teda si potom na něj, protože já jsem taky později, když jsem ho učila, jsem ho teda poprosila, protože mě to zajímalo, jestli o něm můžu psát diplomku, a tam jsme se právě třeba shodli - nebo jsme se dohadovali na tom jako, že prostě jestli teda ten zájem o tu biologii je, protože jeho rodiče jsou biologové a viděl to nebo jestli opravdu jeho samotného to tolik zajímá. Ale udivovalo mě, že on byl fakt schopen se třeba učit názvy v latině, uměl perfektně, protože jeho zajímal zvláště urologický trakt, takže on uměl tady ty věci úplně perfektně pojmenovat a úplně perfektně s tím pracovat.

TAZATEL: Tak to je zajímavý. Takže se zajímal o biologii a medicínu hodně. A projevovalo se to třeba nějak i v tý výuce?

UČITELKA 1: Ano. Projevovalo. Zvlášť teda jako problémy třeba byly, protože on chtěl být, od malička měl dáno, že on chce být urologem, takže vlastně to třeba hodně promítal do výtvarné výchovy, tam s tím byl třeba veliký problém. Kolegyně to nějak nezpracovala, když měli malovat své budoucí povolání a on namaloval určitý zákrok, který se jmenuje cystoskopie a on prostě tam namaloval třeba obrovské mužské přirození a podobně a kolegyně ho tahala za ucho do ředitelny, že maluje prosté obrázky. Jo, a on z toho byl úplně jako, prostě protože on splnil to, co po něm pani učitelka chtěla, že.

TAZATEL: Takže takový nepochopení z obou stran možná?

UČITELKA 1: Ano, a projevovalo se to i do ostatních věcí, ale já jsem to třeba jako, protože já jsem byla jeho třídní, protože to bylo na prvním stupni, jsme se potkávali, takže já jsem to strašně moc jakoby využívala a právě jsme všechno počítali jako na cokoliv, co se dalo, tak jsme to koncipovali k té biologii, aby mu to bylo příjemné a aby to chápal.

TAZATEL: Jo, jo, jasně. No a vy když říkáte, že jste ho měla na prvním stupni, tak jak to vlastně začalo? On nastoupil už s tou diagnózou Aspergerův syndrom nebo nějak probíhala diagnostika během toho základního vzdělávání?

UČITELKA 1: No, probíhala tam celá řada vyšetření, protože chlapeček k nám nastoupil a byl zvláštní. Jenomže tam bylo trošku to, že vlastně mu ta rodina jakoby z pohledu, my jsme vesnice, že jo, takže z pohledu těch lidí tady působila celá ta rodina jako zvláštní už jenom tím, že byli věřící a jejich děti byly vždycky vedené, jakože k samostatnosti a k tomu projevit si svůj názor a podobně. Takže oni už jenom tady tím byli hodně zvláštní. A ty jejich děti se opravdu, jakoby navenek projevovali jako... jako mě připadali třeba strašně fajn ty děti, ale nebáli se prostě třeba říct jako to se mi nelíbí a podobně, takže byly takové jako asertivní ty děti. Takže tím pádem působili jako zvláštní rodina.

TAZATEL: Aha, jasně.

UČITELKA 1: Kdežto když přišel tady ten chlapeček, tak už ve školce s ním byly problémy. Že jo, zase prostě třeba tam byla hodně direktivní pani ředitelka, která prostě jako, že je špatný jako, že to dítě je neschopné školní docházky, dostal odklad, samozřejmě se tam nic extrémního nezlepšilo, protože nemá co se tam v té psychice zlepšit nějak extrémně. Takže v první třídě dostali naštěstí velmi bezvadnou kolegyni, která ho teda potom krásně přijala a děti se ho také naučili přijímat. A já jsem s tím žila hrozně dlouho, protože ty děti ho vnímaly a věděly, že prostě jako P. je takový a když P. jako, tak vědí, jak se mají zachovat a podobně. Takže to byla veliká pomoc. Ta kolegyně opravdu nedostala ani asistenta, ani nic, normálně ji hodili do první třídy s tímhle Aspergerem. Jakoby Asperger plus ještě specifika ve výchově z té rodiny, takže když to řeknu takhle, pro ní to musel být mazec, ale od druhé třídy už prostě požadovala, že pokud nedostane asistenta, skončí. Takže teda dostala potom asistenta, ale otěhotněla a nastoupila jsem já, takže jsme tam takhle se jako vystřídaly. Ale tady té pani kolegyni jsem byla vděčná, protože opravdu ho krásně zasadila do té školní docházky.

TAZATEL: A vy jste říkala něco o specifčnosti výchovy vlastně toho chlapečka, tak projevovalo se to potom nějak třeba v komunikaci s těma rodičema?

UČITELKA 1: Ano, jako oni byli opravdu jakože oba rodiče jsou vysokoškolsky vzdělání, tatínek je prostě profesor, přednáší na univerzitě a maminka pracuje prostě jako je také jako, nevím přesně

jakej obor, ale vím, že nějakou tu biologii má také vystudovanou, takže prostě i s nimi se to jakoby, jako, rozumíte, my jsme tady třeba vesnice, takže tady jsme většinou zvyklí jednat, teď to nechci nikoho urazit, jo, ale jakože s lidmi, kteří mají třeba nižší inteligenci nebo a oni prostě už jenom tady tím byli jiní, že jo, že prostě třeba s tatínkem jeho se opravdu jednalo jinak. Když budete mluvit s nějakým kolegou vysokoškolačkem, tak se s ním bude mluvit jinak než s nějakým traktoristou, aniž bych se chtěla dotknout traktoristy samozřejmě.

TAZATEL: Jasně, jasně, rozumím no.

UČITELKA 1: Tam jenom potom ještě nastalo to, že teda ten P. byl jiný, takže se začalo řešit pedagogicko-psychologická poradna. Pedagogicko-psychologická poradna naznala poruchu ADHD, takže prostě musel na všechny doučování, protože se odhalilo, že on měl teda velký problém s grafomotorikou, takže všechna dys a podobně. Takže mu začali vymýšlet, že by měl chodit na nějaké ty, dneska se tomu říká intervence, ale tenkrát to byl dyslektický kroužek, protože on měl problémy i s grafomotorikou. On měl špatný úchop, že jo. Potom špatnou i jako špatné psaní, prostě grafémy mu nešly. Potom navíc u něho byla echolálie, takže tam byl problém se s ním vůbec domluvit. A jako, takhle, jemu to perfektně myslelo, ale prostě jako ta reprodukce té řeči byla špatná, takže tam s ním bylo obtížnější se na tom domluvit. No, a hlavně potom on jakoby působil takový, jak se o těch dětech někdy říká, jakože malý velký. On byl malý dospělý, on prostě někdy koukal s otevřenou pusou na děti, protože ony se chovaly jako děti, ale on tohle už nechápal, proč se tak chovají. Takže to byl takový ten typický, to už mě začalo vrtat hlavou a říkala jsem si, že tohle není ADHD. Když dokáže o přestávce s otevřenou pusou pozorovat děti, tak to není ADHD, že jo. Takže jsem s tím začala já trošku, teda pak jsme se s těmi rodiči trošku přátelili, několikrát jsem přišla i k nim do rodiny, došlo k tomu, že jsme se teda, že se uvolnily ty vztahy, že se nastavilo tykáni a začali jsme teda a já jsem říkala: "Hele, to se mi opravdu nezdá, nejsem ale odborník na speciální pedagogiku," no a naštěstí se teda potom spojili s Brnem s Ibsenovou ulicí, tam oni mají nějaké to SPCčko, no a tam teda odsud ho zařadili. Takže ve čtvrté třídě jsme se dobrali k tomu, že má diagnózu Aspergerova syndromu a začali jsme se teda učit spolu v tom smyslu, že já jsem říkala jako: "Já tě budu učit matematiku, češtinu, přírodovědu a tady ty věci a sama sebe budu učit v tom, abych ti dobře porozuměla." Jo, takže jako prostě jsem si nakoupila literaturu a vlastně v té době se potom schylovalo k té mojí diplomce, takže třeba ti rodiče byli na tolik vstřícní, že mi prostě jako, jednak jsem musela mít samozřejmě od nich písemné souhlasy a všechno a byli ještě i vstřícní v tom, že mi třeba nakoupili velké procento té literatury oni s tím, že by si ji pak třeba zanechali nebo ji věnovali škole.

TAZATEL: Jo, tak to je fajn. A vy jste se teda vlastně s touhletou tematikou nějak jakoby seznámila až s tím chlapcem anebo nějak jste tušila už před tím?

UČITELKA 1: Já jsem znala do té doby, že jo z normálně klasicky z fakulty běžné, takové ty poruchy, ale jako, že existují nějaké poruchy autistického spektra, tak to jsem se opravdu dozvěděla až tady.

TAZATEL: Hm, hm. A z toho, co vy vlastně jakoby víte a znáte o tý problematice a o tom, jaký máte třeba už i vlastní zkušenosti, tak je třeba něco, co byste jako nejpodstatnější řekla kolegovi, který by měl mít žáka s Aspergerovým syndromem, tak jako co byste mu třeba poradila?

UČITELKA 1: No, rozhodně bych mu poradila, aby se snažil k tomu žákovi si získat jakoby vyšší vztah, protože ten Asperger si do svého života toho člověka, pokud je otevřená forma, tak si do svého života toho člověka pustí. Určitě bych třeba poradila kolegům, aby nikdy nedělali takové to jakože prostě ho uzemnit to dítě, ale naopak jako, že třeba je výborné si to dítě vzít někam stranou do nějaké třeba prostě do nějakého kabinetu nebo když je tam možnost, že jo. My jsme pak chodili spolu i na zmrzlinu v rámci konzultací na té diplomové práci. Ale, ale třeba prostě mít na něho ten prostor a zjistit si opravdu tady ty věci jako, že co ho zajímá a podobně, protože tudy vede k tomu dítěti cesta. A aby to dítě v žádném případě nepodceňovali, protože ty děti nejsou hloupé, přestože teda se můžou projevat problémy s tou jejich řečí třeba a to, a jako to by byl asi takový základ. Nepodcenit to dítě, udělat si na něj čas a jakoby věnovat se mu individuálně aspoň pro ten začátek, než to dítě pochopím, než pochopím, jak k tomu dítěti můžu jít a co to dítě může, jakoby čeho je schopno a čeho už schopno není, co už je za hranou.

TAZATEL: A vy jste mluvila o otevřené formě, co jste tím přesně myslela?

UČITELKA 1: Hm, že je to dítě, že nemá úplně, jako že prostě pokud by to byla ta, nevím, jestli to tak úplně přesně funguje, protože já říkám, nejsem speciální pedagog, ale jako vím, že on měl otevřenou formu toho smyslu, že on neměl problémy s komunikací a s fyzickým kontaktem.

TAZATEL: Jasně.

UČITELKA 1: Pokud by tam převažoval trošku větší problém autismu, že by tom tam bylo jakoby už vyšší forma toho Aspergera, tak to by mohl být problém, že to dítě si vás z nějakého důvodu k sobě nepustí nebo něco.

TAZATEL: Jasně, jasně, rozumím.

UČITELKA 1: A hlavně ty děti nejsou hloupé, takže tam hraje potom taky roli jakoby roli i klasická sympatie a antipatie, že jo. A protože to já vim, že on jednu kolegyni vyloženě, a to nechci nějak jako on ji vyloženě nesnášel. On měl úplně trauma, když ji měl mít, protože „ona ho neměla ráda,“ mi řekl vždycky. A co je důležité, aby kolegové nikdy v komunikaci s těmito dětmi nepoužívali ironii a sarkasmus. Z toho byl tedy opravdu velmi vyřízený mnohdy.

TAZATEL: A to třeba používala v komunikaci ta paní učitelka, která ho neměla ráda?

UČITELKA 1: No, jednou říkal jeden pan učitel (smích), myslel to kolega určitě jako vtip, protože to byl bezvadný kolega a já už nevím z jakého důvodu on tam tehdy měl matematiku a řekl, že si za nějaké peníze koupí ostrov a samopal a že jestli se k němu někdo pokusí připlavat, tak ho zastřelí. No a naprosto, jako vůbec nevím, jaký to byl kontext, protože ten kolega mi to pak vykládal, protože tady ten kluk dostal úplně prostě jako záchvat a bál se, že ho pan učitel zastřelí. No, než jsme si teda potom spolu o tom promluvili a já jsem říkala: „A P., to byl vtip.“ A on mě říká: „Ale to nebyl vtip, on to říkal vážně, on se u toho nesmál.“ Takže i ta mimika, vždycky když jsem chtěla něco, aby pochopil, že prostě je to legrace, tak už jsem dopředu já cenila zuby, aby teda věděl, že teď se směju a teď je to prostě... protože on poznal podle toho, že se směju, že teď je legrace, že jo. I když mi často říkal: „Já to stejně nechápu. Ty se směješ a mě to vůbec nepřípadá vtipný.“ (smích)

TAZATEL: Jasně. A projevovalo se tohleto třeba i v komunikaci se spolužákama?

UČITELKA 1: Ano, někdy ano, nechápal třeba některé jejich hry. Jako těžko se mu dalo vysvětlit třeba některou hru, kdy to třeba bylo, já nevím, teď mě žádná hra nenapadá, protože ono už je to trošku, ono už mu bude dvacet chlapečkovi, ale jako některé hry prostě nechápal. Tam kde by bylo potřeba třeba nějaký jinotaj nebo něco, tak on to nechápal. Často nechápal třeba já nevím, jednou se něco stalo o přestávce, já jsem přišla do třídy a teď prostě že jo, já nevím, někdo se porval s někým a já mu říkám: „P., a jak to bylo?“ A on mě řekl: „Já nevím, já se o to nezajímám, já si mám o přestávce chystat své věci.“ Takže on si prostě jel svoji lajnu, on měl nalepené na lavici různé tabulky s tím, co kam má jako, že jo, kdy máme co, co si má připravit k tomu a podle toho on si jel. On se v tom sám orientoval, on si ty tabulky vytvářel.

TAZATEL: Takže nějakou strukturu potřeboval.

UČITELKA 1: To jo, to jo, to mu pomáhalo. A pokud měla být nějaká změna nečekaná, tak bylo dobré mu to vysvětlit, proč ta změna nastala třeba. Jo, ne jako nějaký, neexistuje vlítnout třeba do třídy a: "Honem zabalme si věci a stěhujeme se." Jo, vždycky jsem to třeba řekla dětem a pak k němu jsem šla a říkala jsem jako: "Neboj se, nic se nestalo," prostě třeba já nevím, "půjdou nám sem do třídy změřit okna," nebo něco, teď mě napadlo. Jenom aby teda věděl, jako neplatí na něj takové to jako huknout, prostě teď něco musí být a já nevím proč.

TAZATEL: Takže jste pracovali třeba nějak na tom, na nějakých jako strategiích, co dělat, když nějaká náhlá změna přijde nebo tak nějak?

UČITELKA 1: Hm, ano. A taky třeba když bylo potřeba, aby byl na různé situace připraven, tak jsme si je třeba i trénovali spolu. I prostě, já to vezmu na příkladu, objevila se u ředitelny cedulka, že někdo ztratil hodinky a já jsem si tak nějak uvědomila a říkám: "Hele a tys měl minule hodinky a dneska je nemáš, neztratil si je?" On mi říká: "Ne, já jsem je zapomněl v počítačové učebně, tak si je tam příští čtvrtek vezmu." A říkám: "Proč až ten čtvrtek?" "No, protože to máme informatiku." Jo, jako že tady bylo vidět jako, že inteligentní dítě, ale nedošlo mu, že si je může vyzvednout kdykoliv. Tak jsme si to řekli, že když prostě teda je to u ředitelny, tak ty hodinky už někdo našel, jsou v ředitelně a teď půjde za paní ředitelkou si je vyzvednout. On se teda bál, a tak jsme se domluvili, že já půjdu s ním, že mu teda položím ruku na rameno, a že celou tu dobu tu ruku na rameně bude mít, aby věděl, že tam jsem, že jsem se ani na chvíli ne vzdálila a on si to vyřídí s paní ředitelkou sám. Tak jsme si ten rozhovor teda nacvičili dopředu, co paní ředitelka řekne a říkám: "No, ale nemůžeme čekat P., že ti paní ředitelka odpoví přesně to, co my si tady říkáme." Jo, takže jsme zkusili několik takových různých variant, co mu asi paní ředitelka odpoví. No a on, protože ty děti jsou inteligentní, že jo, tak už prostě byl nasměrovaný a už jen stačilo chytit ten směr, co paní ředitelka odpověděla.

TAZATEL: Takže takový trénink sociálních situací možná.

UČITELKA 1: Jo, jo.

TAZATEL: To je super, a ještě mě napadá, on potom měl toho asistenta nebo ne?

UČITELKA 1: Ano, ano, až do deváté třídy. A potom až odešel na střední školu, tak tam měl také, ale to už fungovalo trošku jinak potom říkal, protože my jsme se spolu pak scházeli i potom, co odešel od nás ze školy, takže občas k nám zajde na kávu a minule mi říkal, že už může i pivo, protože mu bylo osmnáct. Jo, takže prostě vždycky čas od času se domluvíme s rodiči, že k nám může přijít a přijde jako na návštěvu normálně.

TAZATEL: A jaká třeba byla role asistenta na tom prvním stupni nějak?

UČITELKA 1: No, co bylo úplně nejdůležitější, tak on vlastně třeba většinu té látky zvládal úplně bez problémů, ale tam bylo spíš jakoby, co bylo takové důležité, co jsme potřebovali od toho asistenta, tak byla právě tady ta sociální rovina. Aby on mu překládal tady tyhle věci, prostě třeba co je, jako že jo, teď je to legrace, teď je to takhle... prostě aby on byl tady ten, kdo ho bude takhle směřovat, kdo nám bude pomáhat tady s tím, protože když máte třicet dětí ve třídě, tak nemáte pokaždé čas všechno vysvětlovat úplně do detailu, že teď je to legrace. Takže tohle bylo takové hodně anebo třeba když něco náhodou nepochopil, což bylo málokdy, tak dovysvětloval třeba ten asistent tu látku nebo jako snažil se různě jakoby to třeba přiblížit na různých jako příkladech ze života a tak podobně nebo na obrázcích a podobně. Zkrátka normální taková ta asistentská dopomoc tady v tomhle. Ale když bych to měla vyjádřit procentuálně, tak devadesát procent komunikace a tady tyhle ty věci.

TAZATEL: Takže nějaký větší problémy v tý výuce neměl?

UČITELKA 1: V podstatě ne, pokud ten asistent ho třeba zpacifikoval, aby nám neustále neskákal do řeči, protože on třeba jako já nevím, když se dozvěděl nějakou informaci, tak ji prostě neustále měl potřebu sdělovat. Já nevím, v matematice se dozvěděl, že každé číslo je dělitelné jedničkou nebo samo sebou. Jo, a prostě ve chvíli, kdy vešel pan učitel do třídy, tak prostě P. hlásil, už se na něho podíval a: "Každé číslo je dělitelné jedničkou nebo samo sebou." A pan učitel: "Dobře, P., to je pravda." Jo, takže prostě neustále, nebo třeba v té přírodovědě tam ho bylo potřeba korigovat, protože on často věděl mnohem víc, šel jako až za to téma, které se probíralo na prvním stupni. Jako já vím, že jednou jsme nějak dělali rybník a břehový porost a tady tyhle věci a on prostě (smích) mi všude psal okřehek a já už jsem říkala, ty jo, já se musím podívat, co to je okřehek, protože prostě jsem si nebyla úplně v tu chvíli jistá, že je to rostlina, co by se na prvním stupni dítě učilo, že jo. Jako on se to prostě někde dozvěděl, byli rodiče někde na procházce nebo tatínek sbíral něco asi do práce, no a tahle to jako takže tohle bylo takové trošku problematické, že někdy jako přesahoval to učivo a donutil nás třeba samotné se podívat na něco dalšího.

TAZATEL: A jaký to pro vás vlastně bylo tohle zažívat všechno?

UČITELKA 1: Tak ze začátku jsem z toho měla docela takový stres, protože jsem si říkala, jak mám zvládnout tu třídu a jeho, aby to prostě klapalo, aby to fungovalo, aby se člověk věnoval těm dětem úplně všem stejně, ale tam, říkám, tam byla zase super spolupráce s tou paní kolegyní z první třídy, že oni děti věděly, že prostě P. potřebuje víc práce. A ony ho samy i hlídaly jo, třeba jsem byla jako ve sborovně a najednou prostě přiletěla jedna holčička: "Pančelko, pod'te honem do třídy, P. hrozně řvě." Jo, a už dopředu jsem říkala: "A nevíš, co mu je?" "Nevim, ale myslim si, že to a to." Jo, takže oni už někdy třeba věděly některý věci dopředu. Jako ne dopředu, ale jako uměli se postarat. Takže to byla jako trošku pak ta výhoda, že ty děti mě tady v tom pomohly, že prostě se na ně dalo hodně spolehnout. To bylo pro mě jako supr, že oni se naučily fakt jakoby vnímat, že i prostě i jinak nebo odlišný člověk má právo na život a jako, že potřebuje minimální dopomoc, že jo prostě. Pak teda co já jsem takový ten člověk, který hodně používá často vtip a docela často používám i takovou jemnou ironii, tak to bylo pro mě takové to jako, jsem říkala v prvním bodě, že to bych doporučovala jako nedělat. To mi trošku trvalo, než jsem jako pochopila, že on vůbec neví, o čem jako je řeč, že on to nechápe a potom to bylo moc hezké teda. Takže to soužití trvalo já nevím ten půlrok, ale když to pak už to stálo za to.

TAZATEL: Takže vlastně ta třída vám dost pomáhala v tom.

UČITELKA 1: Ano, a taky ten asistent taky, to jako určitě. A hlavně tam bylo dobré, že jsme si pak udělali pěkný vztah i s těmi rodiči, takže on třeba jako my jsme měli akci spaní ve škole a oni ho tam nechtěli pustit a on tam sám nikdy nechtěl. No a já mu jednou říkám: "P., a proč tady s náma nechceš spát?" A on mi říká: "No, a kdo mě jako ráno zabalí spacák?" Takže stačila jenom takováhle maličkost a už odmítal celou akci kvůli tomu jo. A já jsem k němu nepřistupovala zase takovým způsobem jako ne: "ty jsi chudáček," ale: "ty jsi teda normální Matěj, tak ráno zabalíme spacák spolu, ne?" Já mu vždycky se vším pomáhám, co je potřeba a hotovo, že jo. Jo, takže takhle postupně jsme ho začali vtahovat do toho chodu té třídy. A maminka se zas bála, že bere léky a takový, tak jsem zas říkala: "Uklidni se, není jedinej, je jich třicet, že jo a kdo dneska není na práškách." Takže jako prostě já jsem říkala jako, zvolila jsem já k tomu takový ten postoj prostě, no tak se z toho nezblázníme.

TAZATEL: Tak to si myslím, že měl velký štěstí, že jste takový postoj měla.

UČITELKA 1: No, (smích) asi mě měl rád, protože se teda ke mně pořád nějak hlásí. Jako největší vyznamenání bylo, to jsme tenkrát teda s manželem se mohli potřhat smíchy, když říkal, že teď kon studuje sociální školu, teda střední školu, že jo, a studuje sociální školu a že až si budu jednou vyřizovat důchod, tak mi s tím pomůže. To byla taková velká poklona, jo. To jsou takový ty krásný, co má člověk jakoby k té pedagogické práci jako bonus, no.

TAZATEL: Hm, Hm. A možná takhle od takovýho dítěte to vyzní ještě trošku víc.

UČITELKA 1: Určitě, určitě, to on jako prostě...no.

TAZATEL: Hm.. a vy jste teda musela udělat hodně nějakých speciálních podmínek nebo způsobů, jak s klukem pracovat, předpokládám, že měl teda individuální vzdělávací plán?

UČITELKA 1: Ano, ten měl samozřejmě, na základě doporučení z toho SPC z Brna, tak jsme mu vypracovali individuální vzdělávací tematický plán a měl, z toho střediska jezdili vlastně třikrát, čtyřikrát ročně na konzultace a vždycky třeba se šli podívat k nám do hodiny, pak třeba nám poradili, co můžeme dělat jinak. Navíc ještě teda do toho Brna jsem kdykoliv mohla poslat email, kdykoliv prostě zavolat tomu pracovníkovi, který měl toho chlapečka na starost, takže to bylo strašně moc fajn. A ve třídě jsme nemuseli dělat žádná extra zvláštní opatření, jenom jsme mu vyřešili lavici tak, aby seděl u takové klasické kovové nástěnky, bývají na magnety, takže měl u sebe tady tu jednu nástěnku, ta byla jeho, protože aby se mu všechno vešlo jako jenom na tu lavici, takže ta nástěnka byla jeho a tam on měl třeba jakoby barevně vyznačený rozvrh, jo, a takovej jako já nevím, měl tam třeba napsáno přírodověda, dvojtečka a co si na to nachystat. A to prostě bohatě stačilo. On nepotřeboval nic úplně jakože extra speciálního a zvláštního, no.

TAZATEL: A vyskytl se někdy třeba nějaký větší konflikt? Buď třeba se spolužákama anebo i s některým z učitelů?

UČITELKA 1: No, jako vyloženě konflikt asi ne, ale jako často plakával, když prostě teda cítil nepochopení. Jo, že prostě se spolužáky, to si myslím, že vůbec, to jako ne, ale protože, říkám, tam zas bylo to, že oni byli opravdu na něj zvyklí, dokonce nastalo to, že kdyby si někdo zkusil něco z ostatní třídy, tak moji kluci jako z té třídy byli automaticky nastoupeni prostě, že na P. si teda dovolovat nebudeš.

TAZATEL: To je hezký.

UČITELKA 1: Takže tam to bylo jako takhle postaveno, že P. prostě není jako jo, že spoustu věcí nechápe, ten konflikt asi nejvíc vyostřenější byl asi jenom v té výtvarce tenkrát, když namaloval prostě ten obrázek no.

TAZATEL: Jasně, jasně. A ono se s ostatními dětma třeba pracovalo nějak v průběhu, jako že si, teď použiju možná nevhodný slovo, jako zvykaly v průběhu nebo se nějak předem připravovalo na to, že vlastně ten P. je trošičku jinej?

UČITELKA 1: Ne, normálně byly hozeny do vody a jely prostě. Až když potom v té čtvrté třídě jsme přišli potom na to, že je to ten Asperger, tak vlastně když už potom tam P. z nějakého důvodu nebyl v té škole, tak jsem to teda dětem vysvětlovala bez něho. A měli jsme to udělané formou, my jsme tomu říkali jako kulatý stůl, kdy seděli jsme na zemi s tím, že já jsem teda řekla o, co jde a oni mohli klást otázky, kdo koho co zajímá, tak aby věděl.

TAZATEL: Jasně a změnilo se třeba něco po týchletý události?

UČITELKA 1: Ani ne, protože oni už prostě jako na spoustu věcí ony ty děti nejsou hloupé a oni prostě si na spoustu věcí zvykly.

TAZATEL: A teď bych se možná ještě trošku vrátila k těm rodičům, vy jste teda říkala, že jste s nima měla poměrně hezkej vztah, že se s nima dobře komunikovalo, tak oni nějak se třeba i aktivně zapojovali do toho, aby se nějak podařilo včlenit vlastně P. nějak do toho?

UČITELKA 1: To právě ne, to se nepovedlo za celou dobu. Protože ono, ono takhle to je trošku složitější, jak už jsem říkala na začátku, oni měli pět dětí a vlastně všechny jejich děti kromě teda tady P., že jo, ten studuje teda teď druhou střední, protože na té první odmaturoval se samými jedničkami bez problémů v podstatě, tak všechny čtyři jejich děti ostatní studují na vysokých školách. A jsou to školy, prostě nejstarší dcera je doktorka farmakologie, další studuje ČVUT, jedna dcera konzervatoř a architekturu dohromady, jo. Takže opravdu jsou to jako, ehmm, a tady byl trošku takový střet bych řekla, že jakmile děti začaly být taková druhá třetí třída, tak oni je odebírali a dávali je do školy v okresním městě. Jenom tady toho P. nám tady nechali až do devítky. Jo, a vedení

školy to tehdy bralo jako velmi osobně, že teď jako šikovné děti dají pryč a P. toho nám tady nechají, protože ten má asistentku, že jo a tady se o něho můžeme starat, a to je na vesnickou školu dobrý. Takže tady vznikl tenhle ten jakoby střet, pak tam byl teda ještě střet s jednou kolegyní, která prostě měla problémy s tím P., ona ho opravdu asi neměla moc ráda nebo prostě... nechápala jsem to no, byla taková ostrá na něho dost. Takže tím, že byli párkrát jako ve škole tady kvůli tady tomu a tam potom jednou jsem říkala, protože ta jejich maminka pracuje v takové docela dobré instituci, s kterou by bylo docela dobrý spolupracovat a já jsem ji jako říkala: "Ty jako ty bys nám nepomohla?" A ona mi tehdy řekla: "Vaší škole? Ani omylem." Tak mě to docela jako zamrzelo, protože jsem si říkala ty jo a já jako osobně si myslím, že jsem třeba pro toho P. udělala dost, ale potom jsem si to rozebrala pro sebe a říkala jsem si jo, tak když vidím zas její kontext, tak asi jo no. Takže nesnažili se nějak jako. Nebránili ničemu, jako aby se účastnil nějakých aktivit a podobně, ale nesnažili se nějakým způsobem o zlepšení integrace nebo tak.

TAZATEL: Jo, jo, takže všechno tam z té největší části bylo na vás?

UČITELKA 1: *Hm (souhlasně), já a asistentka no.*

TAZATEL: A vy jste měli, třeba já nevím, ještě někoho ve škole, kdo by takhle pomáhal s integrací takovejch dětí? Já vím, že ne všude je školní psycholog, ale třeba školní speciální pedagog nebo ja nevím výchovnej poradce nebo?

UČITELKA 1: *Ne, ne nikdo. Výchovný poradce u nás fungoval jako ten, kdo vlastně řeší nějaké problémy, konflikty, ale tady ne, tady to nebylo potřeba. Tam to leželo hlavně na nás včetně teda toho, že já jsem vypracovávala to IVPčko, já sama jsem kontrolovala to IVPčko teda samozřejmě s tím pracovníkem z toho SPCčka.*

TAZATEL: Jasně, a v tom individuálním plánu byly třeba nějaký body, který ostatní kolegové úplně nedodržovali nebo nebrali ohled na ně?

UČITELKA 1: *Ano, právě třeba tady toto, že on tam měl problémy s grafomotorikou a takže třeba byl fakt problém v tom, že když bude třeba zápis na dvě stránky tabule, tak on to nestihne napsat, on prostě nebo to nebude tak úplně čitelné. Jo, takže já jsem se pořád snažila prosadit, aby teda buď nepsal třeba tolik nebo aby mu to dali jako doplňující, jako doplňovačku, tak s tím třeba trochu problém byl, protože jako když se to naučili všichni, naučí se to taky.*

TAZATEL: Hm, jo, jo.

UČITELKA 1: Tam třeba byl bezvadný i ten pan kolega z té matematiky a on prostě třeba P. měl hrozný problém s rýsováním, protože prostě, že jo ta motorika mu to nedovolila, jemu se třásly ruce a podobně. Tak jsme se jednou, moc jsme se tomu zasmály, protože paní asistentka mi říká: “No my jsme dvojka jo, jako P. nemůže rýsovat a já nevidím ten obrazec, chápeš to?” Jo, jako ona neviděla trojrozměr jo (smích), takže on mi řekne: “Tady udělej čáru a já ji tam udělám, ale vůbec nevím, jestli je to dobře, jo.” Takže (smích), takže jako tohle, jo a tam to třeba kolega akceptoval, že teda prostě paní asistentka jsou jenom ruce, takže když on řekl tady udělej čáru, tak ona ji udělala, i když to bylo špatně. Jo, takže prostě jako tam, to třeba byl velký rozdíl v té akceptaci. Třeba ten kolega s tou matematikou vůbec problém neměl, zatímco třeba některé ty kolegyně měly.

TAZATEL: Hm, hm. A jaký třeba konkrétně měly kolegyně problémy?

UČITELKA 1: No, měly pocit, že on je neakceptuje, že prostě nedělá to, co má, že on prostě třeba jeho zaujalo něco jiného, že prostě jo nebo třeba zapsat ten zápis, tak on už dopředu brečel, že je to dlouhý zápis a že to nestihne napsat.

TAZATEL: Jo, takže možná to vnímaly jako nějakou spíš ne neposlušnost ale jako, že to nechce dělat a zasahuje do jejich autority?

UČITELKA 1: Ano, ano, hm (souhlasně), tak on i třeba tady tohle, když on měl fakt nějaké jako svoje téma, které bylo jako jeho oblíbené a chtěl o něm mluvit, tak je to rušilo, protože on pořád vyrušoval, on pořád něco mele jo jako, takže jako někdy ho braly jako rušivý element třídy.

TAZATEL: Jo, jo, no a vy teda jako i z toho, jak o něm mluvíte, tak je vidět, že jste s ním měla krásnej vztah a krásnej přístup k němu, ale nastala někdy chvíle, kdy jste si třeba říkala, že už toho na vás bylo opravdu hodně? Třeba já nevím, když vám skákal takhle do výuky nebo něco podobnýho?

UČITELKA 1: Taky, taky jako, to ono zase když o tom člověk mluví s odstupem času, tak už má vyprofilované právě to, co bylo takové to hezké, ale třeba prostě když ráno přišel do školy a brečel, že ztratil cestou aktovku, tak jako to už teda tehdy prostě jsem se rozhodovala, co mám udělat. Jestli

prostě teda jako jsem si říkala, že už zavolám těm jeho rodičům ty jo a ať si ho sem před tu školu vozí, protože já už nevím, jo. Taky tohle byl třeba už takový ten zlomový den, kdy už jsem pak měla všeho plné zuby, protože jako jsem říkala ty jo, to už není možný, ještě tady nebudu lítat, jo. No, takže jsme hledali aktovku třeba potom, protože paní asistentka zůstala s dětma ve škole, protože už byla starší, tak jsem ji nechtěla někde nahánět, ať jde hledat aktovku a jako prostě šli jsme spolu hledat aktovku. Šli jsme k nim domů, že jo, tam nebyla aktovka, tak jsme ji pak našli cestou do školy.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 1: Jako oni bydleli, já nevím asi kilometr a půl od školy, on někdy chodil pěšky, někdy ho rodiče vozili a on, jak šel prostě lesem, tak ho tam něco zaujalo, aktovku sundal a prostě opřel ji o strom, ale jako najednou věděl, že už má asi jít do školy, že už asi se ten čas nachyluje, tak prostě šel, ale bez té aktovky. Takže to byl takový ten zlomový, jo, anebo občas už prostě jsem taky říkala: “Sedni si na ten zadek a mlč.” Jo a on zase věděl, že jako jsem, já mám ty sykvavky takové ostřejší, takže když udělám takové to: “Sedni si.”, tak jako jak to zasyčelo, tak věděl, že jako to už je i na mě moc. (smích)

TAZATEL: Jo, jo a jak se projevoval nějak jakoby konkrétně v komunikaci?

UČITELKA 1: Tak mimika ta byla jako omezená. On měl teda jakoby prostě ochablé svaly v obličejí, takže on prostě jako ta mimika u něj byla jakoby, tam to bylo fakt typicky vidět jako, že prostě on je autík, protože tam ta mimika nebyla. Byla minimálně, jo, že prostě úsměv jako jo, ale jinak takhle jako, že jo, když někdy se vám něco nezdá, tak nahodíte obličej a to u něho moc nebylo. On spíš jako, když ho něco zajímalo, tak zůstal třeba stát, on měl, nebo má, moc hezké oči, a on zůstal koukat a otevřel si pusku. Jenomže ono potom jakoby tam trošku, kolem toho patnáctého roku si myslím to začalo, kdy nastoupila puberta, tak rodiče měli potřebu to řešit nějak se sexuologem a nasadili mu nějakou léčbu a on potom už byl prostě utlumený až natolik, že mu třebas tekly i sliny. Což třeba jako strašně jsem to nesla těžce, protože jsem si říkala jako není to tvoje věc, ale přišlo mi to jako takové nefér nebo nevím jo. Takže jako ta mimika tam jako moc nefungovala. V té komunikaci mluvil téměř jako dospělý. Takže on nepoužíval takové ty věci jako, že prostě ručičky, jo. “Ručičky mají hodiny,” mě řekl, “to já nemám, já mám ruce. Ručičky mají hodiny.”

TAZATEL: Jo, hm, hm.

UČITELKA 1: Takže on prostě nepoužíval jako eufemismy, nepoužíval zdvořilá slova, jo, spíš bych řekla, že on to ladil hodně jakoby do spousty odborných termínů všelijakých.

TAZATEL: Jo, jo, jasně. A vy jste mluvila o tom jeho zájmu o biologii a že hodně často vtahoval tohleto téma třeba do komunikace, měl ještě nějaký další takovýhle ulpívavý zájmy?

UČITELKA 1: Ani ne, asi ani ne. Ne. Jako tam bylo tady tohle hlavně. Ještě teda co měl rád, tak třeba se mu líbila historie, ale to bylo takový jako třeba, když vás něco baví. Jo, že prostě jako to ho bavilo, rád si o tom přečetl. Neměl rád pohádky, protože ty jsou blbý, takhle to přece v životě není. Jo, ale historii třeba prostě když jsme si povídali o nějakém hradu nebo něco, tak jako to se mu líbilo, to jako to měl taky třeba ta historie. A taky zeměpis.

TAZATEL: Jasně, jasně... Já, teď nevím, jestli jsem se na to už neptala, ale mě napadá, že různě vznikaj na škole různý kamarádství a nebo třeba i první takový ty platonický lásky, tak jestli měl třeba nějakýho nejlepšího kamaráda nebo třeba nějaký takovýhle vztahy?

UČITELKA 1: Ne. To ne, toho nebyl schopen. On jako věděl, že patří mezi ty děti. Věděl, že je má rád, protože jsme mu to řekli, že je má rád a oni ho mají rádi, a to se projevuje tím, že oni mu takhle pomáhají a že jsou na něho hodní. A jako, jako měl moc rád H., protože H. byla taková, jakože poměrně silná holčička, nikdo, jako ne, že by s ní nikdo nechtěl kamarádit, ona byla jako strašně fajn, ale věděl, že H. je takový jako spolehlivý článek, jo, ale nedokázal s nikým takhle moc kamarádit anebo navázat jakože kamarádství vyloženě jako takové. Ale to bylo dáno tím, že on si s těma dětma nerozuměl, že on byl někde jinde než oni. Oni prostě jako kdybychom se na to podívali očima jiné optiky, tak bychom řekli, že on byl v té době dejme tomu jakože šesták a oni byli druháci.

TAZATEL: Hmm.

UČITELKA 1: Jako rozumově, protože on, že jo, byl někde jinde, no. Protože on prostě furt nechápe, protože jednou jsme seděli tady u nás doma a učili jsme spolu H. převod jednotek a on ji pak na tvrdo říká: "H., ty radši nikdy nic nevař, protože ty seš tak blbá, to není možný." A já: "Co jí nadáváš, že je blbá?" "Dyť tohle už musí bejt přece jasný každému," mě řekl. Jo, jakože prostě on to nechápal, proč to H. nechápe.

TAZATEL: To mě napadá, stalo se třeba někdy, že byl až přehnaně upřímný? I třeba k autoritám?

UČITELKA 1: Jo, jo, to bohužel, to bohužel. To právě tenkrát, když to tady té H. řekl, tak něco jsme se bavili a on mě říká třeba, že je tlustá a já říkám: “P., ale to se neříká.” “Ale proč, když je to pravda?” Jo, nechápal takt třeba.

TAZATEL: Hm, hm... pracovali jste na tom nějak?

UČITELKA 1: Snažili jsme se mu to vysvětlit, protože tím, jak je ta rodina věřící, tak jsme se mu snažili vysvětlit, že prostě přece smyslem člověka není těm druhým ubližovat a že H. to ví, že je tlustá, ale nemusí se jí to připomínat. Jo, jemu by se taky třeba nelíbilo, kdyby mu někdo připomněl nějaké věci, které na sobě nemá rád a že H. určitě není ráda tlustá. Takže vysvětlováním hodně. Tam bylo dobrý to, že člověk mohl hrát na tu inteligenci, protože on prostě to byl schopen pochopit inteligencí.

TAZATEL: Jo, jo. Mě napadá ještě, co pro vás vlastně, vy jste to trošičku zmiňovala, ale když byste měla říct, co bylo opravdu nejtěžší na tom mít ve třídě takovýdleho kluka?

UČITELKA 1: No, jako to, že třeba on tu třídu opravdu narušoval. Opravdu narušoval třeba tím chováním, jakože tím vykřikováním a podobně, že prostě tam nebyla ta asistentka, kdo by ho zpacifikovala, tak to bylo opravdu... nebo, já nevím, prostě zas jste něco řekla, on se chytl toho slova a hned ho rozvedl, takže on strašně jakoby ztrhával jakoby řád nebo chod té hodiny. Takže prostě fakt jakoby tohle narušovalo hodně.

TAZATEL: Hm, hm, jasně. A co si, naopak když jsem řekla teď to nejhorší, co si myslíte, že vám ta zkušenost dala nejvíc?

UČITELKA 1: No, já jenom řeknu, že když jsem se tenkrát rozhodovala pro tu diplomku, tak jsem se ho ptala, jestli bych o něm mohla tu diplomku psát a jako jeho rodiče byli hrozně nadšení a on mi řekl, že v žádném případě. Řekl to prostě tak kategoricky, že jsem se ptala jako: “A proč ne?” “Protože já nepotřebuju, aby někde na fakultě o mě četli, že jsem hloupej.” Takže jsme si vysvětlili, že prostě za prvé nebude nikde jeho jméno, jakože celé jméno, že jo, za druhé, že přece není hloupý a že to o sobě ví, tak proč to říká, jo. A potom teda, když jsem ta diplomka dokončila, tak máte takové to klasické poděkování někomu a já jsem právě přemýšlela, jak vyjádřit prostě něco jakoby jemu přímo osobně a napsala jsem tam něco, za čím si pořád stojím, že tu diplomku věnuju vlastně jakoby

P., svému nejlepšímu příteli, protože si myslím, že jako a teď nemyslím, že by to byl kámoš, se kterým budu chodit každou chvíli na kafe, ale nejlepší asi v tom, že dokázal člověku nastavit opravdu to zrcadlo, o tom jak ty věci jsou, že prostě my se na ně často díváme jinou optikou, sami nasazujeme různé masky a on byl prostě, teď to řeknu možná jako hloupě, ale jako surové lidství. Prostě když je někdo tlustej, tak je tlustej a nepomůže mu ani když si koupí, já nevím cokoliv. Taková ta, že na něm zase jakoby jsem si říkala, že to by bylo krásný se od něho naučit, samozřejmě, že člověk dneska, jako že používáme takt a podobné věci, ale taková ta čistota toho srdce, kterou on měl.

TAZATEL: A když jste mu to teda vysvětlila, tak on už s tím pak souhlasil?

UČITELKA 1: Jo, jo, ale vyžádal si teda pravidelné konzultace. Takže (smích) jako kontrolované z více směrů nejen z fakulty, ale i od něj. "Ale tohle není pravda, takhle to nebylo." A já říkám: "No jo, ale já tam nemůžu napsat takhle a takhle." "Hm a proč?" Jo, takže prostě takhle jsme si, jo jako.. takže mě se na něm opravdu líbilo takové to srdce, víte co, že my už jakoby často přistupujeme k někomu a už od toho člověka něco očekáváte, že jo jako ten mi může ublížit a ten to a on ne. On prostě s ke každému člověku přistupoval s tím nejčistším úmyslem, s tím nejčistším srdcem, protože prostě mu to nedovolilo tady tohle, to postižení, jestli to vůbec je postižení, mě přijde jako normální kluk zkrátka. A teď to řeknu hloupě, Klárko, ale každé je prostě nějak praštěnej. Každé máme něco, že, tak jako (smích).

TAZATEL: Jasně, rozumím, to je pravda no... A když jste třeba mluvila o tý školní tašce, že zapomněl, nebo aktovce, když nastaly nějaký takovýhle komplikovanější situace nebo možná i období měla jste nějaký svoje vlastní strategie toho, jak to zvládnout, aby prostě jste se z toho nezbláznila, když to tak řeknu?

UČITELKA 1: No, tak jako, že jo já třeba mám jako fakt bezvadného manžela v tom, že já jako se mu můžu vypovídat tady v těch věcech, takže prostě jakoby i třeba můžu doma si sednout a třeba jsme si otevřeli i jako lahev vína, protože jsme z Jižní Moravy, že jo, takže prostě jsme si o tom třeba popovídali jo. A i jako, co mě třeba pomáhalo, tak že jsem mohla mezi přáteli tady ty věci pak ventilovat, ale jako že jsem to třeba nepojmenovávala nebo tak, že se to týkalo jeho. Protože ony ty situace byly často humorné, že jo. Jako z pohledu normálních lidí, nebo ne normálních, ale jako když přicházíte do školy a najednou na zemi podestě leží P. na břicho a já mu říkám: "Co tady děláš?" A on mě říká: "Čtu si." A ja říkám: "Na školní chodbě jako na prostředku školní chodby, když tě tady všichni překračují?" A on se na mě tak podíval, jako úplně takovým stylem jako jseš úplně blbá, jako

jak si mám jinak přečíst ty malý písmenka na plakátě? Jako ten plakát visel volně, jeho nenapadlo zvednout ten plakát a přidat si ho blíž k očím, tak si prostě lehnul na břicho o půl osmé ráno, kdy děti chodí do školy a kde ho prostě všichni překračovali. Víte, mě přišla ta situace jakoby vtipná i v tom, že prostě ho překračovali ti osmáci, devátáci a nikomu nepřišlo divný, že P. tam na zemi leží. Jako oni viděli, že je při vědomí, že mu nic není, tak prostě P. má den, leží na zemi, tak ho překročíme a dem dál.

TAZATEL: No, to je vtipný, no. (smích)

UČITELKA 1: Jo, takže těch situací vtipných bylo právě třeba tady s tím zrovna s tím kolegou, jo, každé číslo je dělitelné samo sebou nebo jedničkou. A jednou prostě toho kolegu, to nevím, co ho napadlo, mu říká: “Ty P., a co to je samo sebou?” A on na něj kouká a říká: “A jak to mám vědět, to ta definice neříká.” Jo, jenže pak přišel kolega a říká: “Prosímte vysvětli mu, co je to samo sebou, mě tady P. prvně P. uzemil, já jsem tam měl pak otevřenou pusou.” (smích)

TAZATEL: (Smích)

UČITELKA 1: Říkám: “Tak nemáš říkat otázky navíc, jo.” (Smích)

TAZATEL: No, to je kouzelný.

UČITELKA 1: A pak jsme mu to třeba vysvětlovali jako na zrcátku, že když se podívá do zrcátka, tak: “Co vidíš?” “P.” Říkám: “No, a dobře a P. jako vidíš sám sebe, vidíš tam svoji podobu.” Takže tak jsme to jako vysvětlovali u zrcátka, co je samo sebou.

TAZATEL: Jo, jo, takže prostě nějaký takovýhle slovní spojení dělaly problém.

UČITELKA 1: Ano, hm, hm (souhlasně).

TAZATEL: Jasně, jasně... Tak jo, tak já přemyslím, na co bych se vás ještě zeptala nebo jestli byste ještě chtěla něco dodat.

PŘEPIS ROZHOVORU - UČITELKA 2

TAZATEL: Tak jo, super, děkuju. No, tak já bych asi začala s tím, jak to vlastně začalo, jak se to vlastně stalo, že jste dostala do třídy chlapce s Aspergrovim syndromem?

UČITELKA 2: Jak se to stalo, oni chodili vedle do školy a nebyli spokojeni, takže přešli ke mě vlastně do třídy jako na naši školu. My jsme sousední školy a já teď, myslím, že i diplomaticky maminka mi neřekla všechno, s čím nebyla spokojená, ale prostě chtěli jiný přístup, tak přišli k nám.

TAZATEL: A on měl diagnostikovaný ten Aspergerův syndrom už před nástupem do školy nebo během školní docházky?

UČITELKA 2: Ano, no já mám pocit, že to bylo až v té době, kdy přešel k nám, že to ještě nebylo diagnostikováno, že pak vlastně jsme ho poslali a vyšetřili, že to bylo vlastně snad... jo ale teďka tápu, to bylo přesně to, co si myslím, že by ta asistentka věděla líp. Myslím si, že nějaké indicie tam byly od dětského lékaře, ale ještě ta diagnóza nebyla přesně.

TAZATEL: A to byla jaká třída?

UČITELKA 2: Druhá.

TAZATEL: No a vy jste teda tušila, že k vám dorazí nějaký kluk s určitejma obtížema a dostala jste teda nějaký předem informace o tom třeba, jak se bude projevovat nebo jestli jste se na to nějak připravovala?

UČITELKA 2: Ne, myslím, že maminka - jo, oni se přišli podívat do školy, to bylo hrozně fajn. přišli se podívat, že chtěj změnit vlastně školu a jestli můžou, že aby viděl O. pani učitelku. A já jsem si je myslím pozvala rovnou do třídy, aby se jako seznámili, tak on byl takový jako velmi společenský, jo, že jako byl hrozně rád, takže to bylo takové příjemné. A co si pamatuju, že na přivítanou ta maminka napekla nějaké muffiny nebo něco, takže děcka ho přijaly s otevřenou náručí, a jestli jsem se na to připravovala... Já upřímně jsem skončila fakultu v 93, takže já nějakou specku jako jsem jenom jako možná okrajově, takže já jsem spíš vyhledávala přes internet,

jak se ty děti projevují a ptala jsem se výchovné poradkyně a zjistila jsem, že Asperger má strašně moc poloh, takže jsem byla zvědavá, co z něho vyleze. (pozasmání)

TAZATEL: A zmínili jste se teda v rámci vyučování na vysoké škole nebo potom v nějakých kurzech o poruchách autistického spektra nebo to vůbec v tom sylabu nebylo?

UČITELKA 2: Ne, ne. Jako říkám to byla tvrdá, já jsem nastoupila v 89, přímo v revolučním roce, takže tam jako tady tyhle věci, samozřejmě tam ty základní diagnózy byly, ale pokud teda mě paměť neklame, tak Asperger tam nebyl.

TAZATEL: Hm, jasně.

UČITELKA 2: A na rovinu teda, to s tím asi bude souviset, myslím, že to je asi důležité říct, já učím externě na fakultě, učím holky z prvního stupně a vím, že i teďka jako docela koukaly, když jsem jim říkala nějaké zážitky jako s dětma s diagnózama jako, že na tom pajdáku, tak vy jste asi zářný příklad, že víte, že tam toho asi moc není, ale to nekritizuju, jo.

TAZATEL: Já teda bakaláře jsem měla psychologii a specku, takže já jsem to měla, takže moc nevím, jak je to v jiných oborech.

UČITELKA 2: No, myslím, že tady to v dnešní době jako inkluze by mělo být áčkový předmět a věnovat se tomu fakt podrobně.

TAZATEL: Jo, jo. No a jaký to pro vás vlastně bylo, když přišel do té třídy, měl třeba nějaký problémový projev?

UČITELKA 2: Jo, měl, on když se mu něco nedařilo, tak se naštval a přestal pracovat. Bylo to asi v rozmezí buď brečel anebo se vztekal, ale ne zas tolik, já jsem čekala, že se bude vztekat víc. On maminka mě upozorňovala, že doma, když s nim dělá domácí úkoly, dokonce mi ho potom i natočila, to už jsme se znali dýl, že vyhazoval věci ze skříně, prostě řval, chtěl utíkat z domu, ale ve škole jako cizí autoritu docela mě bral, jo, takže tam to nebylo tak extrémní, ale když viděl, já jsem to jako tak cítila, když cítil, že neudělá tu práci úplně stoprocentně, tak to radši nedělal. A samozřejmě se vymlouval, že teď třeba ho bolí hlava nebo něco jo, jako byl chytrý, šel na to dobře, nebylo to přímočaré, že by jako řekl, že to nechce, ale tak jsme... My jsme s tou maminkou byly

skoro denně v kontaktu telefonicky, takže my jsme to tak probíraly, protože ona už ho znala dýl a věděla, jak na něj, že jo.

TAZATEL: Jasně, jasně, takže jste nějak pracovala s tím za pomoci té maminky a měla jste nějaký třeba strategie, jak to zvládat s ním?

UČITELKA 2: Tak jako na chlapa jsem si říkala, že ho budu chválit a budu tady metodu medu a biče, takže to jsem takhle, ale jsem jenom člověk, takže někdy mě strašně štval s tím svým chováním, takže už nebylo za co chválit a neměla jsem sílu. Víceméně já teďka nevím, jak to bylo časově, ale mám pocit, že jsem právě co nejdřív dostala k ruce pani asistentku jo, že to tam bylo prostě v rozmezí pár měsíců, což mi nepřišlo tak hrozné to vydržet. A ta asistentka byla kouzelná v tom, že ona s ním neskutečně jako dobře uměla, já to řeknu blbě, ne manipulovat, ale prostě uměla to s ním. Takže ona se s ním snažila vždycky, když už to na něj šlo taková ta chvilka, že nebude dělat, tak se ho snažila nějakým způsobem motivovat a to by bylo asi fajn, kdybyste probrala s ní, ale uměla to jako fakt.

TAZATEL: Jo, to by bylo určitě zajímavý. Když jsme se teda dostaly k asistentu pedagoga nebo k jeho asistentce, tak jaký vlastně on měl - předpokládám, že měl asi individuální vzdělávací plán?

UČITELKA 2: Měl podpůrný stupeň, tam byl, ale IVPčko jsem vypracovávala až později, ale hlavně jsme se domluvili s tou maminkou, že když neudělá práci ve škole, tak to musí zvládnout doma, ale já vždycky mám i u ostatních dětí, že to zas až tak striktně nevyžaduju. Takže vlastně jsem řekla té mamince, že bych chtěla, aby to udělala tak, jak to cítí, že když ten O. to fakt už jako nemůže dělat, tak ona ho znala nejlíp, tak ať to nedělá, že raději uděláme prostě čtvrtinu věci, že zas nejsem úplně zasedlá na to, aby byl vyplněný pracovní sešit, to rozhodně ne, ale ať je to děcko spokojené a ať je motivované v tom, ať ho to baví. Takže na téhle úrovni víceméně pracuji se všemi dětmi, které mají nějaké prostě, ne příliš stejnou rychlost jako ostatní, když to řeknu jako kulantně. Takže tak.

TAZATEL: Takže podle nějakých jeho potřeb nebo situace.

UČITELKA 2: Hm (souhlasně).

TAZATEL: No a kromě toho, že třeba se rozčiloval, když mu něco nešlo nebo věděl, že to nezvládne, tak měl ještě nějaký další projev?

UČITELKA 2: *No, měl rád strašně rybaření, oni to jako většinou ti Aspergři mají, že, oni jsou někde v něčem hodně jako zažraní do něčeho, tak každý den děcka krmil tím prostě, co ulovil nebo jak se nějaká ryba jmenuje a docela tím jim lezl na nervy, to si pamatuju, že už potom ho málem vypískali, že už jim to nemá říkat. Ale ty projevy upřímně nevím, myslím si, že to bylo různě, že lehal na lavici, že je unavený nebo že chodil často na záchod, jo, v tu chvíli, kdy se mu jako nechtělo nebo cítil, že to neumí. Já si myslím, že to nebylo vždycky o tom, že se mu nechtělo, ale prostě on to chtěl mít perfektně a oni takoví jsou, že, to tak jsem si taky vyčetla na tom internetu, tak jakoby spíš tak. Chození na záchod, jo, vykřikování docela často ze začátku, jako že na sebe hodně upozorňoval a docela měl problém navázat kamarádství, protože byl takový až hodně kontaktní.*

TAZATEL: A jak se to projevovalo ten kontakt?

UČITELKA 2: *No, docela ořápkával ty ostatní děti a právě jim vnucoval ten svůj koníček, to rybaření, takže jako když už viděly tu jeho krabičku s těma lesklýma já nevím, jak se tomu říká, na co lovil štiky si pamatuju, tak prostě ho kolikrát jako posílaly do háje, že jsem jim musela kolikrát říct, někde za rohem, aby si ho vyslechly, že je trochu jiný, no. Já jsem o tom, já vždycky s těma dětma, po domluvě s rodičem toho dítěte, mluvím v těch komunikativních kruzích ráno vždycky jako se bavíme o tom, že ne každé dítě má prostě stejné třeba oči, tak někdo se narodí s tím, že prostě potřebuje více pozornosti a aby se k němu tak chovaly. Takže tady na tom jsem taky pracovala docela jako hodně, ale víte, jak děti jsou potvory jako ne všichni to vezmou, že.*

TAZATEL: A nastal vyloženě nějaký třeba problém mezi dětma a jím?

UČITELKA 2: *Já myslím, že u O. ne, ale pak jsem měla ještě v průběhu jako před ním pár let kluka, který měl ADHD a ten házel lavicema a utíkal ze školy a tak dále. To jako bylo těžké, ale asi se budem bavit o tom O. nebo chcete to všeobecně?*

TAZATEL: Asi spíš bych to zaměřila jen na toho O., ať to je čistě jako Asperger.

UČITELKA 2: *Jo, dobře.*

TAZATEL: A jak to měl s pravidlami?

UČITELKA 2: No, na to byla úžasná ta asistentka, protože naše pravidla, co jsme měli celkově třídní, tak jsem měla pocit, že jsou pro něho docela těžko hmatatelná, když jsme si o nich jenom mluvili. Jo, mě tehdy nenapadlo, protože to byl jeden z prvních kontaktů s Aspergerem, no vlastně první Asperger, co jsem měla, tak mu to třeba vypsát nebo nějak nakreslit, že víceméně to s ním dělala doma ta maminka ta pravidla a pak jak přišla asistentka, tak ona mu dělala nějaké piktogramy, jo, že se musí hlásit, že prostě nesmí chodit z lavičky a tak dál a tak dál. Ale jako porušoval to, měl s tím problém, jo ale taky jsem se snažila ho moc jako nekritizovat, protože víte, jak to je, nikdo to nemá rád a jako děti s diagnózou, on to vlastně o sobě věděl, že je trošku zvláštní, že, že je jiný, takže jsme se snažili jako tolerovat, zase to bylo o tom, že ty děti poukazovaly na to a: "O, zase jako chodí z lavičky!" nebo něco takového, jo. Takže ten problém tam byl s dodržováním pravidel.

TAZATEL: A ještě mě napadá někdy může být problém třeba nějaká změna v rámci rozvrhu nebo možná nějaký lpění na rutinách, tak měl to taky?

UČITELKA 2: Jo, hm (souhlasně). Já jsem tehdy docela měla období častých nemocenských, a když jsme měli supl, tak on to absolutně jako ty lidi nebral. On prostě chtěl jenom mě. Vim, že mi kolegyně volaly, že byl opravdu vzteklý a nechtěl pracovat vůbec. A to byl taky i jeden z důvodů, mám pocit, že se vyměnilo třídnictví, teď vám to taky přesně neřeknu, ale shodou okolností k nám nastoupila asistentka, která zná tu maminku, takže věděla celou tuhle peripetii jako, jak to s O. bylo a on potom odešel do Hlučína na školu s montessori prvky a já jsem to brala tak docela jako, že mi bylo smutno, že odchází, ale bylo to právě proto, že oni se dověděli dřív než já, že bude změna v třídnictví a ta maminka prostě nechtěla už ty změny pro něj a navíc jako montessori je trošku, že jo, úplně jiná liga a pro tyhle děti asi značka ideál.

TAZATEL: A vy ste ho teda měla jak dlouho?

UČITELKA 2: Od konce první třídy do konce druhé a pak už byla ta změna.

TAZATEL: No a jak se třeba víc jako projevoval v komunikaci, možná, nebo takhle, reagoval třeba na některý slovní spojení nebo nějaký metafory tak, že to třeba úplně nechápal nebo měl s něčím takhle problém, co se komunikace týče?

UČITELKA 2: Jo, musela jsem přizpůsobit jazyk jeho kmeni jako když to tak řeknu (smích), jo, některé věci, co jsem ráda používala, jo, víte co, strašně ráda jsem si někdy dělala srandu a on to docela jako nepobral, že fakt jako tomu nerozuměl a připtával se mě, co jsem tím myslela to jako jo.

TAZATEL: A co se týká vzdělávání, tak měl třeba problémy s nějakými předměty, že třeba mu vyloženě vadily nebo?

UČITELKA 2: Hm, já myslím, že jo, ale teď vám neřeknu co. Já mám pocit, že tam bylo s češtinou problém, že nechtěl prostě opisovat, přepisovat a takové věci, takové ty, v kterých neviděl smysl. Matika ho bavila, to si myslím, že dost, a samozřejmě, tam byla prvouka, takže tam byly ryby a to bylo jeho, takže tam, my už jsme potom s tou asistentkou vymýšlely třeba i odměny ve tvaru rybiček a takové věci, jo, aby se mu to líbilo.

TAZATEL: To je hezký.

UČITELKA 2: Aby to pro něho bylo jako motivující, ale čeština byl problém, myslím si, že ano.

TAZATEL: A jak to bylo vlastně s rodičema s tou komunikací, tam asi byla poměrně dobrá teda jsem pochopila?

UČITELKA 2: Tam byla úplně vynikající, ta maminka byla prostě úžasná. Ona dokonce se nabízela, že myslím, že neměla v té době práci, tak že by mu dělala asistenta. Ze začátku když vlastně chtěla, tak jsem ji tam nechávala v tom vyučování, ale nedělalo to dobrotu, protože on si na ní docela dovoval a byl drzý, a tak jsme se domluvily, jí to jako nevadilo, ona byla zvyklá viceméně, ale mě to přišlo, že se předváděl i před dětma, že s tou mamkou tam byl. Tak to bylo jako úplně v pohodě, my jsme si jako i volávaly i večer prostě, když byl jakýkoliv problém i z jejich strany doma, že něco třeba vysvětlit, tak volala. Takže tam to bylo perfektní.

TAZATEL: Tak to je fajn. Ještě mě napadá, jestli třeba v komunikaci s těma dětma, tam trošičku jste to zmiňovala, že třeba byl víc kontaktní nebo až moc, tak měl ještě třeba nějaký nápadnosti, na který ty děti špatně reagovaly?

UČITELKA 2: No, myslím si, že ne. Ale prostě dotýkal se, to co jsem říkala, no. Jo a chodil do taneční školy, to vlastně když pak končil, tak nás s manželem pozval na vystoupení a to byl nadšený, že jsme přišli.

TAZATEL: Takže k pohybu měl kladnej vztah?

UČITELKA 2: Jo, jako já si nemyslím, že by to bylo úplně v pohodě, tělocvik i to taneční, že tam bylo spíš takový projev, že inklinoval k těm holčičím věcem jako jo. Takhle to spíš jako jsem viděla. Nevím, víte co, u nás ve škole tělocviky učí někdo jiný a mám pocit, že ten tělocvik tam byl trošku problém. Jakože cíleně pohyb předvádět něco... protože v tom tanci on byl takový jako, mě to přišlo jako umělecký jo, že prostě se chtěl vyjadřovat a on kolikrát i tančil před těma dětma, takže to taky byla jedna z věcí ty, co třeba kluci fotbalisti, protože jsem je tam měla, tak jim to vadilo, že, jakože kluk tančí, že, to je divné (zasmání se). Ale tím se nevysmívám, to teďka jako spíš jako jsou věci, co si tak zpětně pamatuju, tak si říkam jako taky nemusí každý čutat fotbal, že.

TAZATEL: No, jasně. A dostal se někdy do nějakýho otevřenýho konfliktu se spolužákama?

UČITELKA 2: Mám pocit, že jo, ale teď vám zase konkrétně neřeknu. Určitě to tam bylo, protože on si jako nenechal moc líbit, on byl hodně jako takový, říkal svoje názory a docela přesvědčoval a nechápal, že někdo si to nedá říct, že prostě fakt chtěl tu svoji pravdu prosadit.

TAZATEL: Hm, jasně. Pamatujete si na něco, co bylo fakt jako hodně nepříjemný? Nějakej špatnej zážitek?

UČITELKA 2: Hmm... Myslím si, že ne, ale asi tam něco proběhlo, ale zase díky té mamce, ona byla schopná mu to doma jako, protože on si to nosil domů, jo, prostě měl to v sobě a ta maminka mu to prostě vždycky strašně pěkně vysvětlila a pak mi třeba napsala smsku, že už to chápe, protože určitě byly i slzy, ale zase vám neřeknu úplně přesně, co to bylo.

TAZATEL: Jasně. Anebo naopak něco, co byste si pamatovala, že vám udělalo radost?

UČITELKA 2: Tam myslím si, že zrovna to bylo to dítě, co mi neustále nosilo nějaké dárečky. Jo, že ten O. byl takový jako přáníčka papírové nějaké věci a to, co mi udělalo radost bylo tehdy to vystoupení, protože mám pocit, že taky jako na tom podiu viděl, že tam jsme, tak prostě byl úplně nadšený a jako těma očima se i díval a byl šťastný jako, že tam jsme. Tak tady to, to jsou takové ty momenty, kdy si říkáte, že to je lepší než deset výplat.

TAZATEL: Jo, jo.. No a když byste si představila, že byste měla třeba nějakému kolegovi poradit, kdo má mít dítě s aspergerem ve třídě, tak z té zkušenosti, kterou máte, co byste mu poradila?

UČITELKA 2: No, dostat se hlavně na jeho notu, co má rád a na to prostě se orientovat. Vyzdvihnout ho před ostatními dětmi, že v tomhle je skvělý a úžasný a myslím si, že nepoukazovat skoro vůbec na jeho chyby, že oni si to berou hodně hodně špatně, spíš třeba si ho vzít po vyučování a dodělat s ním nějaké věci. Víceméně netlačit, protože prostě moje zkušenost nejenom s aspergerem, ale jako u těch dětí s tímto asi obzvlášť, že prostě člověk, když chce jako moc tlačit na pilu, tak je to horší, že méně znamená více. Tak. Probrat základ a nebazírovat na tom, že prostě musí mít tak - prostě jsou taková jo, kolegové někteří, že musí mít vypsany celý pracovní sešit tak jako tak.

TAZATEL: Jasně. A co byste jim třeba řekla, že v rámci toho Aspergerova syndromu je podle vás to nejpodstatnější?

UČITELKA 2: No, myslím si, že mají takzvaně svoji slovní zásobu, tak jak jsem to naznačila, že si člověk musí dávat pozor na nějaké já nevím připodobňování k něčemu, jakože já nevím, jak to teď... dělat si legraci, pak prostě to dávat nějakým způsobem i jako vyjadřovat se opisem, prostě říct to na rovinu, jasně, a možná se i otázkou vždycky ujistit, jestli to dítě tomu rozumělo, protože ne vždycky jako, že jo, oni dávají najevo nebo ten O. dal najevo, že tomu nerozumí, jo. Takže asi tohleto a chválit, chválit, chválit no.

TAZATEL: Hm, hm. Jasně. Mě ještě napadá, vrátím se trošičku na začátek, když vlastně přišla ta maminka za váma představit se do třídy, tak to už byla ta doba, kdy věděli tu diagnózu nebo ne?

UČITELKA 2: Já mám pocit, že to bylo naznačeno dětským lékařem, že by to mohlo být, ale myslím si, že ještě neměl tu diagnózu.

TAZATEL: Jo, takže ale nějaký povědomí o tom, že by to mohlo být na tom autistickém spektru to bylo?

UČITELKA 2: Určitě.

TAZATEL: Jo, jo.

UČITELKA 2: Protože ona byla taková šikovná, ona si sama jako obcházela vlastně ty lékaře a snažila se prostě tomu O. pomoci, jo, protože ona měla potom ještě mladší holku a to bylo strašně zajímavé je pozorovat potom vývojově, časově, že ta holčička tím, že byla ve školce, tak prý předčasně jako dospěla, protože vlastně viděla toho brácha, že ta mamka mu věnuje neskutečně moc času a na tu holčinu prostě nezbyl čas, ta byla jako víceméně bez asi nějaké diagnózy, tak měla už pět let, tak to by se možná už projevilo, si myslím, takže ona strašně moc věcí, ta mamka ji chválila, že se naučila právě proto, že na ni ta maminka neměla čas. Takže všechno zlé k něčemu dobré. Ta mamka to prožívala špatně, ale za mě si myslím, že to do života určitě pro tu holku bude fajn.

TAZATEL: Hm, hm. A co se týče ještě těch vztahů ve třídě, jak třeba probíhala hra, jestli si hrál třeba o přestávce s nima?

UČITELKA 2: Chtěl být, pokud si teda dobře vzpomínám, tak mám pocit, že chtěl být vždycky hlavní role, že to chtěl i řídit, že vlastně prosazoval to svoje, a když to nebylo po jeho, tak se byl schopen naštvat a jít z té hry pryč. Úplně v pohodě, takže takové jako vůdčí.

TAZATEL: A nechávaly ho ty děti?

UČITELKA 2: Ne. (Smích) Holčičky empatické ano, ale kluci většinou ne.

TAZATEL: Když říkáte empatické holčičky, objevovalo se tam něco třeba pečovatelského z jejich strany?

UČITELKA 2: Ano, ano. Byly tam, hm, jo. Já mám pocit, že tam byl dokonce nějaký takový vztah jako, že tam byl někdo z holčiček, které jako měly tu tendenci se o něho starat, jo, myslím si, že jo.

TAZATEL: Hm, hm. Nevíte, jak to třeba on bral nebo jak na to reagoval?

UČITELKA 2: Hezky, já myslím, že on od nich to bral fajn jako. On ty holky vůbec mám jako pocit, samozřejmě jednak chlap a jednak si myslím, že možná i tím tancem jako inklinoval víc k těm holčičkám, navíc ony nejsou tak jako drsné, teda většina z těch co měl ve třídě teda nebyla drsných a jo, on je měl rád jako. Hm. Tam mám pocit, že byl problém s těmi kluky, tak se mi to začíná vybavovat no.

TAZATEL: No a jaký to pro vás vlastně bylo, když byste jako na to zavzpomínala?

UČITELKA 2: Náročné (pozasmání se), náročné a přínosné, protože si myslím, že by kantorů měli vědět prostě, jak se chovat, a navíc jako každý Asperger nebo vůbec ADHD jako spektrum je strašně široké a opravdu si myslím, že by mělo dojít k něčemu jako vzdělávání dospělých, prostě nevím, nevím čím, ale prostě tím, že my si to sami sháníme tu literaturu nebo prostě ty vědomosti a vlastně učíme se za pochodu s tím děckem, tak děláme spoustu chyb, jo, a to mě jako kolikrát hodně mrzelo, protože nebudu tady lhát, že jsem občas vyletěla jak čert z krabičky a prostě jsem ho dořvala, jo, ze začátku, protože už mi fakt jako vadil, takže to mi vadilo, že nejsem schopná prostě se předem nějak zpacifikovat, ale ono v životě taky nepotká jenom hodné lidi, že jo, tak jsem to brala jako vývoj, ale strašně mi to vadilo, že to neumím.

TAZATEL: A jak na něj třeba reagovali ostatní pedagogové?

UČITELKA 2: Jak kteří (zasmání se), jak kteří... Někteří, já mám to štěstí jako na kolegy kolem jako přímo ty, co byly se mnou jako na patře, tak ti byli úžasní a věděli, my jsme si samozřejmě o tom jako říkali, že, jako se o tom bavíme, jako ti byli bezvadní, ale pak byli taková třeba při doзору v jídelně, kteří ho tam peskovali a já říkám jako: "To je ten s tím Aspergrem." "No a co, tak má poslouchat." Jo, taková ti zaškatulkování, nebudeme si nalhávat, že existují taková lidi, že dneska, kteří si myslí, že prostě příkaz, zákaz, ano, ne, je to nejlepší, takže jako byly problémy a ten kluk je neměl rád jako, on potom se jim jako cíleně vyhýbal a když třeba měli u mě právě suplovat, tak to jako bral hodně špatně.

TAZATEL: A jak třeba on reagoval na takovýhle příkazy a opatření?

UČITELKA 2: No, mám pocit, že se byl schopný i jako naštvat a i s tím táckem s tím jídlem jít úplně jinam, když ho někdo seřval jako, že prostě, no. Nechodil za mnou moc, to si nemyslím, že by měl zas až tak jako tu důvěru, ale mluvil o tom právě třeba té mamince doma. Ona mi potom právě třeba zpětně volala, že byl nějaký problém, Ne, že by si stěžovala, ale já jsem vždycky jako chtěla vědět, jak na tom je a takové rozpoložení, ať to jako vychytáme, takže vím, že byl naštvaný a komentoval to doma, no. Já si myslím, že on byl celkově, nevím jestli Aspergeri takoví jsou, asi zřejmě ano, si myslím, každé dítě, které někde má ubráno, tak má zase přidáno, byl velmi citlivý na to, jak se s ním jedná. A takový jako chtěl tu spravedlnost.

TAZATEL: Hm, hm, to mě vlastně nahrává na takovou otázku, na kterou jsem se chtěla zeptat, jak to měl s takovejma těma jako společenskejma pravidlami nebo možná i s tou spravedlností no, jak jste nakousla?

UČITELKA 2: Někdy, jo, někdy byly situace, kdy třeba jsem už chtěla ukončit hru, protože už bylo třeba hodně jako pozdě, už jsem chtěla pracovat, a tak jsem to udělala tak, že jsem třeba je nenechala dohrát, jo, něco, že prostě ještě jednou a jdeme si sednout a on, když tam u toho zůstal a byl mezi nima, tak prostě byl schopný se strašně naštvat jako, že jsme to nedohráli, a že se to tak nedělá, a že se to má dohrát až do konce. A já jsem si ho pak třeba bokem vzala o přestávce a řekla jsem mu to, že jsem potřebovala pracovat, ale na to on jako vůbec neslyšel. On prostě měl ten svůj průzor takový, že jakože tak to je a hotovo jako. Tak to si myslím, že taky docela jako, že je typický znak tady u těch dětí.

TAZATEL: A mě napadá ještě možná a co nějaký jako lži?

UČITELKA 2: No, myslím, že tam k něčemu došlo, k takovému vymyšlení jako si. Právě ta asistentka, ta docela ho vychytala na tom, že právě on se třeba vymlouval na něco, že on se jako v době, kdy právě nechtěl něco dělat nebo se na to jako necítil a začal si něco vymýšlet, a ona neskutečně to s ním uměla. Oni se tam potom docela i jako často řehtali společně, protože ona byla schopna mu něco říct takového jako, že to byl joke a on se tomu začal smát a jako uznal to, ale ona jako byla v tomhle mistr, to já jsem s ním neuměla. Víte co, jako na to, nechci se vymlouvat, ale na to fakt není čas, jako když tam máte dalších 20 dětí jako, jo, zamyslet se nad tím a srandovat s nima, abyste z něj dostala, že kecá...

TAZATEL: No, to je úplně jasný. Co si myslíte, že vám vlastně, vy jste to už trochu zmiňovala, ale co vám to dalo ta zkušenost?

UČITELKA 2: Hm... Co mi to dalo... Víceméně rozšířit si svůj obzor, samozřejmě profesní, zamyslet se nad tím, že děcko když zlobí, což samozřejmě vím, ale tady u těch je to obzvlášť, tak to nemusí být jenom protože něco nechce dělat, ale protože ho něco trápí a něco obchází. A dalo mi to taky strašně moc v tom, že ostatní děti zjistily, že nejsou jenom v uvozovkách zdravé děti, a že se svým způsobem musí nějak přizpůsobit tomu, že s nima ve třídě je někdo, jako to je ta podstata té inkluze, takhle já to vnímám, jo, když prostě máte člověka, který se tomu děcku věnuje jako asistenta a ty ostatní děti můžete vést k tomu, že není normální, že jsme všichni stejní, tak to jsem měla strašnou radost, když se mi třeba povedlo, že jsme někam jeli jako na výlet prostě nevím do kina, do divadla a ty děcka se k němu hezky chovaly a braly ho, i když on tam měl třeba nějaké trošku excesy, jo. Že se zadařilo prostě to soužití. Takže jako pro mě obohacení určitě, ale jako ze začátku to bolelo, jako neříkám, že každý Asperger je stejný, takže vždycky když mám dítě prostě s nějakým podpůrným opatřením, tak opravdu z toho nejsem úplně na větvi, ale ne z toho, že by mi to jako vadilo, že mi to kazí práci nebo jednoduchost práce, ale že to vlastně neumím, jo.

TAZATEL: No a co si myslíte, že by vám třeba pomohlo vědět předem?

UČITELKA 2: Co by mi pomohlo? No, jako asi zřejmě nějaké aspoň body v tom, jako na co se orientovat u určitých prostě diagnóz. Možná si i promluvit samozřejmě prostě vždycky s rodiči, co na něho platí, takhle to vždycky jako chci, ale ne každý rodič je přístupný, aby tak jak prostě ta O. maminka řekl i ty špatné věci. Protože ona kolikrát říkala, prostě já ho držím a prostě fakt jako na něho řvu a brečím, a prostě řvou na sebe navzájem, že jako taky není z toho jako nadšená, ale že nějakým způsobem prostě hledají cestu. Takže určitě s rodičem a já nevím jako, jestli se to dá naučit praxí, nevím, asi jo, ale každé dítě je jiné, že a strašně mi vadí, ale to už se asi dostáváme fakt jako do legislativy, že prostě každé tohle dítě by mělo mít vedle sebe asistenta, prostě ať se mu věnuje a ať má ten učitel prostor prostě dohromady to vést. A když to děcko přijde a trvá to prostě pů roku, než dostane asistenci jako třeba u O., tak se udělá spousta bot a prostě může se šlápnout do té psychiky dítěte. To mi na tom vadí, tohle asi.

TAZATEL: Jasně, jasně, no a u té asistentky, ona teda fungovala, jak to chápu, poměrně hodně dobře, že si i sedli-

UČITELKA 2: *To teda jo.*

TAZATEL:-a co vlastně všechno bylo její náplní?

UČITELKA 2: *Její náplní bylo vlastně ho podporovat v tom, aby pracoval víceméně s námi v tom tempu jako celé třídy, ale jako byla to vlastně asistentka pedagoga, takže když potřeboval někdo jiný, tak samozřejmě jako byla k ruce i ostatním dětem, jo, nebo někdy jsme si vyměnily roli, že já jsem šla k O. a ona šla učit ten zbytek třídy nebo hlídat, jo, při samostatné práci. To taky se dělalo, ale ona hlavně prostě tím, jaká je, ona dovedla toho O. poznat neskutečně a dělala mu různé druhy pomůcek a spíš takové jako na té psychické bázi, ne že by to mělo vždycky odraz jako ve výuce, ale třeba takové emotikony jakože prostě dneska jsi byl skvělý, tak máš usměvavého smajlíka, on strašně to rád dělal a toto vyžadoval. On měl takový svůj kalendář vzadu na nástěnce a vždycky se jako ohodnotil, jak jako pracoval a ona ho hodnotila, a když se jako sešli, tak měl hrozně velkou radost a vím, že když ta asistentka šla třeba vyjimečně, co si budem, suplovat a nebyla tam, tak to chtěl po mě a já jsem byla docela ráda, že nebyla dost často pryč, že to bylo na ní, protože tady tyhle věci on fakt jako vyžadoval. To byla ta pravidelnost jako určitých těch, no, takových procedur.*

TAZATEL: A když jste třeba náhodou tam s ním zůstala jako, že ta asistentka tam nebyla nebo třeba i před tím, než jí měl, tak co vám pomáhalo ty situace zvládat, ať už třeba když se rozčilil nebo odmítal nějak spolupracovat nebo cokoliv takovýdlehého?

UČITELKA 2: *Já jsem využívala poměrně často, že jsem mu šeptala, že vím, že je šikovný kluk a že to zvládnem, tak ať to zkusí ještě jednou, že se musím věnovat i ostatním dětem, tak to docela zabíralo, ale jako taky trvalo dlouho, než si na mě zvykl, než pochopil, že to s ním myslím dobře, tak taky jsme, i když si myslím, že ne tolik, jsme bojovali, ale byly tam takové třecí plochy, ale on docela slyšel na to, že jdu pomáhat ostatním dětem, tak byl takový jako: "Jo, jo." Takový hodný.*

TAZATEL: A já vím, že jste říkala, že vás to někdy dokázalo hodně rozčílit a pamatujete si třeba na ještě nějaký další emoce a pocity, který jste během toho měla třeba během těch náročnějších situací?

UČITELKA 2: *Byla jsem někdy naštvaná na ty ostatní děti, že ho nerespektují, ale to jako už ta těch 20 roků si člověk zvykne, že jsou ty děti tak jako upřímné, že to bolí a mám pocit, že bylo pár situací*

ze začátku, že jsem prostě odvedla děti a počkala jsem si třeba jako, že šel na oběd, a já jsem si počkala na něj a pak jsem se mu omluvila. Jo, že prostě jsem to přehnala, že jsem na něho tak jako řvát nechtěla, ale nebylo to, zas toho nebylo tolik, ale to mě štvalo, že jsem vyletěla někdy víc, než bylo potřeba, ale jako ty emoce... Já nevím, myslím si, že jako teď už třeba by to bylo lepší, už jsem zase trošku o nějaký pátek starší, tak ty emoce trošku víc jako si myslím ovládám a už nemusím být jako ve všem, teď to zní blbě, jako perfektní nebo dělat všechno dobře, že už vím, že v té práci člověk dělá chyby, prostě že i tím se jako učí i to děcko. Ale tehdy mě to hodně mrzelo, no. A myslím si, že možná i tím jsme se trošku dostali k sobě jako blíž, že jako učitelka jsem se omluvila, nevím, tím nechci jako vyvyšovat, ale dostávám se do té situace teďka, jak se bavíme už delší dobu jako, že už si to tak jako připomínám, že to bylo takové jako zároveň pěkné.

TAZATEL: Hm, hm a on teda reagoval pozitivně na tu omluvu, vzal to?

UČITELKA 2: Jo, jo, jo, to vždycky. Jako vyloženě mám pocit, že měl radost, jakože, že i ta maminka potom když jsme se bavili, tak říkala, že tam bylo pár situací v té minulé škole, že tam jako bylo i třeba jako trošku to zavánělo i ponižováním, takže on asi si nesl trošku jako kámen, jo. Tak možná i proto, nevím, ale to jako nechci hanit vedlejší školu, prostě všude jsou lidi.

TAZATEL: Jasně, jasně, jsou lidi různý. Ještě mě možná napadá, když byste se měla zamyslet nad třeba pozitivama a negativama, jaký má integrace dítěte s Aspergerovým syndromem do třídy?

UČITELKA 2: Pozitiva určitě pro toho samého žáka a pro ostatní jako ten kolektiv naučit se prostě žít ve společenství, kde nejsme všichni si rovni a tolerovat prostě určité výkyvy nálad, když to tak nazvu. A negativa myslím si, že někdy jsem se prostě nemohla věnovat těm ostatním dětem, teď to řeknu úplně na rovinu, prostě děti, které jsou opravdu chytré, které by zvládly třeba i práci navíc a potřebovaly moji pozornost v tu chvíli, tak já jsem jim ji nemohla dát, protože jsem se věnovala tady O., jo, tak v tom jsem to viděla a v tom to vidím jako vůbec celkově inkluzi jako negativní. Ale osobní asistenti ti mě pomáhají a já se potom můžu věnovat těm ostatním, jo. Samozřejmě to, co celou dobu říkám, že bych brala asi prostě další vysokou školu, kdybych na to měla morál, vystudovat specku a prostě vědět o tom něco víc, ale asi spíš by mi pomohly nějaké praktické třeba semináře s někým, kdo má ty zkušenosti třeba ženské z těch škol pro děti se speciálním zaměřením a aby nám řekly nějaké vychytávky. A to si myslím, že tady tím přenosem zkušeností to by bylo asi nejlepší. Jako víte co, já má spoustu kamarádek, scházíme se prostě z výšky, a říkáme si prostě

takové věci, ale tohle je pořád prostě málo, těch dětí je víc a víc a těch diagnóz taky, takže toto asi, no.

TAZATEL: A pomáhala vám někdy třeba i nějaká podpora od kolegů, třeba když nastalo něco komplikovaného?

UČITELKA 2: Určitě, protože těch dětí bylo v té době jako přicházeli už jako víc, takže jsme si vyměňovali zkušenosti a určitě, určitě. Ono zase ale každý má svůj styl jízdy, někdo je drsný a volí zásadu takovou jako, že příkaz, zákaz a někdo je zase hodně přemýšlivý, takže dát to trošku dohromady a víte jak to je, taková ta osobní ta, že si na to chcete přijít sama třeba nějakým způsobem, tak v tomhle asi taky hraje roli, ale jo jo jo, my jsme docela na tom prvním stupni fajn ženské, že si fakt sdělujeme tady tyhle věci i nepříjemné, když se někomu něco nepovede a prostě přestřelí to s tím děckem, tak si to taky řeknem. No... tak.

TAZATEL: Tak jo, já vám moc děkuju, jestli vás ještě něco napadá?

UČITELKA 2: Jo, ještě mě vlastně napadá, ta podpora, že máme opravdu výborný poradenský tým. Máme vlastně výchovnou poradkyni bezvadnou pani zástupkyni, která je vlastně koordinátor těch negativních jevů a je schopná říct prostě jo, to a to s tím děckem zkusme anebo i poradnu, to je taky důležité. Máme tady v Porubě pedagogicko-psychologickou poradnu, že když mám problém s děckem a nevím si s ním jako fakt už rady, jo, jakože fakt jako nevím, všechno jsem vyčerpala, tak my tam máme paní, která je schopna se třeba přijít podívat do hodiny, sedne si tam, tím, že ty zkušenosti má dlouholeté, tak vám okamžitě řekne jako: “Jo, to máte pravdu a tady v tom bych dělala něco jiného..” a fakt jako poradí. Jo, takže to si myslím, že je taky strašně fajn.

TAZATEL: No, to jo, to je skvělý.

UČITELKA 2: Že na to nejsem sama no (pozasmání se). Fakt mám kolem sebe lidi, kteří jsou skvělí v tomhle. Poradí.

TAZATEL: Hm, hm. Tak to je fajn.

UČITELKA 2: A navíc se vždycky snaží, jako naše pani zástupkyně, najít ty peníze, protože co si budem říkat o tom to je, aby prostě opravdu, když je to nějaký těžký případ a potřebuje tu podporu

prostě toho asistenta, tak vždycky se to někde najde ty peníze a fakt ty asistenty máme. To je hrozně fajn. Tak ať skončím pozitivně (zasmání se).

PŘEPIS ROZHOVORU UČITELKA 3

UČITELKA 3: No, tak jo, klidně pudeme do toho, snad vám budu moct odpovědět nebo umět odpovědět.

TAZATEL: Určitě. No tak já bych se asi zeptala, jak to vlastně všechno začlo, než jste třeba měla zkušenost s tím dítětem s Aspergerovým syndromem ve škole nebo jak jste vlastně k tomu přišla?

UČITELKA 3: Já jsem měla kamarádku, která měla, nebo, takhle, ta kamarádka už teda nežije, ale má dítě nebo měla dítě, syna s Aspergerovým syndromem taky. V podstatě znám tři děti, tři kluky s Aspergerovým syndromem, jednu holčičku a já jsem se setkala s tím klukem původně na táboře, kde jsme vlastně byli všichni spolu a tam mě to dost vyděsilo to jeho chování, ale zase na druhou stranu musím říct ve srovnání s těma ostatníma dětma, se kterejma jsem se setkala potom, tak že on byl jako opravdu hodně takovej, on byl hodně agresivní oproti všem těm vlastně ostatním dětem. A ona nás o tom informovala, protože přiznám se, že jsem o tom do té doby nevěděla, je to asi já nevím třeba 12 let zpátky a byla jsem překvapená, protože jsem jako, no nevěděla jsem, že něco takovýho existuje vlastně. Potom člověk má takovou tendenci jako všechny děti, který okolo něj jsou, tak si říkat: "Ty jo a nemá tohle dítě taky Aspergera nebo něco?" Jo, a potom vlastně až před těma třema lety jsem nebo čtyřma, jsem přišla vlastně do školství, kde jsem se na základní škole na prvním stupni setkala s těmahle dětma taky, ale ty byly víc, ty byly opravdu víc v pohodě, takže jsem ráda, že jsem na začátku měla to setkání takový divoký a že jsem vlastně věděla už potom, co od těch dětí čekat asi a tím pádem pro mě i bylo snazší s nima potom pracovat ve škole potom.

TAZATEL: A to byly děti, které přišly už vlastně do školy s tou diagnózou nebo nějak probíhala třeba během té školní docházky?

UČITELKA 3: Přišly už jsou diagnózou.

TAZATEL: A jaký to vlastně pro vás bylo to vyučování takovejhlech dětí?

UČITELKA 3: Pro mě upřímně tyhle děti byly v podstatě asi jako lepší, líp se s nima pracovalo než s těma dětma běžnýma nebo já nevím, jak to říct hezky, aby to nevyznělo nějak jako hloupě, ale pracovalo se mi s nima líp. Protože prostě jsem jim, já nevím, zadávala úkoly jako jednoduše,

stručně, oni věděli, co mají dělat, když nevěděli, zeptali se, to ty děti jako normální v uvozovkách, já nevím, tak tohleto prostě nedělej, s těma dětma je v podstatě víc práce.

TAZATEL: Hm.

UČITELKA 3: Bylo s nima víc práce s těma normálnima, takže tyhle ty děti byly hrozně fajn protože asi možná tím, že jsem věděla, jak na ně, jak s nima pracovat, jak jim zadávat úkoly a měla jsem vlastně velkou podporu v těch jejich rodičích, protože ti mě informovali prostě úplně o všem, všechno jsme spolu probírali. Když jsem si třeba s něčím nevěděla vyloženě rady, tak jsem prostě volala rodiče a říkala jsem, tak jak v týhle ty situaci třeba postupovat, ale neměla jsem fakt s těma dětma žádný trápení. Vůbec.

TAZATEL: Hm, hm, hm. A to proběhlo nějak, že jste třeba před tím, než nastoupili, tak měla s těmi rodiči schůzku nebo nějak jste se domlouvali nebo to nějak až v průběhu toho vyučování bylo?

UČITELKA 3: Bylo to ještě před tím. My vlastně jsme, u nás na škole to fungovalo tak, že rodiče si vlastně vybírají učitele, my jsme měli dvě třídy, takže jsme byli dva učitelé na začátku a rodiče v podstatě těchle těch dětí si vybrali mě, protože jsem žena a měli pocit, že jako žena, protože můj kolega byl dost takový jako rázný, tak v podstatě jakoby si vybrali mě. Seznámili mě ještě před tím vlastně s tou situací celou, co ty děti a jestli já jsem ochotná do toho jít a ty děti tam mít, protože jsem měla v jedné třídě dva. A já jsem řekla, že jo, já jsem řekla, že jo, mě to vůbec nějak nevadilo a potom vlastně, až když už to bylo jako oficiální, že ty děti budou chodit ke mě do třídy, tak jsme potom ještě měli schůzku osobní. Jedna ta rodina je vlastně sprátená s moji rodinou, takže jsem toho chlapečka znala dýl. Takže tam jsem jakoby i s tou maminkou vlastně dýl, maminky si povídají o těch dětech, takže tam jakoby proběhla spousta různých rozhovorů. A s tou druhou maminkou, s tou se kterou jsem se neznala, tak jsme potom to řešily v podstatě už tak jakoby asi to byl rychlejší rozhovor, protože už jsem jako věděla, co očekávat, takže jsem se spíš jako zeptala v rychlosti, ale pořád jsme byly v kontaktu potom. A pořád jsme, i když už ty děti neučím, tak pořád jsme v kontaktu.

TAZATEL: Hm, hm. Takže to zní, že vlastně ta komunikace i podpora z té rodiny nějak byla v pořádku?

UČITELKA 3: Ano, ano.

TAZATEL: A byl tam nějak u některýho z těch dětí třeba asistent?

UČITELKA 3: Já jsem měla asistenta ve třídě jakoby k sobě, měla jsem asistenta pedagoga. Původně to bylo vlastně speciální pedagožka, která tam měla právě jakoby spíš jako nebyla vyloženě k tomu dítěti s Aspergerovým syndromem, ale byla tam prostě jakoby k ruce, kdyby něco. Ale tím, že vlastně ty kluci neměli žádný problém, tak ona se spíš potom věnovala těm dětem, který byly slabší. Že vlastně s nima nemusela vůbec nijak pracovat.

TAZATEL: Jasně. A měli nějak zpracovaný třeba speciální podmínky na jako ve škole, třeba nějaký doporučení z poradny nebo něco takovýho?

UČITELKA 3: U toho jednoho chlapce jsem měla, vyloženě tam byly i nějaký podpůrný opatření, ale v podstatě tím, že vlastně my jsme měli malej kolektiv, bylo tam 13 dětí, každý dítě mělo svůj stoleček, bylo to... jako v podstatě všechno, co tam v těch opatřeních bylo a teď fakt jako, kdybyste mě zabila, tak nevím, co přesně, ale (smích) ale jako u některých věcí jsme i věděli, že prostě u toho to u toho dítěte třeba není nutný, jo. On tady ten kluk s těma podpůrnýma opatřeníma on byl takovej, on neměl rád hluk, takže třeba hudební výchova pro něj byla vyloženě jako trápení, takže jsme velmi brzo jako přešli na to, že on se tý hudební výchovy, pokud sám teda nechtěl, protože on potom začal jakoby si na to zvykat a docela dobře potom jakoby se zapojil, takže jsme ho vůbec nenutili a byl z tou asistentkou někde a dělal si vlastně, co jako ho bavilo.

TAZATEL: A když měl takhle problémy třeba s tím hlukem, byly ještě nějaký jiný oblasti, který v rámci toho vyučování byly takhle problémový?

UČITELKA 3: U obou byla určitě problém ta hudební výchova, potom tenhle ten chlapec s těma podpůrnýma opatřeníma ten neměl problémy s písmenkama se čtením ani s psaním, v matematice byl velmi dobrej, prvouka, všechno šlo mu to jako velmi dobře, tak jako přirozeně a ten druhý chlapec, ten měl potíže vlastně jenom se psaním. Co se týče vyloženě tý jako samotný výuky, takhle jakoby jinak, toho klimatu tam, tak oni rádi oba mluvili o tom, co je zajímavá. A mluvili hodně, byli rádi, když je někdo poslouchal, takže to bylo takový, že občas jsme je jako museli usměrňovat, aby prostě dali třeba taky prostor ostatním. Ale jinak ne, nebyly žádný problémy s nima při vyučování.

TAZATEL: Mě napadá, že někdy se u těch dětí může projevit třeba nějaký problém s pochopením metafory nebo nějakého vtipu, tak jestli se tam něco takovýho taky objevilo?

UČITELKA 3: Tomuhle jsem se já snažila vyvarovat, protože vim, že to ty děti tomu jako nerozumí tomhle. Z mojí strany a ze strany asistentky vlastně nedošlo k žádný takovýhle situaci, co si pamatuju, ale mezi dětma tam to jako při hře třeba o přestávce nebo potom ve školní družině, tak tam se to občas jako stalo. Takže tam potom musela zakročit vlastně paní vychovatelka, která musela tu situaci vysvětlit vlastně oběma těm stranám, tomu, kdo to řek i vlastně tomu chlapci. Ale po tom vysvětlení jakoby se zdálo, že tomu porozumí to dítě to jako normální, ale ty děti s tím Aspergovým syndromem oni se v tom strašně plácají, takže oni s tímhletem jako měli potíže potom i dál, přestože jakoby teoreticky to věděli, teoreticky věděli, že tohleto může znamenat něco jinýho, ale prostě oni to jako nepoznají, že jo. Oni to nepoznají ani z výrazu tváře, takže tam prostě docházelo mezi dětma jakoby potom k různem třeba i jako napadením kvůli tomu, protože ti kluci prostě nerozuměli tomu, že jo, co se děje. Takže tam jako spíš mezi dětma, u dospělých ti prostě věděli, že nemůžou používat, já nevím, ironii nebo tak, takže úplně v pohodě.

TAZATEL: A myslíte si, že byste si vzpomněla třeba nějak konkrétně, jak to vypadalo, když nastal nějaký konflikt mezi těma spolužákama a těma chlapcema?

UČITELKA 3: My jsme tam měli, vlastně já jsem tam měla, ve druhé třídě k nám přišel chlapec, který měl taky prostě od pohledu, prostě od první chvíle jsme věděli, že je, má nějakou diagnózu, ale nevěděli jsme jakou. Rodiče dlouho otáleli s vyšetřením, protože přijeli z Německa, tam prostě bylo nějaký ADHD, myslím, že tam prostě byla i nějaká mozková dysfunkce, byl takovej jako i jemná motorika, bylo to všechno takový jakoby, my jsme nevěděli sami, jestli to taky není nákej jako jestli taky není autista, bylo to takový všechno hrozně zamotaný a dlouho jsme od rodičů neměli žádnéj, žádnou informaci vlastně o tom, co to je. A tihleti dva kluci, ti aspergeři, ti ho nemohli vystát. On si je vybral jako svoje kamarády, vůbec to nechápeme, nevíme, jak k tomu došlo, ale ti kluci nechtěli, aby on si s nima hrál, ti kluci nechtěli, aby jim zasahoval do her, oni nechtěli vůbec s nim vlastně ani třeba pracovat ve skupině, protože on pořád za nima chodil, pořád si chtěl s nima povídat, na všechno jim šahal na jejich věci, což oni taky nemají rádi. Vstupoval do toho jejich osobního prostoru, on byl takový hodně kontaktní, takže on se třeba rád mazlil, jo, a byl takovej trošku jako děťátko v tom, že třeba i jako jedl tak, že se celej umazal, jo, a ti kluci to jako nedokázali přenést jako přes srdce. A on přestože jakoby z toho pozorování mýho já si myslím, že on k nim byl jako laskavej, on jenom hrozně se s nima chtěl kamarádit, ale oni strašně moc nechtěli, protože on vlastně narušil ten jejich klid, ten jejich řád, tu jako v určitým smyslu harmonii, kterou jsme si jako nastavili v tý třídě. On tam jako přišel jako nováček a ještě hned na ně vlastně spustil a on si nedokázal, nedokázal to pochopit, že

oni nechtějí, takže veškerý, co jsme si s klukama domluvili, že když něco se jim nebude líbit, že to hned řeknou nebo udělají nějaký gesta jsme si dělali prostě. No, ale on tohleto nechtěl pochopit a pořád, pořád, pořád do nich šil. Hrozně se chtěl kamarádit, takže tam potom docházelo k těmhletěm jako konfliktům potom i třeba fyzickému násilí.

TAZATEL: A to fyzický násilí třeba nastalo ze strany těch kluků nebo?

UČITELKA 3: Těch kluků, no, hm, hm. Oni dlouho jako vytrvávali, jako dlouho se snažili, ale potom prostě, já nevim, strčili do něj nebo ne, že by se fackovali nebo si dávali pěstí, ale prostě... nebo před ním utíkali.

TAZATEL: A jinak s ostatníma dětma vycházeli jak?

UČITELKA 3: Kluci velmi dobře vycházeli s holkama, protože holky byly fajn, ty byly milý, holkám se líbilo, že toho kluci hodně ví, takže si hodně povídali. I vlastně při hrách spolu vycházeli dobře, protože holky nejsou takový soutěživý. A s klukama, já mám někdy pocit, že jsem měla nějakou psychiatrickou třídu, protože ti kluci (smích), byli všichni (smích), pardon, ti kluci byli všichni takoví jako každý měl něco, jo. Byl tam kluk, kterej byl přecitlivělej strašně kvůli všemu plakal, pak tam byl kluk, kterej byl asi po tatínkovi takovej macho, fakt jako "já jsem nejlepší a ty prostě seš nula" a už od tý první třídy byli takovýhle. Pak tam byl kluk, kterej skoro vůbec nemluvil. A měli kluci velkej problém s tím právě třeba s tím sportovcem, s tím, co byl ve všem nejlepší a nejrychlejší a on jim taky dával najevo, že prostě oni jsou divný. A ten si to nenechal prostě ani vysvětlit, ten jakoby když jsme spolu o tom mluvili, tak on jako kejval, že to jako chápe, povídali jsme si o tom, ale potom stejně udělal zase něco takovýho, co ty kluky jako rozlítilo úplně. Takže s klukama to nebylo moc dobrý, holky super, ale kluci ne.

TAZATEL: A jinak, když třeba probíhaly nějaký hry o přestávkách, tak zapojovali se normálně nebo byly tam taky nějaký třeba nápadnosti?

UČITELKA 3: Zase kluci jako víc tíhli k těm hrám s holkama. Bylo to, dokázali si s nima hrát jakoby jejich hry, ale chtěli samozřejmě znát dopředu jako pravidla, podle nich prostě hra není, pokud nejsou jako daný pravidla, jakmile porušíš pravidla, tak já hned jako to řeknu a takhle prostě se to nehraje. Tak tam třeba občas vznikaly nějaký konflikty. Potom měli takový projekty různý výtvarný, že na tom třeba pracovali i o přestávkách, sami si je vymysleli, sami na tom pracovali, stavěli si třeba

aquapark z papírů a taky prostě, jo, já jsem tady teďko šéf, jo, ten jeden třeba asperger, já jsem tady teďko šéf a já vám budu říkat, co máte dělat. Ty holčičky na to přistoupily a ta komunikace probíhala mezi nima dobře, všechno jakoby probíhalo snadno, a když nedejbože se chtěli připojit jiný kluci, tak to už jako bylo špatně, protože já tě v tomhleto projektu nechci, protože ty bys nám to zakázil.

TAZATEL: Jo, jo.

UČITELKA 3: Takže potom opravdu ty vztahy mezi těma klukama a těma aspergerama nebyly jako moc pěkný, protože ty aspergeři je prostě se snažili jako vyštvať ze všeho a zase naopak třeba kluci nechtěli je do týmu na fotbal třeba nebo honit se s nima nechtěli, jo, prostě se vzájemně tak jako sabotovali.

TAZATEL: Jo, jasně. Ještě jak jste říkala, že třeba bylo těžký je zastavit, když mluvili o těch tématech, co je zajímaly, projevilo se to někdy třeba během vyučování, že to narušovalo nebo třeba i omezovalo potom i ty ostatní děti?

UČITELKA 3: My jsme měli nebo u nás na škole pracujeme v programu Začít spolu, kde vlastně součástí toho je taková pondělní, četli jsme si deničky, děti si psaly přes víkend deníček a potom v pondělí dopoledne nebo tu první vlastně hodinu vyučovacího přečetli nebo prostě povídali jsme si o tom, co dělaly o tom víkendu. A tihle kluci fakt byli nezastavitelní. Oni vždycky s těma rodičema aspoň jeden den z víkendu dělali něco jako úplně fantastickýho, já nevím, byli v techmánii nebo šli do nějakýho muzea nebo to a oni prostě to chtěli všechno říct, všechno, co tam viděli, chtěli o tom mluvit. Časem taky jsme se dopracovali k tomu, že dokázali prostě říct jenom jakoby to nejzásadnější a dali prostor těm ostatním dětem, ale musela jsem jako velmi něžně a postupně, jo, že jsme si třeba řekli nebo jsme si dali se všema dětma nějaký pravidlo potom, že řekneme třeba jenom pět vět o tom tématu. Na nich bylo vidět, že hrozně chtějí to všechno říct, ale věděli, že já nevím od listopadu, že máme pravidlo, že budem říkat jenom pět vět.

TAZATEL: Jo.

UČITELKA 3: A potom já jsem si je třeba vzala o přestávce a říkám: “Tak mi. T., řekni, jako co teda bylo v tý techmánii, to muselo bejt super.” A on se rozpovídal a to, takže to bylo dobrý.

TAZATEL: Jasně. A vy jste před tím nějak se třeba věnovala nějakým kurzům nebo jste si nějak třeba doplňovala vzdělávání třeba samovzděláváním ohledně tohoto tématu jako poruch autistického spektra a Aspergerova syndromu, když jste věděla třeba, že přijdou nebo během toho?

UČITELKA 3: Já jsem si přečetla nějaké knížky, co mi doporučily ty maminky. Na internetu jsem taky dělala nějaký průzkum, psala jsem o tom i seminárku potom, protože já ještě studuju taky, já jsem ve čtvrtáku na pedagogický fakultě, takže jsem potom o tom psala i seminární práci. A potom když jsem mohla se tomu tématu věnovat, tak jsem se mu věnovala, ale asi já nevím nějaký tři knížky a v podstatě potom něco na internetu.

TAZATEL: Jo. A během té školy i třeba teď během vyučování se to objevilo?

UČITELKA 3: Jo, jo, jo, mluvili jsme tam o tom, ale protože já studuju dálkově, tak vlastně potom když přijdete na tu kontaktní výuku, tak tam jakoby je to všechno strašně rychlý, takže většinou prostě je to samostudium. No, ale jako tak lehce jsme to tam, jsme tam o tom mluvili. Já jsem ráda, že mám jakoby i v tom svém okolí, že se můžu jakoby vidat s těma lidma, že sem měla právě docela i dost těch informací takhle jakoby z běžných hovorů, že ty zkušenosti jakoby jsou asi to nejlepší jako, co mi prostě pomohlo potom v té práci s těma dětma.

TAZATEL: Jasně. No, a když nastaly třeba nějaký ty komplikovanější situace, tak jaký to pro vás bylo? Jak vám vlastně v té situaci bylo, když jste jí třeba řešila nebo?

UČITELKA 3: Já jsem najednou musela myslet na strašně moc věcí, takže to pro mě někdy bylo stresující, někdy ne. To vždycky záleželo na tom jakoby prostě, jak moc to byla vyhrocená situace nebo prostě při jaký příležitosti k tomu došlo. Neměli jsme třeba nikdy problém na výletech nebo ani třeba na škole v přírodě. Jo, ti kluci tam byli třeba i na škole v přírodě, bylo to fajn, ale při vyučování třeba když potom, já nevím, se dostali kluci do nějakýho konfliktu třeba spolu, tak tam jsme ten jeden začal tak jako pištět a křičet a brečet a dupat, a tak já jsem si, a to si myslím, že jsem měla třeba nechat na té asistentce, ale já jsem měla pocit, že musím zachránit svět (pozasmání se), že to musím vyřešit sama, takže jsem si ho prostě vzala a říkám mu: “T., teďko jste se takhle tady jako pohádali,“ a teď mě přišlo, že se jakoby celý svět zastavil, že i ty ostatní děti se museli zastavit a sledovat, co se tam děje a já, než mi tohleto třeba došlo, tak jsem, ona ta asistentka teda byla vnímavá, takže řekla dětem: “Tak děti, my budeme pokračovat, pani učitelka to tady zatím vyřeší.” A šli jsme někam pryč, šli jsme třeba na chodbu a tam jsme si to jako vypovídali, co se stalo, proč se stalo, jak k tomu došlo,

co s tím budeme dělat. Takže jsem jakoby já tu situaci v podstatě řešila většinou tím, že jsme šli někam pryč z toho prostředí. Snažila jsem se v podstatě uklidnit, to dítě, ne sebe. Někdy zase bylo lepší třeba, já nevím, při té hudební výchově, když tam třeba nebyla asistentka a já jsem nemohla ty děti poslat ven samotný a zase nechat samotný děti ve třídě, tak kluci věděli nebo potom přišli jsme na to s maminkama, že je nejlepší, když je necháme někde v koutku, oni si tam udělali třeba nějaký bunkr ze židlí nebo něco a tam prostě byli. A jako nevadilo jim třeba, že se zpívá, ale potřebovali sami si prostě být sami se sebou, tak měli třeba, já nevím, prostě ruce na uších nebo něco a pak se uklidnili.

TAZATEL: A co vám pomáhalo nejvíc v těch situacích?

UČITELKA 3: To, že jsem jako měla pocit, že vim, jak tu situaci řešit, že jsem jakoby znala ty zkušenosti těch maminek a kupodivu já jsem v té situaci dokázala zůstat jako v úplně naprostým klidu, že prostě jsem jako nebyla hysterická nějak ježišmarja, co se to děje, ale jakoby mě vlastně uklidnilo to, že jsem věděla, co jako se má dít a co se bude dít, protože ty situace vlastně potom už jsou i předvídatelný, že někdy vlastně už víte, že by to mohlo nastat, takže jako preventivně uděláte něco pro to, aby jakoby to třeba nenastalo. A když to nastalo potom, tak jsem zase už věděla, jak s tím pracovat.

TAZATEL: Jasně jasně. A co vnímáte, že vám to dalo, jak do života tak profesně to setkání s těma dětma?

UČITELKA 3: Víc trpělivosti. Víc trpělivosti s dospělým i s dětma. Nevím, to beru takový jako úplně nejvíc jako nejvíc pozitivum a takový jako pocit, že když je nějaký řád, když si uděláte nějaký řád, uděláte si nějaký pravidla, tak vlastně se líp potom jako žije vlastně. Jak v té třídě, tak třeba doma, jo, vim, že prostě když jsme si s dcerou, taky jsme to musely udělat, udělat si nějaký třeba pravidla domácí práce teďko když bylo vlastně to volno (pozn. 1. vlna Covid-19) a věděla jsem, že to funguje tohleto. Pravidla, nějaký řád, je to pro všechny jednodušší potom, když vlastně víte, co čekat, no. Trpělivost. Teď mě nenapadá už nic.

TAZATEL: Jasně, jasně. A když byste třeba měla poradit nějakému kolegovi, kterému by řekli, že dostane do třídy dítě s Aspergerovým syndromem, tak co byste mu řekla, že je asi nejdůležitější, nějakou třeba radu nebo něco o to m Aspergeru?

UČITELKA 3: To je spousta různých věcí. Oni jsou dobří organizátoři, dobří pomocníci, takže si je vlastně v podstatě vzít jako pravou ruku, protože oni, že jo, jsou to hodně inteligentní děti, většinou třeba už před nástupem do školy umí číst, ví toho spoustu o různých, já nevím, třeba přírodovědných tématech nebo tak, tak si z nich udělat takovou jako pravou ruku a bejt s nima parťák. To je takový asi jakoby to hlavní, co mě se teda osvědčilo, a potom se z toho jako ne, jak bych to řekla hezky.. ne, to musím nějak jinak (smích). Aby člověk z toho prostě nebyl vykulenej, když dojde k nějakému prostě zkratu toho dítěte, klidně s ním o tom promluvit anebo ho nejdřív nechat, to záleží taky dítě od dítěte, s někým je dobrý hned si o tom promluvit úplně v klidu a někoho je dobrý zase nechat si lehnout do rohu někam a tam ho nechat úplně v klidu. Hlavně je jakoby, my jsme to třeba neříkali ani dětem, že budou mít nějaký ve třídě spolužáky s tadytim syndromem, nepřipravovali jsme je na to. To nevím, jestli bylo dobře, ve finále jsme to samozřejmě po nějakých těch konfliktech museli udělat, ale nemyslím si, že by dopředu bylo dobrý jakoby ty děti děsit. Já si myslím, že ty děti by to jako dopředu, že by je to vyděsilo no. A vědět, že, aby člověk prostě dával přesný instrukce, stručný, nejlépe prostě vždycky jakoby jeden úkol zadat a pak, když je hotovej, teprve další úkol. Přihlížet k tomu, že oni přestože jsou teda velmi inteligentní, tak jako nezvládnou prostě - teď si otevřete sešit, pak si napíšete datum, pak si napíšete tohle, nakreslíte obrázek, uděláte tohle, vystříhnete, nalepíte to tam, oni prostě, to jako je pro ně moc informací. Takže jakoby stručně všechno. Stručně, jasně a jako dát jim prostor, aby se mohli projevit.

TAZATEL: Jasně. A jak vlastně děti zareagovali potom na to, když jste jim vysvětlila, že vlastně kluci maj nějaký syndrom a že třeba se chovaj trochu odlišně?

UČITELKA 3: Většina dětí to přijala jako: "Aha! Tak proto! Tak proto on dělá takovýhle věci!" A některý hlavně teda ty kluci některý, tak ty se tomu jako vysmáli v podstatě, že to je jako nemoc, a že je prostě vadnej nebo... jako docela mě překvapilo, že takhle malý děti vlastně v tý první druhý třídě, že jako jsou takový, jo, že jsou takový jako, že jim to přijde prostě jako, že se tomu budou smát nebo nevím. Pak občas mi přišlo, že i jako pokoušej ty kluky, ale to jsme většinou zvádlí zakročit ještě dřív než došlo k tomu konfliktu. Člověk je musí furt sledovat vlastně. To je na tom asi to nejnáročnější, aby ty děti, spíš ty ostatní, aby prostě neudělaly nějakou vyloženě jako ptákovinu. Ale zase jako úplně do všeho jsme nezasahovali, no. Oni se taky musí otrkat, že jo, nemůžeme je prostě vodit za ručičku, musíme je prostě nechat. Tam to záleželo na tom prostě, jaká ta situace byla.

TAZATEL: A stalo se vám někdy, že už jste si jako říkala, že toho máte nad hlavu?

UČITELKA 3: S téma Aspergrama ne, s téma ostatníma dětma jo (smích). Hlavně já jsem v podstatě narazila potom spíš opravdu u těch ostatních dětí a u těch jejich rodičů, že jakoby já jsem měla ve třídě velkou podporu od maminek Aspergerů a od prostě dalších maminek, ale některý lidi prostě ty to jako nechtěli, aby jejich dítě bylo ve třídě s takovýmhle jako dítětem a byli nepříjemný, no, ty rodiče. Já jsem potom vlastně odešla sice na mateřskou nebo teda jako na rizikový těhotenství, ale odešla jsem v podstatě jsem to opustila kvůli rodičům, protože byli jako... mě to přišlo, že jsou jako zbytečně zlí a že tyhle ty situace s téma dětma s Aspergrovim syndromem a potom s tím klukem, co přišel v tý druhý třídě, kterej měl taky nějakou diagnózu, tak ty jako to nedokázali jako překousnout a dělali akorát zle, no. Tak nevím, jak to tam teďka vypadá, prej je klid, tak.

TAZATEL: To muselo bejt nepříjemný.

UČITELKA 3: Hm.

TAZATEL: Tak jo, tak jestli vás ještě něco napadá k tomu?

UČITELKA 3: Asi ne, asi ne, kdyby mě třeba ještě napadlo něco později, tak já vám napíšu.

TAZATEL: Tak to byste byla moc hodná.

UČITELKA 3: Ale fakt jako musím říct jako obecně takhle, že se mi s nima pracovalo nejlíp s těmahle dětma, protože ve svý podstatě jakoby byly hrozně milý, chytrý a vlastně předvídatelný, jo, člověk fakt jako věděl, jak s nima a bylo to fajn, no.

PŘEPIS ROZHOVORU UČITELKA 4

TAZATEL: Tak jo, já bych se možná zeptala, jak to všechno vlastně začalo? Jak se to stalo, že jste měla ve třídě dítě s Aspergerovým syndromem?

UČITELKA 4: No, tak já mám vlastně více jak pětadvacet let praxe, mám vystudované učitelství pro první stupeň se zaměřením na tělesnou výchovu a následně jsem hned studovala speciální pedagogiku se zaměřením na poruchy učení, protože v naší škole byly kdysi dyslektické třídy, ale já jsem v nich teda nikdy neučila. No a tím, že jsem měla vystudovanou tu speciální pedagogiku, tak jsem vlastně si před devíti lety poprvé dostala do třídy žáka s Aspergerovým syndromem, ten teď chodí do deváté třídy. Jinak já jsem z Havířova, abyste byla v obraze, jo.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 4: No a to dítě se potom přestěhovalo do Prahy. Měla jsem vlastně i asistentku pedagoga v té třídě, takže to bylo vlastně takové první setkání s takovým dítětem s poruchou autistického spektra, protože jinak jsme měli ve škole ještě dva ty žáky s touto poruchou, ale s těmi jsem víceméně přišla do styku jenom suplovala v těch třídách.

TAZATEL: Jasně a jaký to pro vás bylo?

UČITELKA 4: No, bylo to, bylo to něco nového pro mě, protože když jsme vlastně na té fakultě studovali, měli jsme tam i seminář s dětmi z dětské psychiatrie, tak tam byla kratičká kapitolka o těch dětech s tím autismem, to už je možná tak osmadvacet let, tak před těmi lety se o těch poruchách moc nevědělo. V povědomí lidí byly akorát Rainman a moc se o tom nevědělo, takže bylo to takové mé první setkání. Já jsem si k tomu nastudovala nějakou literaturu, ale jenom v městské knihovně a to spíš byla taková literatura určená pro širokou veřejnost, jo, že to nebylo nic odborného.

TAZATEL: Hm, a vy jste věděla nějak dopředu, že přijde do vaší třídy?

UČITELKA 4: Řekli mi dopředu, protože vlastně ten chlapec nastupoval vlastně ze spádové školky, takže jsem vlastně věděla, věděli jsme vlastně, že už i v té školce s ním pracovala paní asistentka, která ale nepokračovala, zůstala v té školce, já jsem dostala mladičkou absolventku pedagogického

lycea, která se nedostala na vysokou školu, která měla zkušenosti s tím, že jezdila na tábory jako vedoucí, takže s dětmi měla zkušenost.

TAZATEL: A teda on byl diagnostikovaný už ve školce s Aspergerovým syndromem?

UČITELKA 4: Už ve školce a byl tedy medikován takže relativně byl zpracovaný, protože když jsem hovořila s tou paní asistentkou školkovou, tak ta s ním dlouhou dobu zápasila, manžel ji dokonce řekl: "Bud' ty a nebo on půjdete z té školky." Protože ona chodila pokousaná, poškrábaná a i pro ně to byla první zkušenost s takovýmhle dítětem, takže on už relativně byl prostě zpracovaný, když nastupoval do té první třídy.

TAZATEL: A i přes to zůstávaly nějaký výrazný projevy třeba v chování?

UČITELKA 4: Já si myslím, že v té škole až tak výrazné problémy neměl, bylo to spíš tím.. to jeho chování se projevovalo spíš v těch jeho rituálech, lpěl na těch svých věcech, takže strašně se ho dotklo, že mu někdo třeba kopl nechtíc do aktovky, tak to ho velice vyvedlo z míry jako a co bylo takové zvláštní on měl teda poměrně vysoké IQ, takže on už nastupoval do školy a už uměl číst a zajímal se o přírodu, takže takové ty jednostranné zájmy tam byly, ale neprojevoval se až tak výrazně, typicky jako ty děti, které mají tadyten syndrom. Udržel oční kontakt na první pohled, prostě zapadl si myslím do toho kolektivu a nešlo by to poznat, kdyby tam přišel cizí člověk anebo i jiné kolegyně, tak by nepoznali, že se jedná o dítě s tímto problémem.

TAZATEL: Hm, hm, a jaká byla role té asistentky, v čem mu konkrétně pomáhala?

UČITELKA 4: No, tak je fakt, že on víceméně pracoval sám, jo, byl schopný, ona mu spíš pomáhala zvládat takové ty situace, kdy se třeba vztekal nebo velice nerad kreslil, tady v tom se podceňoval, říkal, že neumí kreslit, ale přitom mu to šlo, myslím si, že bylo důležité, aby překonal takový ten prvotní odpor, jo a pak když to překousl, tak se mu ta práce dařila a víceméně ona spíš dohlížela, vedla ho a kontrolovala, ale nevím, jestli pokračoval dál, po té první třídě se přestěhovali do Prahy, takže nevím. A tam bylo taky zvláštní to, že ti rodiče se rozešli, nebyli spolu, ale ten tatínek každý den, každé odpoledne k nim domu docházel a bylo tam takové dvojaké vedení, kdy prostě maminka se snažila držet ty mantinely, přesně ten režim jak to tady ty děti potřebují a i stanovovala ty hranice. No a když byl o víkend u tatínka, tak tam se všechna ta pravidla dohodnutá porušovala. Takže ona taky neměla lehkou situaci.

TAZATEL: Hm, hm. A byla ste s rodiči nějak v kontaktu ohledně chlapce?

UČITELKA 4: Tak ta maminka pro něj docházela do školy, takže jsme to konzultovaly s paní asistentkou, jsme si sedly a ona byla velice příjemná, takže tam to bylo fajn, i my jsme byly jako tým, takže jsme si vyhovovaly no. Škoda, že to bylo jenom rok.

TAZATEL: Tak to je fajn, když se to sejde takhle, že si vyhovujete. A jak na něj reagovaly ostatní děti?

UČITELKA 4: No, on neměl žádné takové, myslím si, že to nebyly nějaké výrazné projevy, jo, protože v další třídě, kterou jsem potom po třech letech dostala, tak tam byla holčička, ta teda neměla přímo Aspergerův syndrom, tam je totiž strašně těžké s tím, jak ti pedopsychoiatri stanovují ty diagnózy, jo. Oni se to většinou všechno snaží zamést pod ADHD, jo. A ta holčička měla teda pervazivní poruchu, ale my s kolegyní, která je jako školní speciální pedagožka si myslíme, že tam byly určité náznaky toho Aspergerova syndromu také jo. Taky takové jednostranné zaměření, ona milovala literaturu, historii k tomu ji vedl dědeček. To jsem měla na tři roky další asistentku. No a ta byla ale úplný samotář, ta vůbec nevyhledávala společnost dětí i na obědě vyhledávala spíše klidné místo. Je fakt, že ona si nejradši řídila všechno sama a opravdu byla prostě taková umanutá a nenechala si poradit, jsme ji říkaly: “N., nech si poradit, když to budeš dělat takovým způsobem, usnadníš si práci.” Ta se vztekala, ale ta měla, mm, ten předchozí chlapec, tak ten tu agresivitu vypouštěl ven, kdežto ona prostě vnitřně bojovala sama se sebou a ta agresivita se neprojevovala vůči tomu okolí. Ale třeba nechtěla aby jí paní asistentka vedla v první třídě, prostě nácvik psaní, vedení ruky, jo, já jsem obcházela celou třídu a ona to nedělala úplně přesně, takže paní asistentka se snažila, ona vždycky ji musela na to upozornit: “N., vezmu ti tu ruku, pojedeme společně,” jo a ona odmítala, ona v tu chvíli nesledovala tu svou ruku, dívala se bokem a nechala se vést tou paní asistentkou. Tam bych řekla, že u ní to bylo takové typičtější jo, že ona měla i takové jako že fobie z otevřených prostor, měla problém s koordinací v oblasti té hrubé motoriky, nezvládala chůzi po schodech, střídání nohou, jo, to jsem ji kolikrát vedla za ruku, nabídla jsem jí ruku, tak se chytla a šla se mnou, protože opravdu už si nebyla jistá. A vždycky když jsme došly na takovou tu podestu, tak tam se pustila, jo. Zase když jsme scházely ze schodů, tak tu ruku vzala. V tělocviku některé prostě ona byla i taková opravdu nedůvěřivá, i když jsme jí to vysvětlili, tak určité takové prvky, když jsem zkoušela s dětma i překonání strachu, tak to byl pro ní problém. Jestli víte, jak se člověk pověsí na ty žebřiny hlavou dolů, tak prostě i když jsme jí s paní asistentkou dávaly záchranu, držely ji, zíněnka tam byla a ona nám třeba

řekla, že si připadala jak pod gilotinou, jo. Je fakt ale, že ona měla takové obrovské strachy, snímala všechno kolem a hodně jí to rozhazovalo, byla taková hodně emočně labilní. Prarodiče bydleli ve Valašském Meziříčí a oni tam vždycky jezdili na víkendy, ona se těšila, ale byla tak natěšená, napjatá, že už v té škole se nesoustředila. Takže jí to rozptylovalo, sebemenší nějaký zdravotní problém, který má, kašel, tak to jí vyvádělo z míry a rozptylovalo při té výuce, takže my jsme tenkrát, protože ta moje paní asistentka, ta druhá, ta měla už zkušenosti s chlapcem, který měl Aspergerův syndrom, to byl vlastně první kluk, který byl u nás na škole a u koho se ta porucha diagnostikovala, takže ona s tím měla zkušenosti. Takže vedla si s rodiči takový vzkazník, deník, kde se zapisovali různé informace, jak na tom to dítě je, jestli to zvládalo, nezvládalo, jestli se třeba vztekalo, jestli byl nějaký problém ve škole a takovým způsobem oni spolu komunikovali. Takže to bylo celkem fajn, no, je fakt, že ona to velice těžce nesla, že má tu asistentku a ona se považovala jako méněcenná. Tvrdila, že ty děti se jí posmívají, že má asistentku, že toho asistenta nechce, ale když jsem to sní potom rozebírala, tak ona si to jenom myslela, že ty děti si to myslí. No, byl problém, protože po třetí třídě vlastně došlo ke změně třídní učitelky, hrozilo tam i spojení třídních kolektivů, protože v té době byly tři ty třídy, nakonec k tomu nedošlo a hrozila i výměna té asistentky. No, takže já jsem rodičům doporučovala, aby ta asistentka dále ještě v té třídě byla, i když by byla jenom v takovém pozadí, kdyby ta holčička potřebovala prostě tu pomoc. No, já si myslím, že tam byl problém hlavně v mamince, protože já si myslím, že maminka trochu popisovala své problémy, že měla problémy jako ona, takže možná že nějaký genetický základ tam byl.

TAZATEL: Jo, jasně, rozumím.

UČITELKA 4: Ale teď zvládá, teď je v šesté třídě ta holčička a zvládá vlastně bez asistence už v páté třídě tu asistentku neměla a ujala se jí jedna taková citlivá spolužačka taková opatrovnice, která má tři další sourozence a jsou z věřící rodiny, takže je taková pečlivá, starostlivá holka, empatická, takže hodně jí to pomohlo tady toto.

TAZATEL: Hm, hm. A já když bych se teď vrátila k tomu M., tak vy jste říkala, že měl i specifický zájmy, projevovalo se to nějak během výuky třeba že stahoval to téma k tomu nebo to třeba narušovalo?

UČITELKA 4: Ne, to ne, to ne. Ale třeba si přinesl do prvouky knihu, což mě udivilo, ta knížka já jsem ji potom koupila i své dceři, ta knížka vážila asi tři kila, když ji přinesl do té školy, takže on se

v tom opravdu vyznal. Co bylo takové zvláštní, tak opravdu když ty děti třeba tak co mě na něm zaujalo v matematice, tak nevím, jestli znáte pracovní sešit s krtkem?

TAZATEL: Jo.

UČITELKA 4: Tak tam jsou vždycky takové zelené a žluté sloupečky a ty děti ty sloupečky potom přepisují do sešitu, tak to bylo takové zvláštní, že on, na to mě upozornila právě ta paní asistentka, že jsem jim řekla, že ty sloupečky mají opsat do toho sešitu a vypočítat, a že si mezi nimi mají udělat mezeru, vynechat řádek. No jo, jenže on to celé opsal bez toho řádku, takže se vrátil a chtěl to mít přesně podle toho zadání a ona mi říkala ta asistentka, že těch dvacet příkladů psal z paměti, aniž by se podíval prostě do toho pracovního sešitu. On znal, pamatoval si přesné pořadí těch příkladů a napsal je potom správně. To bylo zvláštní.

TAZATEL: Hm, takže možná fotografická paměť.

UČITELKA 4: Hm. Ale nijak zvlášť nevyňikal, to bych chtěla spíš říct, že ta N. ta byla taková horlivá, když jsme potom v českém jazyce probírali nějaké autory Erbena, Němcovou, tak ona z té oblasti jako věděla a úplně se třepala, že chtěla říct tu odpověď a vykřikovala, takže to bylo vidět, že o to má zájem. Ale zase ona dalo by se říct nechtěla žádné úlevy, prostě pro ni to bylo potupné, jo, ona měla třeba v matematice velice pomalé tempo, to logické myšlení tam vázlo, to ten M. tam to hraničilo až s genialitou, tam nevím přesně jaké měl to IQ. No a já jsem ji teda zredukovala množství těch příkladů a prostě to byla pro ni urážka, že jsem jí, protože já jsem tam měla ještě chlapce, který měl hraniční IQ a měl vývojovou dysfázii a ten byl ve všech stránkách pomalý a slabý a tomu jsem to taky upravila a pro ni to bylo potupné, že jsem ji prostě s tím klukem srovnala, takže ta to těžce nesla. Řekla bych, že ta měla takové agresivnější ty projevy, ta s těma věcmi tak házela, prostě, že ten M. takové excesy neměl, jo.

TAZATEL: Jo, jo.

UČITELKA 4: Je fakt, že já jsem ho jenom rok učila a byl i medikovaný, kdežto ona nemedikovaná nebyla.

TAZATEL: Hm, hm. A když jste říkala třeba to, že dostala méně příkladů tak oba měli obecně nějaký IVP?

UČITELKA 4: No, měli.

TAZATEL: A co třeba v něm bylo, jestli si to nějak pamatujete?

UČITELKA 4: No, tak hlavně se tam piší takové ty obecné formulace, které přijdou v tom doporučení z spceček, respektovat individuální zvláštnosti, přizpůsobovat to tempo, hodnotit pouze to, co to dítě zvládne, nevím, já už si to přesně do detailu nepamatuju. Aktuálně teď jestli vás to zajímá, tak já mám 29 dětí, my jsme běžná škola, jsme normální ZŠ, učím ve třetí třídě, ale vzhledem k tomu, že jsme měli nedostatek žáků, tak jsme otevřeli jen jednu třídu. Mám tam teda dvacetdevět dětí a dvě asistentky. Mám tam teda žáka s Aspergerovým syndromem a jednoho s nevím jestli to má atypický autismus, no ten jeden ten má teda čtyřkombinaci, PAS, dysfázii, LMR a ADHD, no a ten druhý ten má jenom Aspergera, ale mám tam teda, nevím, jestli jsem říkala, dvě asistentky. A kromě toho, že tady mám tadyty dva, tak jich tam mám ještě dalších pět integrovaných v té třídě. Víceméně bych řekla, že čtyři mají ADHD s nějakými dalšími poruchami, jo. Takže ten jeden má poruchu řeči, ten je v SPC pro vady řeči, má ADHD a hraniční IQ, pak mám jednoho s ADHD a taky hraniční IQ, pak jednoho s ADHD, který má teda dysgrafii nebo poruchu motoriky. My si teda myslíme, protože jsem teď byla minulý týden v poradně konzultovat jednoho z nich, tak jsem jednou ranou zabila tři mouchy. Takže jsem se zeptala ještě na další dva, dalších pracovních té poradny, no a shodly jsme se, že tadyten chlapec má spíše nějaké organické poškození, že to prostě ani dysgrafie ani dyslexie není, že to až hraničí s nějakou dětskou mozkovou obrnou. Jenže problém je, já jsem to chtěla dohnat všecho do SPC pro tělesné vady, ale problém je, že pokud nebude podklad neurologický, tak to zůstane v PPPčku. Ten stupeň podpory by byl vyšší, kdyby to bylo nějakým způsobem podložené. No, takže jsem se chtěla dostat právě k tomu žákovi s tím Aspergerovým syndromem, toho teda učím třetí rok a je strašně zvláštní, že ta psychiatricka to nejdřív stanovila jako ADHD. No, ale to je takové zvláštní dítě, protože on se jinak chová ve škole a jinak se chová doma. Doma má ty výstupy, scénky, hází věci na zem, projevy prostě zuřivosti, to dělá mamince někde na poště, hází aktovkou a ve škole takové projevy nemá. Což je strašně zvláštní, mě to totiž k sobě nejde, protože ten druhý autista ten prostě zaleze pod lavici, ukáže mi prostředníček, vyplazuje jazyk při distanční výuce, jo, takže ten prostě tam nevidím rozdíl mezi tím, jak se chová doma a jak se chová ve škole, ale tadyten se naprosto kontroluje ve škole, taky prostě mi nejde do hlavy ta jeho porucha pozornosti, protože on se dokáže opravdu ty čtyři nebo pět hodin plně soustředit. Samozřejmě já střídám činnosti, protože ty děti neudrží tu pozornost takovou dobu, občas se tam s někým pobaví nebo sedí s pani asistentkou, ale to běžně dělá každé druhé dítě. No, takže je to takové zvláštní.

TAZATEL: A máte pro to nějakou svoji hypotézu, proč by to tak bylo?

UČITELKA 4: No, já si totiž myslím, protože tam je taky rodinná zátěž, tam i babička měla psychické problémy, maminka, maminka teda mlží velice, ta sděluje jenom některé informace, které chce a já si myslím, že on má jiný psychický problém, jo, že má spíš nějakou anxiózní poruchu, ale má i ty prvky toho Aspergerova syndromu, ale nevyznačuje se v plné míře, protože byl na tom testování v SPC v Ostravě a v některých směrech to tam vyšlo, takové to lpění na těch rituálech, stereotypy, ale říkám, ve škole navazuje oční kontakt, vyhledává děti, kdežto ten druhý chlapec ten si hraje neustále na dinosaury, kouše děti a na roboty. Tady ten opravdu ty děti vyhledává, on s nimi manipuluje dokonce, on je dokáže získat, zpracovat, jo, takže je to takové zvláštní.

TAZATEL: To je zvláštní, a vlastně to mi nahrává, chtěla jsem se zeptat na vztahy ve třídě, jak to funguje, fungovalo?

UČITELKA 4: Tady ten chlapec si myslím, že má kamarády, ty děti za ním chodí, vyhledávají ho, ale on třeba velice těžce nese neúspěch, když mu něco nejde, co se týče takové té jemné motoriky, skládání, střihání, v tom není moc dobrý, ale výborně čte, počítá. Patří mezi jedny z nejlepších čtenářů té třídy, no, ale co se týče i té motoriky i v tělocviku, napodobování určitých pohybů, tam je problém, no a on pokud prostě v něčem nevykání, tak se cítí velice ukřivděný. Těžce to snáší ten neúspěch, ale říkám, ty děti za ním chodí, vyhledávají ho, on je vyhledává také, jo, není to jednostranné. Dokonce tam vymyslel nějakou hru s lístečky, peníze si tam dávali, kupovali, takže to byla jeho iniciativa, takže to mi nese. Ta N. ta jako seděla bohem, ten M. se taky do toho kolektivu, on byl tolerován, já si myslím, že ty děti ho braly, ale nějakým výrazným způsobem nevykání z té třídy. Kdežto když mám teď toho D., který má atypický autismus, tak toho moc děti nevyhledávají, ten je opravdu zvláštní, ten bez péče asistentky opravdu není schopný fungovat. Tam to je už na první pohled znát. Kdyžto tady ten chlapec, kdybyste ho viděla, zažila, přijde prostě na depistáž paní z SPC, nepoznala by, kdyby nevěděla, o koho se jedná, že to je dítě, které má nějaký problém nebo at' přišel kdokoli do té třídy, s ním teda seděla ta jeho asistentka, tak už, teď už teda nějakou dobu sedí sám, teď teda u počítače (smích), za asistence maminky, ta je tam někde schovaná a prostě během té výuky a všechno snímá a kontroluje, kontroluje mě hlavně.

TAZATEL: To musí být náročný.

UČITELKA 4: Tak člověk už si zvykl, no ale hlavně tady to dítě je opravdu takové sebestředné, nerado se dělí o pozornost a péči té asistentky, protože my jsme mu vysvětlili, že paní asistentka se musí věnovat prostě i jiným dětem a to i ta matka řekla: "No, to on by nesnes a vy ste tady pro něj, já jsem si toho asistenta vyřídila." Takže já myslím, že hlavně problém je v té mamince. Spousta těch rodičů vlastně brání v osobním rozvoji těch dětí a myslím si, že tady ten chlapec by byl úplně jiný. Je fakt, že má skvělou asistentku, to je, mám teda dvě ty asistentky, u toho druhého žáka se vystřídalaly už tři asistentky. Jedna odešla pracovat do jiného oboru, pak tam byla jedna na zástup a teď je tam už druhý rok další, ale ten chlapec je opravdu specifický, já jsem říkala, nejsem si jistá, protože asi ve čtyřech letech mu stanovili tu mentální retardaci, ale já si myslím, že tam hlavně převažuje ta vývojová dysfázie, že ta řečová složka je narušená, protože on v té, samozřejmě on má problém i v té komunikaci, ale co se týče té mentální retardace, on třeba v matematice prospívá velice pěkně. Vyřeší příklady, když je něco nového, tak mu to třeba úplně nejde, ale prostě, co se týče numerického počítání, tak to zvládá bez problémů, řešení slovních úloh dokáže zvolit i správnou operaci, vyřeší, má problém se zápisem těch slovních úloh, někdy má problém s formulací. Já si myslím, že to není až takové... i tu pasivní slovní zásobu on má, jo, že to jsme s tou jednou paní asistentkou testovaly, že on ty pojmy k těm obrázkům přiřadí, akorát ta slova nepoužívá. Už se ale taky posunul dále, teď měl být na vyšetření začátkem ledna, konečně, skoro v devět a půl letech, po tak dlouhé době šel na vyšetření intelektu, takže uvidíme, na čem je.

TAZATEL: Hm, hm, jasně. A nastaly někdy nějaký výrazný konflikty u těch dětí s Aspergerovým syndromem ať už se spolužákama nebo s učitelem?

UČITELKA 4: No, tady s tím chlapcem, s tím, co má toho Aspergera, tak tam je prostě, jak jsem říkala, že si myslím, že tam je nějaká ta úzkostná porucha výrazná, protože on se snažil o to, udržet si pozornost dospělých a on si tu asistentku uzurpuje pro sebe, takže on třeba nechtěl jíst ve třídě, takže chodili do klidové místnosti. Já jsem ještě před několika lety s dětmi, které měly poruchu učení nebo ADHD, měla eeg biofeedback, takže tam máme takovou místnostku, kam jsme chodili na ten biofeedback. No, a ona ta paní asistentka tam s ním chodila svačit a on jí strašně rád vykládal o sobě, o svých hrách. Tady ten chlapec se teda zaměřuje na dinosaury, katastrofy a miluje Minecraft, takže to jsou ty jeho oblasti, ve kterých má opravdu přehled. Tak on strašně rád té paní asistentce vyprávěl, chodil i do nějakého kroužku, co tam dělal, no, takže, ale měl ji jenom sám pro sebe. Já si taky myslím, že je to taky tím, že on je jedináček, má sice nějakou sestřenicí, ale moc těch dětí vlastně v té rodině není, takže se pohybuje téměř pořád jenom mezi samými dospělými. Víم teda, že měl i problém v kolektivu v předškolním zařízení, já myslím, že vystřídalali dvě nebo tři školky, protože

nebyli nikde spokojeni, všichni mu ubližovali, všichni mu křivdili, takže všude bylo všechno špatně, ale myslím si, že tu školku navštěvoval sporadicky, protože maminka je taková úzkostlivá a měla o něj strach. Je fakt, že on má teda hypotyreózu, užívá nějaké léky, pak má ještě další problémy zdravotní, ale spíš to bylo tím jako vším. On třeba nechodí ani na plavání, ale jezdil s nám jednu dobu na to plavání, seděl tam, koukal, abych ho nemusela nechávat v jiné třídě. Já si myslím, že je to takové zase výmysl té maminky, já si myslím, že on by to i nějakým způsobem překonal, jo. Chodil teda do přípravné třídy ten poslední rok, tam mu taky údajně ubližovali, šikanovali ho, jo takže já si myslím, že problém bude v té rodině, protože měla velké konflikty řešili, protože ona si trvá na svém, že ta asistentka ho musí vodit ráno do šatny a z šatny a on nesnáší ten hluk. Je fakt, že ta N. ta opravdu ten hluk neměla ráda, ta si opravdu i zakrývala uši, v hudební výchově, vadilo jí to, ona i na tom obědě potřebovala ten svůj klid, ona seděla, nožku přes nožku a pomaličku jedla. Ona byla taková zpomalená trošičku, takže ona si to vychutnávala, nevnímala to své okolí, soustředila se opravdu na to jídlo. Ale tady tenhle chlapec byl nějaký výchovný koncept v tělocvičně nebo nějaké vystoupení nebo v té hudebce, já tam teda nejsem, učí to kolegyně, tak vyluzuje nejrůznější zvuky a podílí se na vytvoření toho hluku, takže není to až tak. Na jednu stranu mu to vadí, ale sám prostě když má možnost, tak prostě zařve, zakřičí, zabouchá, je fakt, že je strašně vztahovačný. Prostě takové ty hry na něco, tak třeba na koberci kluci byli na jedné valné hromadě, poslušovali se, ale spíš to byla taková hra, on tam byl mezi nimi a náhodou prostě ho někdo udeřil, tak stál bokem, ukřivděný a už žaloval paní asistentce, že mu někdo ublížil. Takže to byl trošičku problém nebo když on ublížil někomu. Strašně nesnáší kritiku, když se hodnotili nějaké práce, tak prostě někdo řekl, že jeho obrázek se mu nelíbí, no a maminka ta z toho udělala prostě šílenou aféru, takže přišla do školy a já jsem tam v té době nebyla, protože já jezdím ještě na lyžařský výcvik jako zdravotník nebo na školu v přírodě, takže mě zastupovaly ty paní asistentky a kolegyně, ale víceméně to řešila paní asistentka. Prostě maminka stála o to, aby ty děti se mu omluvily, že hanily ten jeho obrázek, jo, takže prostě i on i ta maminka si vynucují svá pravidla. Neustále dochází ke konfliktu mezi mnou a jí, ona nedokáže pochopit, že to je běžná škola, že jí byl doporučen menší kolektiv, jenomže taková škola nejbližší je v Ostravě, kde jsou tyto děti soustředěny, no ale prostě já v takovém počtu dětí, tak dneska už učím pětadvacet let, tak už je to opravdu o něčem jiném, opravdu cukr a bič, pokud to nejsou ty děti, co mají tu vnitřní motivaci, pokud to nejsou ty, které nějakým způsobem nabudíte, tak jediné - hezké razítko, beruška a nebo vařečka prostě něco špatného, jinak to v tom počtu opravdu nefunguje. Já jsem v té první třídě opravdu taková drsná, že člověk musí nastolit ta pravidla a potom už se s těmi dětmi v té třetí čtvrté třídě úplně jinak pracuje, protože už umí i podle nějakého gesta, co se bude dít. Mají naučené ty algoritmy, já to tam mám, no.

TAZATEL: Jasně, rozumím tomu. A když popisujete situace konfliktů s maminkou, tak si říkám, že to muselo být a je náročný, co vám pomáhá v takovejch situacích?

UČITELKA 4: No, bylo to docela náročné, já jsem totiž to už jako vygradovalo tak, že prostě jsem vstartovala na tu maminku, že to bylo, že jsem se jí teda zeptala, kolik je jí let a jaké má vzdělání a jak to se mnou mluví, protože už se mi to přestalo líbit, protože po těch letech a jestli je to paní, která je o nějakých patnáct let mladší než já, tak už se mi to nelíbí, já už si za ty roky nenechám všechno líbit od těch rodičů, prostě už si vážím sama sebe a toho, co jsem prostě v životě dokázala, jo, a takže to skončilo schůzkou u ředitele, ale ředitel, my máme strašně vstřícné vedení, takže ti se vždycky postaví za nás. Nejhorší bylo to, že já jsem se nějakým způsobem ubránila, ale potom měla problém i s tou paní asistentkou a ta je takový strašně hodný člověk, jo, hodný, empatický člověk, který je spíše submisivní a ona se ani neumí moc bránit, takže to jsem se prostě postavila já za ní a řešily jsme to teda s vedením, s výchovnou poradkyní a s tou naší speciální pedagožkou, takže jsme měly takové společné sezení, měly jsme veškeré argumenty, protože ona vytiskla i ty stránky z těch deníků, které si píše, protože tam jsou elaboráty úplně do podrobná, kdy otevřel oči, jestli snídal, nesnídal, jestli šel na záchod, jo, prostě to už hraničilo s tím, že ten chlapec měl i nějaké psychosomatické obtíže, jo, že bolesti břicha a několikrát se i pokálel po cestě. Takže paní asistentka a on to měl teda s těmi rodiči domluveno tak, že mu tam dají náhradní věci, prádlo a tričko a nějaké legínky, ať to tam mají, protože často se stalo, buď se někdo pozvracel, počural, pokakal, aby to tam měli. Takže paní asistentka šla s ním do sprchy, tam se osprchoval, převlékl, no ale už se to stalo prostě opakovaně a já jsem té matce prostě zdůrazňovala, že to není osobní asistent, že to je asistent pedagoga. Ona tady stále toto neví.

TAZATEL: Takže zaměňuje roli toho osobního asistenta s asistentem pedagoga?

UČITELKA 4: Přesně, přesně. A hlavně ona má problém se mnou komunikovat. Vlastně prvotní problém byl hned prvního září, děti nastoupily do první třídy, tak byl problém. Prostě to je člověk, který si myslí, že my budeme kolem toho dítěte, oni už chtěli, aby se ta paní asistentka u toho slavnostního uvítání, kdy tam byli lidé z magistrátu a já jsem říkala: "Vy byste chtěli, aby mu hned dali nálepkou? Aby ho chytila za ruku a prostě hned všichni věděli, ano, toto dítě má asistenta." Prostě oni si to vynucují, péči, pozornost si vynucují a chtějí to za každou cenu. Stejně tak ten doprovod do té šatny, my už jsme to zkoušeli, on by to zvládl kdyby šel s ostatními dětmi, údajně má zas nějaké fobie, strachy, ale myslím si, že to zvládl, tak ta paní asistentka se snažila nějakými postupnými kroky,

jo, ale je fakt, že oni, oba dva, ta matka i to dítě se snaží s námi manipulovat. Ale já se totiž nenechám, takže (smích).

TAZATEL: Takže to je taková vaše strategie, jak to zvládnout.

UČITELKA 4: No, ale tam je opravdu ten střed, takže řešili jsme to několikrát, tam je problém i s tím objednáváním u těch pedopsychiatrů s těmi termíny, my jsme ji doporučovali třeba to sdružení Adam, aby navštívila, to je těžko. Tam je problém v komunikaci, ona mě nebere, ona komunikuje s paní asistentkou a i jí při tom předávání toho dítěte, i když to má vlastně v tom vzkazníku napsáno, tak vyžaduje ještě další informace navíc. Tu naši speciální pedagožku, která se stará hlavně o tu legislativu, vyplňování tiskopisů, IVPčka, tady ty dodržování termínů a je to takový prostředník mezi námi a těmi školskými zařízeními, tak ona si myslí, že ona je moje nadřízená, takže ona komunikuje s ní. No, jako já si myslím, že je to takové zvláštní, protože ona má problém mě požádat i o vyplnění nějakých dotazníků, třeba tomu vyšetření v SPCčku předcházelo vyšetření u psychiatra, takže já jsem měla vyplnit dotazník, no a my vždycky, já teda se nikdy do těch jejich tiskopisů nevejdu, ani když píšu zprávu pedagogické zjištění žáka do poradny, takže k tomu přidávám ještě další papíry. Nad tady tím jsme prostě pracovali obě dvě s asistentkou a ona je taková pečlivá, ona je vycvičená, dělala dokonce, ona má teda speciální pedagogiku bakalářské studium a ona dělala i v nějakém ústavu sociální péče, nevím jestli to byly vyložené děti s PAS nebo s nějakými mentálně postiženými, pak pracovala v nízkoprahovém zařízení s těmi sociálně slabými dětmi, takže ona je vycvičená, ona si všechno píše dopodrobna. Takže ona si u toho chlapce dělala takové poznámky, pokroky, kdy byl nějaký konflikt...třeba jeden chlapec romského původu, který má taky podpurná opatření a je ze sociálně slabší vrstvy, tak ten mu jednou snědl svačinu, takže to bylo taky toto, jo, takže ona si úplně dopodrobna psala, kdy došlo k nějakému problému, líbila se mu jedna holčička v té třídě, ale ona o něj potom ztratila zájem. Ale je fakt, že oni potom měli v prvouce napsat jména svých kamarádů a on tam nenapsal ani jednoho. Jo, to bylo zvláštní, protože ty děti opravdu ho vyhledávaly, chodily za ním. Mám tam další takové skvělé dítě, které je v pěstounské péči, prostě matka obrovské srdce a ten za ním chodil a pomáhal mu, on teda pomáhá všem, jo, hlavně mě (smích). Je takový trochu hyperaktivní, ale on tu pomoc nedělá ze zjištěných důvodů, on to má v sobě, on je asi vděčný, že se dostal z toho prostředí, ve kterém vyrůstal. Takže takovou já mám tu třídu, takovou poskládanou, prostě je tam pár dětí, které jsou vlastně z úplné rodiny, takže je to takové jeden je v péči otce, jo, další v péči pěstounky ještě s jiným chlapcem.

TAZATEL: Mě ještě napadá možná ke komunikaci, jestli, vy jste tam trochu zmínila to ve hře, že třeba hra na něco, to úplně nechápal, tak jestli se to objevovalo třeba i v nějakém chápání metafor, humoru, i třeba v rámci výuky?

UČITELKA 4: No, to jsem chtěla říct, oni jak vlastně nechápou tu ironii anebo doslovně všechno, tak byl problém, já mám teda hodnotící systém, jak hodnotit, neklidné dítě a já nevím, co všechno, samozřejmě bodovací systém, takže já to vedu pro všechny děti bez rozdílu poruch. Takže my máme takového vzorňáčka měsíce, sbírají za každý den berušku, to je razítko, pokud je nějaký problém, tak nedostanou nic a pokud je těch problémů za den víc, tak dostanou vařechu, tam je napomenutí. A když už je to moc velký problém, tak to někdo vymyslel z mých předchozích žáků, že dostanou čerta a tam je napsáno zlobíš. No a my to na konci měsíce sečítáme a pak se odečítají ty berušky za ty vařechy a čerty, takže hodnotící systém. A prostě samozřejmě, mám tam jednu žákyni a neustále vyrušovala, tak jsem ji, já se to snažím vždy hodit do outu a přehlédnout nějaké ty problémy, abych je prostě nemusela kárat, no ale už to vygradovalo tak, že jsem jí řekla, že dostane vařechu, no a ona dostala hysterický záchvat a brečela, že jí taťka zabije, no a ten chlapec to slyšel a údajně doma ležel a přemýšlel nad tím a byl nešťastný z toho, že ten tatínek, opravdu to vzal doslovně, že ta dívka prostě doma dostane za to a, že ten tatínek bude strašně zlý na ní, takže takovým způsobem.

TAZATEL: A nastaly nějaký konflikty i se spolužáky, možná mě napadá to vztahování pozornosti na sebe?

UČITELKA 4: Problém byl v tom, když jsme nacvičovali tu písničku a to byla Ryba z Havaje a oni si měli každý nakreslit obrázek a ty děti údajně řekly, že to má škaredé, ten obrázek. Jo, takže on byl taky konflikt, ten malý Rom, tak ho údajně taky škrtil, to já jsem byla na tom lyžařském výcviku, takže tam byly ty asistentky v té třídě, teď během té přestávky tam má ještě někdo dozor, tak obchází třídy na chodbě, takže nevím, co se tam semlelo, ale cokoli se dělo, tak rodiče startovali nebo rodiče, to je taky takové prapodivné, že žije s matkou od jeho dvou let s nimi žije její partner, říká mu teda tatínku, ale nevíme, jestli to je jeho otec nebo není, jo, to je takové zvláštní. Opravdu ta výchova je příliš ochránářská, jo, to je takové: "A prosimvás nevětrejte, protože on je často nemocný. A když pojede v autobuse, musí sedět u okna. Má to v papírech. Jo a co na mě zkoušíte vy anebo paní asistentka." Prostě takové to diktování podmínek a my jsme zjistily, že to děcko to zvládá naprosto normálně, že když se na to neupozorňuje, tak se úplně asimiloval v tom konfliktu a vůbec v ničem nevyčníval. Prostě to ta matka v něm pěstuje ten kult výjimečnosti, i o něm před ostatními mluví jako o Aspergerovi a že je nadprůměrně inteligentní, to o něm někdo někdy řekl, snad údajně nějaká

psycholožka, ale teď když byl na vyšetření, tak měl ty výsledky myslím průměrné jakože nevynikal až tak, ale patří k výborným žákům v té třídě, musím říct, ale zase mám srovnání třeba ten M. to byl takový extrém, ten opravdu používal i takové slovní obraty, které běžně ty děti nepoužívají, N. taky to byla taková ta mluva těch dospělých.

TAZATEL: A jak na to reagovaly děti?

UČITELKA 4: Já si myslím, že to ani moc nevnímaly, oni byly takový malý a to spíš já jsem vnímala.

TAZATEL: A věděly to předem nebo věděly vlastně, co má za diagnózu?

UČITELKA 4: Většinou to neřešíme, samozřejmě když mají někteří úlevy ve třídě v nějakých věcech, tak prostě se snažím jim nějakým způsobem to nekomentovat, někdy ty děti toho potom mohou zneužívat, ty samotné postižené děti a ty ostatní na to poukazují zase. Takže vysvětlím jim, je to tak, Š. prostě píše diktát na počítači a hotovo šmitec, je to po něm nečitelné, takže to bude psát takovým způsobem. Nějak je nezasvěcují, nebo, že má pani asistentku, aby mu to lépe vysvětlila, ale nějakým způsobem se snažím, aby se na tu poruchu neupozorňovalo, jo. A já si myslím, že ty děti si celkem velice rychle zvyknou na to, některé ty asistentky vyhledávají i pro svou samotnou pomoc, ale já jsem zase ten typ, že se snažím, aby se z toho dítěte dostalo maximum, jo, a opravdu někteří, jak rodiče, tak i ty děti, si myslí, že ten asistent je jejich berlička, jo a velice se na něj spoléhají. Já jsem zase ale zastáncem toho, že čím víc to děcko udělá samo, tak toho si víc cením a má to pro mě objektivnější, je ten výsledek pro mě objektivnější a věrohodnější než když mu pomáhá asistentka. Je fakt, že tady tu pani asistentku, která má už zkušenosti s těmi dětmi, tak tadytu dalo by se řídit nemusím, my prostě opravdu jsme tým, pracujeme spolu už třetí rok, protože ono některé ty asistenty je třeba trochu korigovat, protože ono je dostat asistenta a dostat asistenta. Takže mít asistenta s dvouměsíčním rychlokurzem, to je taky ne, anebo mít pani asistentku, která má pocit, že musí odpovídat za dítě, tak to jsem měla taky problém, že jsem ji musela potom taktně říct, že budu hodnotit její práci, že ji vystavím žákovskou knížku a jako opravdu, opravdu je to těžké. Já taky potřebuju mít nějakou reflexi, takže vždycky říkám té pani asistentce, ať mi řekne, jestli je něco špatně, co by udělala jinak, protože člověk se nevidí, neslyší nebo někdy si uvědomím, že jsem třeba udělala nějakou chybu, tak se na tom jako shodneme a snažím se to nějakým způsobem prostě napravit. No, s těmi asistenty, to říkám, jedna asistentka ta byla dokonce moje kamarádka, takže jsem si říkala, že jsem si nasadila veš do košíku, ale po profesní stránce neví, jak ten člověk na tom je, ale to byl takový ten člověk, který prostě měl ten rychlokurz, kdežto ta asistentka v té předchozí třídě, co byla u té N., tak ta má sama dceru se

středně těžkou mentální retardací, takže má zkušenosti s vedením takového dítěte, s takovým tím každodenním drilem a je taková přísnější, drsnější a myslím si, že ty děti vede k tomu, aby se osamostatnili a to si myslím, že je cílem celé té inkluze, aby se děti více zapojily a byly soběstačné, ale to si myslím, že ta maminka toho chlapce stále nechápe. To je problém.

TAZATEL: Rozumím.

UČITELKA 4: A naproti tomu ten druhý, ten s atypickým autismem to opravdu, to je takové zvláštní, protože on nevyhledává nějaké stereotypy v jídlech, kdežto ten chlapec je opravdu vybíravý, jo. Co jsem chtěla říct, co je takové zvláštní na něm, tak nesnáší ostríhané nehty, to prostě tady s tím má problém, takže třeba když má a on má poměrně dlouhé nehty, takže když mu ta matka ty nehty zkrátila, tak on měl problém i vytahovat tužky z pouzdra a chystat si věci, takže v tomto byl takový citlivý, takže určité takové ty náznaky tam byly. Ta matka totiž říkala, že ona hraje i nějaké divadlo s dinosaurem doma, aby si šel vyčistit zuby a já nevím, dokonce to mi přišlo doporučení z toho SPC, abych já zahrála nějaké situace v nějakých těch obrazech s loutkami a já říkám: “A kdy na to budu mít čas? Jako v té hodině?” Ale já si myslím, že on to pochopil, protože když máme nějaký problém v té třídě, tak já se tomu skutečně věnuji, že vědí, že přiznání je polehčující okolnost, což jsem teď řešila právě, kdy mi vložily kartičku na Jamboard “J. je kokot” (smích). No pak tam bylo ještě “paní učitelka je hnusnej kokot” a jeden ten zpracoval celý ten Jamboard a vložil tam různé kartičky, takže to jsem teda s nimi řešila, takže oni vědí. Já jsem opravdu přísná, ale zase přijdou, pomazlí se, přitulí se, pošlou mi mail se smajlíkem, takže je to zase takové, ta pravidla tam musí být nějaká a je třeba, protože ty děti přijdou z různých školkových kolektivů, někde jsou výborně připraveni, někde nejsou, protože je to dobrovolné, ty děti se nemají nutit do těch činností a aktivit, přijdou z různého rodinného prostředí, protože opravdu já chodím občas i do školek na takové besedy k té školní zralosti a připravenosti, protože ty rodiče vůbec neakceptují to, co jim ty učitelky řeknou v tý školce. Ať se to týká třeba logopedické péče nebo rozvoje nějakých dílčích funkcí, takže oni to prostě ignorují a když slyší někoho jiného, od nás třeba chodí i s pedagogicko-psychologické poradny psycholožky, ale zase třeba některé ty ředitelky mě oslovily a říkaly, že ode mě to bylo lepší, protože to bylo z té praktické stránky a já jsem se to snažila těm rodičům říct, jak to je, ne po té odborné stránce a řekla jsem jim to, jak to funguje v té škole, protože často v těch poradnách, teď jsem tam byla a jsou tam samé mladé paní psycholožky a speciální pedagožky a říkám, někdy jsou v těch poradnách prostě opravdu lidé, kteří mají za sebou praxi, takže ví, jak to je a stejně tak jako z toho SPCčka pro ty poruchy autistického spektra, tak ta paní magistra vlastně učila v takové autistické třídě, takže má takovou zkušenost osobní, ví, několik let je učila. Kdežto když vám řekne nějaká paní, která si dodělala

vzdělání a začla speciální pedagogiku a začne vám psát doporučení, tak si vždycky říkám: “Přijďte mi to ukázat, přijďte si to vyzkoušet, uvidíte, jaké to je prostě.” A všichni ti autisti, kteří mi prošli rukama anebo ti, s kterými jsem se seznámila na škole, tak každý byl úplně jiný, ano nebyli přesně všechno stejné diagnózy, bylo tam pár těch Aspergerů, ta N. teda tu pervazivní poruchu, ten D. má teda ten atypický autismus, ale oni ti Aspergeri ani jeden nebyl úplně stejný, na každého fungovalo něco jiného a tam bylo třeba zvláštní, ten jeden chlapec, který byl jako první u nás na škole diagnostikovaný a ta paní asistentka, která byla u té N., tak byla původně u něj, tak ten byl velice chytrý. Byl tvořivý, on vymýšlel různé zlepšováky, modely, ten byl právě citlivý na ty hluky, já jsem tam třeba přišla suplovat a jak mám ve zvyku rozhazovat rukama, já špatně slyším za ty roky, takže jsem taková hodně hlučná, takže jsem tak ještě ťukala na tu tabuli, aby se podívali, no a teď asistentka na mě ze zadu kývala jakože ne. Další věc prošlo kolem dítě a já říkám: “Kam jdeš?” “Smrkat.” Takže ten chlapec chodil smrkat na chodbu, protože J. to vadilo. J. vadilo cvakání propisky, zástupce zapisoval do třídní knihy, v té době byly ještě papírové, že J. to vadilo.

TAZATEL: Tak to muselo být náročný, jak pro ty učitele, tak pro ty asistenty, tak pro ty děti.

UČITELKA 4: No, já jenom chci říct, že tehdy, ale to bylo zase manipulátor, on prostě manipuloval s tou třídou, tu třídu vlastně dostala kolegyně, která sama nemá děti a ona je strašně hodný, empatický člověk a prostě tvořivý člověk, no a ona toho chlapce neustále řešila, dokonce ta paní asistentka byla i u jeho psychiatra, měla tam ten svůj deník se zápisky, no a oni se nakonec dohodli na tom, že když to toho J. ruší, tak on bude první přestávku na chodbě a ta děcka ve třídě a pak to zase bylo naopak, druhá přestávka byla jeho a ostatní museli být potichu. Takže už to bylo prostě si myslím ze strany jeho, z jeho strany to byla taková šikana. Jemu třeba vadilo na druhém stupni, že kolegyně měla vadu řeči, ona prostě trošku i huhňala, ale se sykavkami měla problém, ale oni potom zjistili, že ten J. vyvozuje sám ty zvuky a vyhledává ty konflikty. Takže to byl takový extrém u něj potom, tam se taky vystřídaly tři asistentky, ta poslední paní asistentka to byla taková vtipná příhoda, jestli vám můžu říct.

TAZATEL: No jasně.

UČITELKA 4: Já měla dozor v šatně, hlídala jsem prostě než ty děti odejdou, on už byl na druhém stupni a teď tam přišla ta paní asistentka a já říkám, protože se tam vynořila z jiné strany postavička a já říkám: “Hledáte někoho?” A ona: “No, J.” A J. měl takového toho velkého šneka, jak se chovají v těch akváriích, nevím, co je to za druh, takže J. se ztratil šnek, J. hledal šneka a asistentka hledala

J. (smích) Takže to bylo takové jakože velice vtipné, no, J. byl takový podivín, on třeba pak o přestávce byl na chodbě a seděl na zemi a měl sluchátka na uších a teď tam byl zase jeden chlapec a ten měl typický ten svůj, takové ty stereotypy pohybové, tak on měl každou přestávku takový čtverec na chodbě a chodil dokola. Ale je fakt, že ten byl typický tím, já jsem ho měla na nějaké pracovní činnosti a ten teda neudržel oční kontakt, nekomunikoval, měl jednoho chlapce, s kterým seděl v lavici a spíše ten s ním mluvil a dělal mu takového tiskového mluvčího, tak ten byl takový zvláštní ten P. Ale ten J. to ta třída byla nešťastná, tam to došlo až do takového extrému a opravdu já jsem si říkala nebo si říkám kolikrát i v té své třídě, že ten D. v té první třídě dělal to, že lezl pod tu lavici, vyrušoval, nechtěl a já říkám paní asistentce: “Tak ho vyved’ ven, jděte si po chodbě, udělejte si pár dřepů, prohlédněte si nástěnky, jo, ať se zklidní.” Zase nemůže jedno dítě narušovat výuku prostě těm ostatním. Ta inkluze musí být založena na oboustranné toleranci, jedné i druhé strany. Já jsem se totiž přihlásila i do skupiny na facebooku Vývojová dysfázie, abych si udělala přehled o tom a i do nějaké té skupiny o autismu, no musí to být strašné pro některé ty matky mít dítě, které není vlastně umístitelné, ale zase prostě na druhou stranu, opravdu, když tam máte dvacet normálních dětí, které se chtějí učit, jsou dychtivé po poznání, jo, a teď jim to někdo tu výuku narušuje, já si kolikrát říkám, že ta inkluze, protože my tam máme i ve čtvrté třídě dítě s mentální retardací, nevím teda jestli není dalo by se říct sociální debilita, protože on pochází z takového prostředí nepodnětného, myslím, že maminka je absolventka zvláštní školy, ale spíše bych řekla ta dysfázie, tu řeč má narušenou hodně, takže to je potom třída ve třídě, jo. Protože on jede podle minimalizovaných výstupů, učitelka má učebnice v uvozovkách pro zvláštní školu, ta učitelka něco připraví a pracuje s ním ta asistentka, nebylo by mu lépe ve speciální škole? Já si myslím, že určitě. Tam by jel svým tempem a tam už jsou, já bych neřekla, u mě třeba ty děti vnímají odlišnosti třeba s tím D. u toho M. toho vnímají jako naprosto normální dítě, ale já si myslím, že oni ani nechápou, proč je u něj ta asistentka, protože to jsem zažila i ze strany rodičů, protože teďka jedna matka se mě na to zeptala při té distanční výuce, protože některé ty maminy tam sedí třeba i tři hodiny, takže, no některé třeba vaří u toho a poslouchají ho, ale ona říkala: “Ale ten kluk je tak šikovný, co je s ním ta pani asistentka.” Takže opravdu na první pohled na něm to není znát.

TAZATEL: Ještě mě napadá, když by za váma přišel pro radu kolega nebo kolegyně, kterej ví, že bude mít ve třídě dítě s Aspergerem, tak co byste mu poradila?

UČITELKA 4: No, já si myslím, že je velice důležitá ta komunikace s rodiči, s maminkou toho M. jsme velice dobře vycházeli, s tou maminkou té N. tam byl problém, protože to ona nechtěla přiznat diagnózu, ten tatínek, já jsem raději mluvila s ním, nevím jestli jsem ho měla nakonec na té konzultaci

před tou čtvrtou třídou, protože oni už nechtěli toho asistenta, jo, v té době. Já jsem jim to vysvětlila, jsem jim říkala, že je emočně labilní, jo, prostě špatně snáší změny, bude tam nová učitelka, možná nový kolektiv, protože se zvažovalo, jestli tu třídu nerozdělí a nová asistentka, ted'ka zlomová čtvrtá třída nové předměty, tatínek teda zvažoval a nakonec teda si to rozmysleli. No, já si myslím, že ta matka nechtěla jít na to vyšetření k té pedopsychiatricke a tam byl ten problém. Ona je taky taková zvláštní, ona taky neudrží oční kontakt, já si myslím, že tam je ten dědičný základ. Ten tatínek ne, ten je komunikativní a tady u těch dvou maminka tam opravdu u toho jednoho tam máme osobní konflikt od prvního dne, jo, a já jsem se ji snažila říct, že těm dětem chci pomoci, že prostě já se snažím opravdu ty děti i někdy potrápiti, záměrně, abych je dotlačila k nějakému cíli. Jsem četla někde nějaký článek, že opravdu ty dnešní děti by měly zažít i nějaké nepohodlí, že ty rodiče jim zametají cestičky a já se snažím v té škole jim právě ty překážky klást do té cesty a zjišťuji, jestli to dají nebo ne. Samozřejmě když už to nejde, tak jim pomůžu. To je mým cílem, abych je naučila té samostatnosti a tom u samostatnému myšlení. To udělá spoustu rodičů za ně, oni jim všechno servírují.

TAZATEL: A co si myslíte, že vám dala ta zkušenost s dětmi s Aspergerovým syndromem?

UČITELKA 4: No, tak už poznám takové lidi. Já jsme teda potom, přečetla jsem si knížku paní Thorové a ještě nějaké další publikace, ale zase to jsou takové obecné věci, že když s tím ten člověk nepřijde do styku, tak jsou tam nějaké typické znaky, N. třeba, chození po špičkách. To ten D. až tak nemá, i u toho M. Zkušenost opravdu já už to vidím na každém, já už prostě Doktor Martin, Donutil, prostě typický Asperger. Potom četla jsem nějakou knížku ted'ka, kolegyně mi líčila zážitek její syn má letos maturovat, tak mi líčila, jaký mají problém s třídní učitelkou a když jsem to slyšela, tak říkám no, tak to je Aspergerův syndrom (smích).

TAZATEL: Já bych se ještě chtěla zeptat, jestli máte nějaké pěkné zážitky s dítětem s Aspergerovým syndromem a pak naopak nepřijemné?

UČITELKA 4: (Smích po krátké pauze ticha) Nevím. No, třeba, třeba jsem chtěla říct, že když je ten chlapec, kterého mám ve třídě ted', tak ten se strašně nerad o něco dělí a když má někdo narozeniny, tak se ve třídě zpívá a pak ten oslavenec jde doprostřed, děti udělají špalír a oslavenec rozdává bonbony a on vždycky teda popřál, ale sám nikdy nechtěl nikdy přinést žádné bonbony nebo se rozdělit, jo o nic, a zajímavé bylo, že ta pani asistentka do něj dula tak dlouho, až on potom ty bonbony přinesl. nevim, jestli měla narozeniny nebo svátek, tak se překonal, no. Jo a ten M. mě tenkrát fascinoval s těmi příklady nebo ta N., jo, prostě když jsem měla dozor na chodbě, tak ona

měla jednu třídu potom, tak já se ji zeptala, jak se má, tak přišla za mnou a povídala si, takže to je takové milé, že prostě přijde a řekne, nestojí bokem, že se posunula, že více s těmi dětmi komunikuje. Něco konkrétního úplně mě nenapadá... Jsou to spíš takové střípky, no, nevzpomenu si teď.

TAZATEL: Jasně, jasně, to vůbec nevadí. A pak mě napadá asi poslední věc, jestli se pro vás něco změnilo po té první zkušenosti s tím M.?

UČITELKA 4: No, spíš s tou N., protože opravdu on tím, že byl opravdu takový medikovaný, tak i v tom učení mu všechno šlo, to ta N. měla spíš takové větší problémy, jo. Ta se třeba v hodině sesypala, takže paní asistentka si ji vzala za dveře, potom do sborovny, uklidňovala jí po návštěvě hřbitova, kdy obcházeli hřbitovy a teď ten její dědeček na ní sypal všechny hrůzy světa a ona to tak na sebe nasbírala, takže tak to bylo. My jsme potom už věděli a ta N., že tatínka tahala za vlasy a jo, prostě všechny hrůzy tak jako vnitřně prožívala.

TAZATEL: Jasně, jasně. No, já přemýšlím, na co bych se ještě doptala, možná jestli vás ještě něco napadá?

UČITELKA 4: Asi... no já nemám zas tolik odborných informací, to ta kolegyně, co měla J. tak tam se to hodně řešilo, jak říkám, já už to teď prostě spíš poznám. Ted' jsem viděla takový krásný film Šimonův nebo Simonův svět, nevím jestli švédský nebo takový film, tak nějak se to jmenovalo, no tak nějak tam to bylo takové hodně typické... No napadá mě ještě, že ta zkušenost, tam opravdu je nejtěžší ta práce s asistentem, jo, to je taky problém, že tam máte další osobu, která s ním nějak pracuje a teďka říct, kdo je vlastně tou hlavní osobou. Ted'ka my tam jsme tři, ten asistent kolikrát, třeba ta asistentka u chlapce, co mám teď, tak tam stačilo mu jen něco dovysvětlit, nasměrovat ho, ale naopak ten D. s atypickým autismem potřebuje neustálé vedení, protože má tu poruchu pozornosti, údajně je taky medikovaný, ale ta pozornost je hrozně krátkodobá, on vlastně musí být neustále podněcován. Takže tam je trošičku problém, zvláště teď na distanční výuce potřebuje hodně vedení a vizuální oporu, no, je to strašně těžké teďka. Je fakt, že ten má individuálně ještě s asistentkou hodinu, takže oni si spolu zopakují, připraví se na nějaké kvízy, co jsem začla dělat, no. Takže tak.

PŘEPIS ROZHOVORU UČITELKA 5

TAZATEL: Super, tak moc děkuju, tak já bych asi začala tak nějak obecně, jak to všechno začalo, jak se to stalo, že jste měla ve třídě dítě s Aspergerovým syndromem?

UČITELKA 5: No, tak já vlastně učím od třetí třídy, jakoby od třetího ročníku pak do pátého ročníku a vlastně přišla za mnou kolegyně, co učí prvňáky a druháky, že A., kterýho jsem tak trochu znala, protože jsem ho vídala na chodbách a povídala sem si o něm s tou kolegyní, co ho měla a tak nějak sme ve škole s kolegama i tušili, že nějaký problém má, no tak ta za mnou teda přišla a řekla mi, že mu diagnostikovaly Aspergerův syndrom. No a to tehdy bylo na konci jakoby jeho první třídy a později jsem se dozvěděla, že teda pak ho budu mít od třetí třídy já.

TAZATEL: No a jaký to pro vás bylo se to dozvědět?

UČITELKA 5: No, tak nebudu lhát, že bych z toho nebyla trochu nervózní, protože jsem zkušenost s dítětem s poruchou autistického spektra ještě neměla, měla jsem ve třídě děti s poruchama pozornosti nebo učení, ale vlastně tohle byla novinka pro mě. Ale jako je fakt, že byla výhoda, že jsem ho už trochu znala a tak nějak jsem tušila, že bych ho mohla mít ve třídě. No a pak mě i kontaktovali před koncem školního roku i jeho rodiče a navrhly, že bychom se mohly sejít. Tak jsem byla ráda, že se mnou komunikovali, takže se mnou mluvili o tom, jak se projevuje, jak na to vlastně přišli a no byla jsem od nich dobře informovaná, což byla velká výhoda.

TAZATEL: Tak z toho, co říkáte to zní, že ta komunikace s rodičema nějak proběhla a probíhala dobře?

UČITELKA 5: Ano, ano. Vlastně se mi hned ozvali a pak se mnou komunikovali, kdykoli nastal nějaký problém nebo jakoby komplikace, tak nebyl problém se ozvat a i pak jsme měli s maminkou dohodu, protože ta to řešila mnohem víc než tatínek, ten se vlastně jakoby jen ukázal na první schůzce, no, tak tam byla jakoby dohoda, že kdyby se něco stalo během vyučování, tak jsem ji mohla zavolat, aby si pro něj přišla. Ale teda to se stalo jen jednou, takže to byla spíš taková jakoby pojistka vlastně. Jo a ještě jsem teda zapomněla říct, že si nepřáli, aby se to ve třídě říkalo, že má A. diagnózu Aspergerova syndromu.

TAZATEL: Aha, aha, takže vy ste teda věděla, že vám tam přijde takovýhle dítě, ale že si rodiče nepřejí, aby o tom věděli ostatní spolužáci?

UČITELKA 5: Ano, ano, přesně tak.

TAZATEL: No a jak to vlastně teda fungovalo, jak jste se k tomu postavila?

UČITELKA 5: No, tak ono já to měla hodně ulehčený vlastně tím, že jsem tu třídu přebírala od kolegyně a kolektiv těch dětí se tam vlastně už znal a on teda dostal hned s tou diagnózou i asistenta pedagoga, takže to už ty děti vlastně jakoby znaly, že to tak funguje a to pokud si pamatuju jim kolegyně vysvětlila, že jako je tu paní asistentka pro všechny, co by potřebovali s něčím pomoc ale jakoby že u někoho může být třeba častěji, no, nějak tak to řekla, ale teda tu diagnózu nezmiňovala, jak si vlastně přáli rodiče jeho. Takže já jsem to nemusela nijak víc vysvětlovat už, no.

TAZATEL: No a jak na něj reagovaly děti?

UČITELKA 5: No, on se moc nezapojoval do toho kolektivu, většinou byl takový samotář, on třeba o přestávce si tak seděl sám a něco si četl, on měl rád letadla, takže buď měl časopis nebo nějakou knihu a to si tam sám četl, to si tam vždycky tak jako koukal, ale do kolektivu se moc nezapojoval, to ho nějak nezajímalo ten kontakt. Někdy teda měl takový výkyvy, kdy měl potřebu do toho svého zájmu ostatní jako zapojit, nebo když se třeba děti snažily s ním nějak mluvit, tak on jim začal vlastně okamžitě povídat o těch letadlech, no a jak říkal takový už dost specifický až odborný věci o těch letadlech a materiálech a historii letadel a tak, tak vlastně ty děti ho moc nebraly no. On se jim totiž vždycky snažil vysvětlit nějaký detaily a děti to moc nezajímalo, no. Jednu dobu se mu za to i posmívaly, ale to tam spustil jeden chlapec a to jsme teda pak zakročily my s asistentkou a snažily jsme se vysvětlit, že každý máme jiný záliby a podařilo se nám to posmívání zastavit.

TAZATEL: Jasně, jasně, takže vy jste zmínila asistentku, takže jaká byla vlastně její role tam?

UČITELKA 5: No, tak ona zapojovala hodně A. a pomáhala mu i splnit úkoly, když se zadalo nějaký cvičení, který ho úplně nezajímalo nebo... já měla spíš pocit, že jako ho nepovažoval za pro něj dost smysluplný, tak ona se ho snažila nějak zapojit, takže s tím jako pomáhala a samozřejmě občas chodila pomáhat i ostatním dětem. No, ale nejvíc pomáhala jemu.

TAZATEL: No, to mě napadá, když jste zmínila vlastně to, že občas ho třeba něco nebavilo, tak byl nějaký způsob, jak jste pracovala s tím, abyste ho motivovala?

UČITELKA 5: No, my jsme vlastně pak vymyslely s asistentkou, že jak měl rád ty letadla, tak jsme vystřihávaly různé letadla a dělaly jsme z nich takový kartičky, teda nejvíc to dělala ta asistentka, a když se nám povedlo ho pak zapojit, tak na konci dne jsme mu to daly jako odměnu, takže on si to pak sbíral a vím, že maminka mu z toho udělala snad pak i jako album nebo takovou knížičku, kam si to dával. Takže to na něj moc pěkně fungovalo no. A pak teda když byl starší už tak ke konci tý čtvrtý třídy, tak pak jsem s asistentkou vymyslela takový systém, že si mohl na pět minut připravit povídání o letadlech a když se to hodilo tematicky jakoby do výuky, tak o tom mohl těm dětem povídat a to měl teda moc rád no, to si jako podle mě přišel jakoby důležitěj. No, a ty děti ho prostě pak tak nějak braly.

TAZATEL: Tak to je fajn, to je vidět, že ste k němu měla takový pěkný přístup. No a když jste teda zmiňovala, že před tím jste zkušenost s dětma s poruchou autistického spektra neměla, tak jak probíhalo teda ty začátky?

UČITELKA 5: No, tak já jsem se sešla i s těma rodičema a ty mi taky dost pomohli tím, že zvlášť teda ta maminka, protože ta byla fakt pohodář, no a ty mi i doporučily nějakou literaturu, tak jsem se tak sama snažila v tom vzdělávat. No, ale bylo to těžký no, protože ve škole, jako myslím teď na vysoký, nás na to nijak moc nepřipravily jako odbornými znalostmi, takže jsem si sama začla hledat, jak s těma dětma pracovat, jak ho motivovat, jak udržet jeho pozornost, tak to bylo takový těžký, zvlášť ty začátky. Ale jak říkam, ty rodiče dost pomohly a on neměl nějaký extra výrazný problémový chování jako že by měl třeba nějaký záchvaty vzteku nebo vznikaly nějaký konflikty, on jak byl fakt spíš samotář, tak spíš jsem ho brala, že je prostě takovej svůj.

TAZATEL: Přišla ste pak na nějaký osobní typy, co vám na něj fakt fungovalo?

UČITELKA 5: No, když už jsem ho trochu poznala, tak to bylo snazší, třeba jsem věděla, že mu musím vysvětlovat všechno fakt jako jasně a přesně, proč, z jakýho důvodu a nešlo třeba prostě jen bez kontextu zadat nějaký zadání a, no, prostě musel vědět přesně co a proč. No a děti to pak taky ostatní už braly, ale já si myslím, že oni na něj byli jako už dost zvyklý, že ho vlastně znali od první třídy, tak se s ním tak jako šžily.

TAZATEL: Jasně jasně, to mě napadá z hlediska komunikace, nastaly někdy nějaký problémy?

UČITELKA 5: Někdy vyloženě velký problémy z mé strany ani nenastaly, vlastně spíš občas došlo k tomu, že jsem musela něco znovu vysvětlit, ale jinak ani ne. Problém to měl vlastně jednou kolega, to bylo na tělocviku a A. se nechtěl zapojit do kolektivní hry a tam vznikaly většinou obecně jako problémy u toho tělocviku no, on ho neměl moc rád, on byl i takovej trochu nemotornej a zase, jak jsem říkala, tak asi v tom nějak neviděl ten svůj jakoby smysl. Takže tělocvik vůbec.

TAZATEL: No a co měl vlastně ve škole rád?

UČITELKA 5: Měl rád takový spíš o přírodě, takže přírodopis, kromě těch letadel ho zajímaly i houby, to si i občas nosil do školy encyklopedie, no, a matematika ta byla taková jako neutrální no a češtinu moc nemusel. Ta ho nebavila. To vždycky bylo pak těžší ho namotivovat, aby fungoval.

TAZATEL: Jasně, rozumím. A nastaly nějaký taky příjemný nebo pěkný situace, na který byste ráda vzpomínala?

UČITELKA 5: Hm, no, asi jednou na přírodopisu, když jsme mluvily o houbách a lese, tak jsem ho nechala udělat referát, který měl teda bejt na deset minut, ale nakonec to byla taková půlhodinová přednáška o těch jeho houbách, no a on se docela chytil, protože děti se ho začaly i jako vyptávat, tak se rozpovídal no a to bylo krásný, to úplně zářil. To vím, že mi pak vlastně i ta jeho maminka psala, že o tom i vyprávěl doma a že z toho pak ještě jakoby žil další dva dny, tak to mi moc udělalo radost. On tam snad udělal i pro děti takový kresby, no, to jsem vlastně považovala za úspěch.

TAZATEL: Jasně, jasně. No a kromě toho, že jste zmiňovala, že hodně mluvil o těch zájmech, tak to asi komunikoval i s těma dětma občas, tak byl nějaký způsob chování, kdy třeba jakoby narušoval výuku?

UČITELKA 5: Hm, spíš než že by vyloženě narušoval, tak když byl ve třídě hodně hluk, tak si třeba zakrýval uši a nechtěl, vadil mu ten ruch a ty děti pak vlastně postupně, a i jsme o tom spolu mluvili, že každému může být něco nepříjemné a tohle zrovna nemá A. rád, tak ony to pak vzaly no. A on se pak i naučil jako že třeba o přestávce, když byl větší hluk, tak šel třeba na chodbu nebo si s ním povídala asistentka. Ta byla skvělá no, vlastně ta byla stejná celou tu dobu, co chodil ke mě do třídy a myslím si, že si ho i dost oblíbila a ona mu taky sedla, takže to bylo moc fajn. No, ale teda k tý vaší

otázce, tak jako že by někdy vyloženě třeba měl záchvat vzteku nebo tak, že by narušoval, tak to se mi nestalo. Spíš byl vyloženě fakt takovej oddělenej od těch ostatních.

TAZATEL: A jak to měl třeba s pozorností?

UČITELKA 5: No, pozornost, tak tam když to bylo něco, co ho hodně bavilo, tak to se i vydržel dlouho soustředit, ale jinak u něj ta pozornost hodně souvisela s tou motivací. On i často odbíhal a snažil se téma stáhnout k těm jeho zájmům, to vlastně když tak nad tím přemýšlím, tak trochu rušilo nebo to zpomalovalo výuku, ale jinak vlastně fakt nějaký výrazný problémy nebyly.

TAZATEL: A fungovala v tomhle tom nějak ta asistentka?

UČITELKA 5: Jo, ta vlastně vždycky ho začala jakoby uzemňovat a vracet ho zpět k tomu tématu a docela na něj fungovalo pak, když mu řekla, že si o tom s ní může popovídat o přestávce. Jakoby zase to byla ta motivace no. To bylo fajn, že jsem se vlastně mohla pořád věnovat i ostatním dětem a v tomhle jako v týhle podpoře tam pro něj byla ona.

TAZATEL: Takže ta asistentka, jestli to dobře chápu, tam hodně hrála roli v udržení té jeho pozornosti jako v tom zapojení do vyučování?

UČITELKA 5: Ano, ano, spíš vyloženě s tím učením.

TAZATEL: A když bych se vrátila k němu, měl nějaký kromě těch specifickéjších zájmů a toho, že byl uzavřenější, ještě nějaký další projevy?

UČITELKA 5: Tak třeba mluvil docela jako pomalejším tempem a měl tendenci ke kratším větám, pokud to nebylo vyloženě o tom jeho zájmu, ale když třeba chtěl odpovědět, tak odpovídal ve strohých větách, no, jo a mluvil tak jako trochu jako kniha, my jsme si z toho i mezi sebou s asistentkou pak dělaly takovou milou legraci a vlastně mě na to i tehdy upozornila ta kolegyně, no mluvil spisovně, perfektně spisovně.

TAZATEL: A co na to ty děti?

UČITELKA 5: No, tak u mě ve třídě už ne, ale kolegyně mi říkala, že na to ze začátku u ni reagovaly a upozorňovaly na to, ale u mě už to prostě brali jako "jó, to je prostě A.". No, pokud se nepletu, tak mi vlastně říkala, že se mu jakoby posmívaly a opakovaly to po něm, ale tam zase ona zasáhla a vyřešilo se to poměrně rychle pryč.

TAZATEL: No a jak jste řešila vy podobný situace, jestli nastaly, třeba jako nějaký posměšky?

UČITELKA 5: Vždycky jsem se to snažila vysvětlit, hodně jsem mluvila o tom, že každý je jiný, pochází z jiné rodiny, takže tak no.

TAZATEL: Takže nějak otevřeně?

UČITELKA 5: Ano, ano.

TAZATEL: No, vy jste na začátku říkala, že ty děti teda nevěděli, že má Aspergera, protože si to rodiče nepřáli, ale i tak si říkám, že ty děti přece jen musely vnímat, že je odlišný?

UČITELKA 5: Spíš jsem se snažila jim vysvětlit, že každý jsme svůj a i jsem v nich tak jako budovala určitý až jako ochranný pohled vůči třeba starším ročníkům nebo kdyby se mu někdo posmíval. A většinou, no a pak už ho prostě brali úplně v pohodě, to spíš si asi zažila ta kolegyně no.

TAZATEL: Rozumím, jasně. Měl nějaký kamarády?

UČITELKA 5: Jednu dobu měl kamarádku ve třídě, no ale ona si pak začala povídat s dalšíma holčkama ve třídě. No, ale ona se k němu spíš chovala ochranně, tak jakoby mateřsky. Jako že mu pomáhala a bránila ho.

TAZATEL: A jak on na to reagoval?

UČITELKA 5: No, podle mě byl rád, nebo nijak mu to nevadilo.

TAZATEL: A jak to probíhalo třeba během hry?

UČITELKA 5: No, on se moc nezapojoval třeba o přestávkách, to na něj byl moc velkej ruch a hluk, takže si spíš seděl někde na svym místečku v klidu.

TAZATEL: A stalo se někdy, že došlo mezi vámi a A. v komunikaci k nějakému nedorozumění?

UČITELKA 5: No, dost to bylo třeba s humorem nebo ironií, to jsme si pak i vytvořili takovou strategii, že třeba jsem se výrazně zasmála nebo hodně usmívala, abych dala i neverbálně najevo, že to je vtip. Nebo když se dávaly přirovnání, tak to moc nechápal, to to bral hodně doslovně a byl z toho dost zmatený. Taková docela úsměvná situace nastala, když T. okomentoval to, že se zrušilo divadlo, protože onemocněl jeden herec, to jsme měly jít jako třída tehdy, no tak T. řekl, že to je na prd. No a to A. trochu rozhodilo, protože nechápal, jak může být něco na prd, tak jsme to probíraly a asistentka s ním o tom taky mluvila.

TAZATEL: Hm, hm. A když se na to takhle zpětně podáváte, co byste třeba doporučila kolegovi, který by se vám svěřil, že mu přijde dítě s Aspergerovým syndromem do třídy, tak to byste mu poradila?

UČITELKA 5: No, tak asi nejdřív bych asi doporučila, že je dobré tak nějak pracovat i s tou třídou jako s celým kolektivem, aby taky to dítě přijali, no. Aby se tam to dítě cítilo dobře, určitě bych se nesnažila ho zapojovat do hodiny za každou cenu, když se nebude chtít moc zapojovat jakoby v tom smyslu, že ho vyvolávat, nutit mluvit, samozřejmě jako pracovat musí, ale nenutila bych ho takhle do těch věcí. Tak asi takhle, a dávat si pozor na jazyk, aby dobře chápal.

TAZATEL: Jasně, rozumím.

UČITELKA 5: No, já jsem totiž vlastně se ze začátku ho hodně snažila zapojovat, vyvolávat, ale on se tak jako zasekl a odmítal mluvit vlastně, tak jsem pochopila, že tudy cesta nevede. No, ale ocenila bych, kdybych tohle věděla předem třeba od té kolegyně, no, ale ona je jiná, tak možná, že na takový problém nenarazila. Spíš se tak jako zasekl, uzavřel, koukal a člověk z něj nedostal ani slovo.

TAZATEL: Rozumím, rozumím. No a dokážu si představit, že nastaly situace, kdy jste si říkala, že už toho na vás je moc, tak co vám v ty situace pomáhalo?

UČITELKA 5: Vždycky kabinet, kolegyně a čokoláda (smích). Obecně ta podpora od kolegů anebo kamarádů, kterým jsem se mohla svěřit, když už mi nejen A. trošku, teď se jakoby omlouvám za ten výraz, lezli na nervy.

TAZATEL: Rozumím, a měla jste nějaký osobní strategie zvládnání nepříjemných situací, který nastaly ve škole?

UČITELKA 5: No, asi neměla, ale když nad tím tak přemýšlím, tak jakoby asi by mi pomohlo se třeba jít projít nebo trošku změnit prostředí třeba po práci, ale tak tehdy jsem měla vlastně jen 4 roky praxe, tak teď už bych taky asi na to koukala trochu jinak.

TAZATEL: Jasně, jasně. Co si myslíte, jaký jsou pozitiva a negativa začlenění takovýho dítěte?

UČITELKA 5: To dítě se podle mě naučí lépe fungovat v běžném kolektivu, ale negativa podle mě mohou být v tom, když se dětem nedostatečně vysvětlí např. různé neobvyklé chování a nepracuje se s třídou jako celkem. To pak může být podle mě vlastně těžké i pro to integrované dítě.

TAZATEL: Jasně, rozumím. A co si myslíte, že vám tadle zkušenost dala?

UČITELKA 5: Hodně trpělivost (smích), mnohem víc jsem se vlastně třeba v rámci neverbální komunikace naučila vnímat svoji mimiku, jak se tvářím, uvědomit si, jak často používám sakrasmus (smích) a obecně se tak jako zlepšit v komunikaci, takový tý jasný a přesný, ve výstižném a přesném popisování. Daleko líp to teď umím.

TAZATEL: To mě napadá, vy ste to vlastně trochu zmínila, tak jestli se objevilo něco dalšího v komunikaci?

UČITELKA 5: Určitě, on vždycky byl schopný třeba panu učiteli z tělocviku hodně říkat otevřeně, co si myslí a to pan učitel moc nezvládal, tak pak vlastně vždycky chodil ke mě do kabinetu a stěžoval si na něj. Takže pak vlastně byly i konflikty mezi mnou a tím kolegou, protože on vlastně neakceptoval, že ta upřímnost je příznak toho onemocnění, ale prostě byl přesvědčený, že je nevychovaný a my ho ještě v té třídě rozmazlujem. No, to bylo takový těžký, to se mi nepovedlo vysvětlit. On měl pak i takový jako tendence ho teda o to víc vychovat, no.

TAZATEL: Jasně. Já vím, že vy jste říkala, že byl spíš uzavřenější, ale přesto zasahoval nějak do průběhu vyučování, že by to třeba nějak omezoval nebo i děti?

UČITELKA 5: No, vyloženě ne jako omezoval, ale třeba když někdo měl tužku s letadýlkem, tak šel a vzal si jí a nedokázal pochopit, že to si nemůže jen tak vzít, protože se mu to líbí. No, ale to se pak s věkem zlepšovalo. Občas měl takhle tendenci si brát to, co se mu líbilo.

TAZATEL: Jak jste s tím pracovala?

UČITELKA 5: No, hlavně jsme to s asistentkou vysvětlovaly, že tak jako si ostatní děti neberou jen tak, co se jim líbí, tak by to neměl dělat ani on a pracovali jsme i s rodiči. Jak oni byli fakt v tomhle fajn, vlastně se snažili pomáhat. Prostě hodně vysvětlovat a že se musí zeptat, jestli si to může půjčit a tak.

TAZATEL: Jasně a pochopil to?

UČITELKA 5: Jo, pochopil to, on byl chytrej kluk nebo furt je.

TAZATEL: A jak reagoval na změny?

UČITELKA 5: No, náhlý změny neměl rád, když to nečekal anebo to nebylo dostatečně dobře vysvětlený. Třeba jednou se nám stalo, že se v naší třídě v zimě rozbilo topení a museli jsme se přesunout do jiný třídy a jak to bylo takový na rychlo mezi přestávkama, tak jsem mu úplně dobře jakoby nevysvětlila, z jakýho je to důvodu a tak se tam trošku tak jako po svym typickým zasekl, zapřičil a nechápal proč měníme z ničeho nic třídu. No, ale to jsem udělala chybu já, že jsem mu to hned dostatečně nevysvětlila, takže jsem mu pak začala pořádně vysvětlovat, z jakýho je to důvodu a potom teprve už to zvládnul si dát dohromady.

TAZATEL: Jo, jo, jasně. Ještě mě napadá, že dost často se pracuje třeba ve skupinkách, tak jak to probíhalo?

UČITELKA 5: No, tam se nezapojoval vůbec, to nezvládal. To si spíš dělal všechno sám, takže když jsem zadávala nějakou společnou práci, tak jsem ho nechávala samotnýho a když to byl třeba nějaký

společný referát nebo se to pak mělo před třídou přednést, tak s tím vůbec neměl problém, to bylo v pořádku, ale ve skupince pracovat nechtěl.

TAZATEL: No a ještě mě napadá tady k těm jako speciálním potřebám, měl individuální plán?

UČITELKA 5: Ano, měl, měl, já jsem na něm pracovala na základě těch doporučení z SPCčka, co jsme dostali. Měl teda k tomu i asistenta, to měl celou dobu a pokud se nepletu, tak pak vlastně měl asistentku i dál. A on mě pak občas ještě i potkal třeba na chodbě nebo jsem o něm něco zaslechla od kolegů a kolegyně a vlastně tam proběhla změna asistentky a prý to ze začátku bral blbě, ale pak už to bylo v pohodě. On se s ní sešel vlastně i o prázdninách i s maminkou, aby se seznámili a líp si na ní jakoby zvykl.

TAZATEL: Jo, jo, rozumím. No a objevovaly se ještě nějaké další zvláštnosti?

UČITELKA 5: Snažil se občas jako o ty emoce, i když je nechápal, jako kdyby se čím byl starší víc učil okoukávat ty reakce. Pak bylo ale takový úsměvný, že jsem třeba řekla vtip nebo někdo ze spolužáků a on se teda smál s nimi, ale pak řekl "Já to nechápu."

TAZATEL: Jo, jo.

UČITELKA 5: Tak to bylo takový zajímavý, no tohleto.

TAZATEL: Jasně, jasně. No, co se týká teda toho zapojování se do kolektivu, tak chápu, že poměrně dobře fungovala ta asistentka a přes to jste na začátku mluvila o holčičce, která k němu měla takový ochranný postoj, tak jestli v tom kontextu jste třeba i pracovala s těma dětma, že jste je třeba podporovala v tom, aby mu pomáhali?

UČITELKA 5: No, tak snažila jsem se, a myslím si, že to docela fungovalo, hlavně u holčiček.

TAZATEL: Rozumím... No a co si myslíte, že je nejtěžší na práci s takovým dítětem?

UČITELKA 5: No, jakoby asi dobře navázat tu komunikaci, aby tam byla ta důvěra a je to hodně o těch sympatiích samozřejmě a aby tam byla nějaká ta komunikační dovednost mezi námi. Ale každé dítě, i tyhle s nějakou diagnózou, když bych to tak řekla, je originál a nejde asi obecně říct, co je

nejtěžší, každý je fakt prostě trochu jiný, no. Takže jsem vlastně reagovala asi dost intuitivně a to se mi nějak osvědčilo.

TAZATEL: Rozumím. No a změnilo se pro vás něco po týchletý zkušenosti?

UČITELKA 5: Asi výrazně ne, asi ne.. No, možná jsem teď citlivější k individuálním potřebám mých žáků, no, asi to.

PŘEPIS ROZHOVORU UČITELKA 6

TAZATEL: No, já bych začala takovou obecnější otázkou - jak se to vlastně stalo, že se dítě s Aspergerovým syndromem ocitlo u vás ve třídě?

UČITELKA 6: No, tak bylo to od první třídy. Bylo to od první třídy, s tím, že přišlo ze školky, kde mělo asistenta, takže už bylo diagnostikovaný.

TAZATEL: A mělo už diagnózu toho Aspergera?

UČITELKA 6: Jo, jo.

TAZATEL: No, a probíhala nějak v začátku domluva se školou, jak to bude probíhat?

UČITELKA 6: Jako ze strany SPCčka?

TAZATEL: Ze strany SPCčka, ale i ze strany rodičů.

UČITELKA 6: Jo, ze strany rodičů ano, ale ze strany SPCčka v podstatě rodiče přinesli zprávu už k zápisu, kdy on měl odklad, no a byl v přípravném ročníku, pak teda se posunul normálně do dalšího ročníku, ale vlastně se nepodařilo nikoho z toho SPCčka přivést do školy, jako třeba k náslechu.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 6: Takže v podstatě byly zprávy, ale všichni jsme se tak jako učili s ním zacházet, protože to teda bylo dost, jako D. byl fakt, fakt výživnej. No, tak... asi mi možná dávejte otázky a já si to tak líp srovnám v hlavě.

TAZATEL: Dobře, dobře. Jak byste popsala pro kolegy nebo kolegyně, který třeba začínají a nevědí úplně, co to ten Aspergerův syndrom je, tak co byste jim řekla, co považujete za nejdůležitější?

UČITELKA 6: Ježda, tam je toho docela hodně. První, co je, že i když si člověk přečte tu zprávu, tak vlastně o tom dítěti neví nic, z tý zprávy se, i když bude hodně podrobná, tak se toho dá dozvědět

docela hodně, ale to dítě je stejně tak specifický, že vlastně přinese to strašně moc překvapení a hlavně se to jako dá nastudovat dopředu hezky všechno, ale hrozně všeobecně. Každý to dítě je totiž úplně jiný a hrozně moc tam do toho zasahuje povahová výbava, protože některý to dítě je tak jako roztomile aspergerovský a některý je spíš tak negativně aspergerovský (smích), ale takže je s ním těžká komunikace a některý to dítě děti přijmou snáz a některý přijmou hůř a to se vlastně dozvíte, až když to dítě vidíte zařazený v tom kolektivu. Já si myslím, že tam hraje velkou roli i ten kolektiv. Ono nák může vycházet s dětmi v té školce, ale úplně jinak se to potom projeví ve škole, protože škola má už větší nároky, dějou se tam jiný věci a je to zase jinak namíchanej kolektiv a většinou se změní i asistentka.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 6: Takže někdy ty rodiče, protože teď zase ještě jiný dítě, tak tady v tý současný třídě ty rodiče s tím chlapcem říkají, jak to bylo ve školce strašný a tady zase se sem ten V. těší a ten D., o kterým jsem začala mluvit, tak to bylo všechno jako dobrý, říkali rodiče, ale možná, že to taky jenom říkali, ale v tý škole to prostě nefungovalo. Ten kluk byl, miloval počítače, takže měl takovou až obsesi, že miloval noťas na stole učitelským, takže když ho člověk chtěl fakt uklidnit a pedagogika nepedagogika, takže si prostě uprostřed vyučování musel sednout ke stolu a on měl takovej svůj velikej sešit a tam si zapisoval všechno, co viděl na tý obrazovce. Všechno prostě, co tam bylo. Měl takhle, když mi ten sešit ukazoval, tak tam měl i od tatínka, on tam měl opravdu řádek po řádek všechno, co, lišty uložený, všechno tam měl a se mu to líbilo, ale byl takovej ten typ, co třeba mluvil a narušoval dětem tu jejich komfortní osobní zónu a bylo ho prostě strašně plno a nedokázal se zastavit a dostával záchvaty vzteku a bylo potřeba ho, což třeba ve školce asi nezjistili nebo se trochu změnil nebo se nedostával do takovýho stresu, tak třeba nám pořád umýval umyvadlo. Takže ke konci vyučování byla voda až mezi prvníma lavicema, ale on tam nadšeně umýval umyvadlo a děti vlastně si vždycky od něj odpočinuly, protože to přestal nadávat. Měl období, kdy hrozně používal slova, takový ty jako, že hovno a to hovno dokázal říct třeba desetkrát, no co desetkrát, třeba padesátkrát a on furt říkal: "Hovno, hovno, hovno, hovno, hovno, hovno, hovno..." A nebyl k zasatavení, jo, a jako, když ty děti byly hodně jako tolerantní, ale pak z něj byly unavený. Byly z něj unavený, ale pak jako i když se nemá vyčleňovat, odcházet ze třídy. Tak v těch letech momentech, D. byl nucen odejít. I když on se netvářil nespokojeně, on jako nevypadal, že by byl pod tlakem, že se jako zlobí na sebe, nebo na paní učitelku nebo na tu situaci. On byl prostě v takovém rozmaru, tak bylo potřeba ho prostě odklidit. Ale na to se prostě nedalo připravit, hlavně to bylo každý den jiný. Bylo to každej den jiný. Takže někdy úplný zlatíčko, miliónovej, on byl teda chytřej, takže jedna moje kolegyně ho

označila jako, ona mu říkala takovej počítač: “Ono jako tady do něj bouchneš, ono mu tady zacinká a on ti vyplivne výsledek.” Ale, jak bych to řekla, ale sociálně je to úplný jelito. Takže on jel na výkon, opravdu chápal strašně rychle, takže jemu to fakt v tý hlavě cinklo, ale s tím kolektivem a dětma vůbec nevycházal a v podstatě nerozeznával hranice mezi dětma a dospělejma a byl hodně náročněj.

TAZATEL: No, to bych se ráda zeptala, jak to zasáhlo do vztahů tý třídy ta přítomnost jeho?

UČITELKA 6: Hele, protože to byly, co já jsem ho tam zažila, byly to malý děti, první, druhá třída a ty jsou ještě takový jako tvárný. A oni to berou tak, jak to je, oni nad tím ještě nepřemejšlej, nemaj ty předsudky a jakoby oni dycky tak jako na něj vytřeštěně zíraly a některý se smály a když tak jako dětsky začly mu nadávat a pak začly říkat: “Pančelko, ať už toho nechá, ať už toho nechá.” No, ale nevyčleňovaly ho úplně jakoby zákeřně, jo, vždycky to byl vždycky takovej pud sebezáchovy, že už toho jako měly dost. Pak ale zase když jsme tam šli a dostali ho na starost, jakože on jako uměl bejt i kamarádskej, jo a byl on vlastně neměl třeba žádnou poruchu nebo žádnou řečovou vadu, nic, takže oni se sním hezky ty kluci dokázali popovídat úplně o ledasčems. Takže když jsme třeba jeli někam do města, tak on jako zapadl mezi ně a oni už jako věděli, že ho trochu musej hlídat a bohužel byli malinko naučený, že mu jako při těhletěch akcí jdou malinko z cesty, protože když se tam rozčilil, tak pak stropil takovou scénu, že jako lidi koukali, protože to on potom začal jako ty sprostý slova vykřikovat i na babky v tramvaji a ty to jako moc nechápali. Ale my jsme ho zase nechtěli omezovat v tom, že snáma nemůže jezdit, protože vlastně nemůžeme říct: “Nechte si ho doma, protože my jedeme na veřejnost.” (smích) Tak ty děti už trošku věděly, že ho musej jako šanovat, ale obávám se, já už jsem je pak nezažila jako starší, že vim, že v takový čtvrtý pátý žřídě ty děti začnou úplně nesnášet, když je to dítě takhle agresivní. Jo, protože ono už jim to začne vadit, protože v tý první třídě se řekne: “Jaktože on si může hrát, když my si musíme psát písmenka?” Protože D., proto... No a když už je opravdu nejhůř a vim, že on tam není, tak na ně zabíralo vždycky takový, oni maj tu větu: “To není fér!” Jo, to je prostě oblíbená věta všech dětí, tak kromě toho, že jim řeknu, kdo vám kdy řek, jenže to je na ně ještě moc složitý, že má bejt v životě něco fér, děti, tak oni vždycky tak koukaj (smích), tak jsem jim potom normálně posledně řekla: “D. je nemocnej a já si myslim, že je pro vás určitě lepší, když vy jste zdravý a nemusíte mít omezení, můžete si hrát, kde chcete a buďte rádi, že ste zdraví.” No a říkala jsem to obširnějc, povídali jsme si o tom, aby to pochopili. No a oni to vždycky tak odkejvali a vždycky, když se pak někdo na někoho zlobil, tak vždycky se našly děti, který ho hájily. “Vždyť D. je nemocnej, on za to nemůže!” A je to teda ta první druhá třída a u těch starších, to bych ale mluvila ze zkušenosti z jedný osmičky, kde měli takovýdlehého kluka, tak tam vim, že měli takovýho kluka a ty spolužáci ho nechtěli. A že vlastně jim to fakt vadilo a že jsou tím vlastně

postižený jako ten kolektiv, až jsem si vlastně časem začala říkat, jak moc to komu prospívá, jo? Protože tam ten kluk nebyl spokojenější a ty děti vlastně taky ne.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 6: No, ale myslím si, že je to strašně individuální.

TAZATEL: Jasně.

UČITELKA 6: Speciálně u těchto dětí, že je to hrozně individuální.

TAZATEL: No a jaký on třeba byl během vyučování?

UČITELKA 6: Když měl svůj den a bavilo ho to, což byla hlavně matematika, tak sám od sebe pracoval, tak nepotřeboval žádný speciální - takhle, on když nechtěl, tak nezabrala žádná motivace. To byla konečná. Když ho to bavilo, tak pracoval rychle, dobře, trochu prudil děti tím, že furt musel se hlásit a vykřikoval furt odpovědi a on byl vlastně takovej jájinek. On si vůbec neuvědomoval, že ty děti se chtějí taky zapojit. Takže to bylo hrozně složitý. Když šlo o to si třeba u někoho ověřit, že tomu rozumí a on to za něj vykřik, tak se to těžko vysvětlovalo. Takže někdy byl v tomhle nepříjemnej, no a když se mu nechtělo pracovat, tak někdy, ale to mi přišlo strašně jako nefér, ale bohužel někdy se to muselo použít, zabralo, protože on se bál maminky. Protože maminka byla drsňačka, takže když už jako bylo nejhůř, tak bylo: "Hele, já zavolám mamince a ona se bude zlobit." Jo, my jsme to od maminky měli svolený, my jsme z ní jako nechtěli dělat bubáka, ale ona říkala, že asi budeme muset, jinak se prostě k ničemu nedostaneme. ona nebyla, že by ho tejrala, ale ona na něj prostě platila, drsná. No a to, ale úplně nejhůř. Pak se ale někdy stalo, že nezabralo ani to a to teda pak šel umejvat to umyvadlo nebo, víte co a člověk taky není robot a nevydrží všechno. Speciálně když třeba asistentka nebyla a pak si on tak žil tím vlastním životem, protože to nejde, v té třídě bylo 26 dětí a to prostě nejde. Ale říkám, když měl den a pracoval, tak dělal dobře. A on nikdy neměl problém s porozuměním, on měl problém, že ho to prostě přestalo zajímat.

TAZATEL: Jo, jasně. A měl on nějaký konkrétní opatření v rámci výuky, co se týká třeba učiva?

UČITELKA 6: On měl to opatření vlastně v tom, že se mu tolerovaly ty výkyvy v práci, takže když třeba nepracoval, tak s emu v podstatě snažila přihodit jiná práce a když ani to nezabralo, tak

víceméně si navolil s tou asistentkou svůj vlastní program a buď se to dávalo mamince doma k doplnění, ale on to většinou, jako ono nebylo potřeba, aby mu to někdo dovysvětlil, on to fakt všechno uměl, ono mu to stačilo, když to slyšel a on to opravdu uměl, ale neměl ani omezení třeba v počtu nějakých hodin, že by třeba chodil dřív domů, měl vysloveně jenom tolerovanej ten neklid a tolerovaný odchody ze třídy v rámci nějakýho uklidnění.

TAZATEL: Hm, hm.

UČITELKA 6: A toho asistenta pedagoga, to bylo jako největší, to bylo největší, ale on třeba neměl problém s časem ani s tou strukturalizací problém neměl.

TAZATEL: To jsem se právě chtěla zeptat, jestli tam byly nějaký spouštěče, který pak třeba vedly jako k záchvatu vzteku nebo k něčemu?

UČITELKA 6: Jo, jo, no tak běžně v komunikaci s těmi dětmi, když třeba něco chtěl, tak on pořád omílal ty svoje věty a oni ho třeba poslali někam do háje nebo v nějaký hře on byl takový dost jako aktér, že pořád vymejšlel, že s nima chtěl hrát a oni to třeba už nechtěli anebo na ně pořád něco vykřikoval. Jako onse někdy zapojit uměl, takže někdy byste tam přišla a třeba deset minut byste si nevšimla, že je jinej, jo, ale najednou mu něco přelítlo přes nos a to pak začal třeba na ty děti vykřikovat, nebo jim začal něco brát a pak se začal tak jako zvláště pohupovat a začal třeba ty sprostý slova. Vždycky to bylo, když se udělalo něco, co nechtěl nebo, on se neuměl dohodnout na ničem. A on tak jako je fakt, že dokázal přepínat i nálady, že z takový jako pohody najednou začal vykřikovat a pak se uklidnil, pak stichnul a pak začal někde pobíhat. Víím, že třeba nerespektoval vůbec pravidla her. To byl strašně velkej problém a to byl někdy i problém při výuce, to si pamatuju, že když se třeba učili skládat slabiky, tak jsme dělali takový ty, že se hledali slabiky po třídě anebo se hledali slabiky ve třídě a oni z nich skládali slova a on mezi nima běhal a ačkoliv neměl problém složit jakýkoliv slovo z jakýchkoliv slabik nebo písmenek, tak to, že byly na tom papírku ty slabiky roztríhaně, tak jeho to asi iritovalo, tak si myslel, že je to asi nějaká jiná hra a on si myslel, že ty slabiky jsou všechny jeho a začal je sbírat a pobíhal tam mezi těma dětma a nedovolil jim, aby skládaly ty slova a byl strašně rozčileněj, že to nesmí, že si smí vzít jen tu slabiku, ze který chce udělat to slovo a on to začal prostě, no, tak prostě, ale to byste najednou měla pocit, že je i mentálně postiženej, ale nevim. To bylo prostě, že ignoroval všechny pravidla, když se mu to prostě nelíbilo, tak prostě ani nevnímal, co se po něm chce. A to bylo i ve sportu.

TAZATEL: A ty pravidla a ten problém bylo to i mimo tu hru?

UČITELKA 6: Jo, to bylo vždycky, to bylo vlastně, nebyl schopnej se na ničem dohodnout, on měl svůj vlastní tunel a ať to bylo v rámci toho, že to řekne pani učitelka nebo v rámci toho, že je to běžná dětská hra nebo v rámci toho, že teď nemůžeš jít dělat tohle, protože teď jdeme všichni dělat tohle, tak on prostě když se zasek, tak bylo zle. Ale já jsem si nevšimla, že by mu třeba vadil hluk, zvuk, že by na to nějak reagoval, ale bylo to spíš, že si to vnitřně nastavil a on byl takovej samorost. Takovej jakoé, no takovej samorost prostě. Já jsem ho teda neviděla se nikdy zasmát ani jako vlastnímu vtipu. On byl furt zamračeněj.

TAZATEL: A byly nějaký figle, který jste věděla, že na něj fungují kromě třeba tý maminky?

UČITELKA 6: No, když jsem mu slíbila, že když tohle dopíše, tak ho pustím ke svému počítači. To zabralo vždycky. No, ale jediný, co byl jako problém, že on s tím občas tak trošku operoval, tak to jsem mu zakázala. V rámci toho počítače, to bylo zajímavý, to dokázal respektovat. On měl k němu až takovej posvátnej vztah, takže já když jsem mu řekla: “Hele, ty když mi to takhle uděláš, nebude to fungovat.” Tak jako vyvalil oči, tak se jako zajímul a opravdu to respektoval, takže já jsem pak třeba přehodila stránku a on si fakt vážně sed a chrlil to na mě a vykládal o tom počítači a to jako zabralo. Ale zabralo to jenom tak, že ho to odtáhlo od tý jiný, od těch prostějch slov třeba.

TAZATEL: Jašně.

UČITELKA 6: Ale bylo to tak jako krátkodobě no. Hlavně jsem ho pak už od toho počítače nedostala no.

TAZATEL: A co tam dělal vlastně ten asistent?

UČITELKA 6: Role asistenta byla v podstatě tohleto jakoby korigovat jeho chování, sledovat, jestli spěje k nějakýmu afektu, případně se snažit tomu afektu předcházet a jakoby neustále ho nutit k tý práci, pokud se rozhod, že ho ne bavila. Pokud ho ne bavila, tak byl problém ho donutit sedět v tý lavici a donutit, aby nemluvil sprostě a nic nevykřikoval, ale zase někdy by to zase vůbec nebylo potřeba a byly dny, který jestli to záviselo opravdu možná třeba na počasí anebo když mu začínala nějaká nemoc, tak to se na něm poznalo hned. Ale v podstatě ten asistent ho jako i fyzicky se snažil trošku chodit a v případě potřeby s ním odcházela jako i mimo.

TAZATEL: A fyzicky krotit jako?

UČITELKA 6: No, jako vždycky aspoň třeba říct, ať si sedne, neběhá, a tak jako né, že by se s nim někdo musel prát, ale spíš jako: “Ted’ka tady sedíš na tý židli a nikam nepudeš.” A to se muselo třeba desetkrát za hodinu.

TAZATEL: Takže on byl takovej hodně aktivní?

UČITELKA 6: Hodně, hodně, hodně. V podstatě jsem měla takový torpédo ve třídě.

TAZATEL: To muselo hrozně narušovat.

UČITELKA 6: Strašně, strašně, strašně narušoval. A opravdu jenom možná při tý matice dokázal sedět, ale pak stejně zase vykřikoval, že už to má, že to ví a je to takhle a že chce další příklad a pani učitelko kolik je 1562 plus 4013 jo a jak ho to bavilo, tak nedokázal pochopit, že jsou i jiný děti.

TAZATEL: A co na to ty děti?

UČITELKA 6: No protáčely oči nebo ho okřikovaly. Záleželo na tom, když pak šlo o něco jako třeba nějakou jakoby testík nebo i diktát, tak jsme pak dělali to, že on si ho psal pak někde vedle, aby na to ty děti měly klid. Jako ono se to nemá, no, ale jak to má jeden zařídit.

TAZATEL: A když měl oblíbený třeba ty počítače, byli nějaký jiný témata?

UČITELKA 6: Pak mluvil o nějaký počítačový hře, já už vám ted’ neřeknu vůbec, jako třeba Minecraft a to furt maloval a to ho fascinovalo a na to si chtěl hrát, ale mluvil hodně, no.

TAZATEL: A stalo se, že třeba zbrzdil tu hodinu, že o tom začal třeba mluvit?

UČITELKA 6: Jo, jo, jo, on na sebe vždycky stahoval tu pozornost, on to nerespektoval, že by měl mlčet, že to nejde a dokázal se tak nechápavě dívat, on tím byl až někdy roztomilej, protože on, já když jsem ho sledovala, mě ho bylo fakt líto, protože on byl fakt zmatenej z toho, že nám se to nelíbí, to co on dělá a že vždycky “Já jsem ted’ rozčílenej, tak proč vy tomu nerozumíte,” anebo co mu

hrozně vadilo, když jsme tam měli dětem o přestávce se před Vánocema vždycky pouštěly písničky z pohádek a on to nesnášel, ono ho to asi nebavilo a tam vždycky na tý interaktivní tabuli jak se to pustilo z internetu, tak tam bylo vidět, jak běží ta linie, kdy to sknočí a já jsem na něm viděla, jak on to prostě pozoruje a tak se jako kejvá jako kdy už to skončí, kdy už to skončí a teď těma očima sledoval tu linii a z toho byl úplně rozbitý a co mu teda přihršovalo byly ty volnější hodiny, kdy si ty děti víc povídaly mezi sebou a kdy tam tak hlučely a tak, tak on se jako chtěl k tomu přidávat a když pak byl jako okřikovaný, tak to jako nechápal. Vim, že mě jednou udivilo, že třeba v matice děti dělaly číselnou osu a on se na to tak jenom podíval, podíval se na tu tabuli a pak k sobě do sešitu a všechno, jak to mělo bejt, tak to udělal a já jsem najednou zjisitila, že už to umí, že se na to nějak podíval, v tý hlavičce si to nějak usadil a když jsem mu dávala těžší příklady, tak on to uměl, ale pak jsme tam změnili nějaký systém v zápisu, něco, co by pro něj mělo bejt úplně banální a on najednou mi říkal: “Co to je tohleto? Co to je tohleto? Proč je to takhle teďka? Takhle to vůbec nemá bejt.” A jako kdybyste třeba změnila zápis do řádku a nebo sloupečku a to ho hrozně rozhodila a odmítl to dělat.

TAZATEL: A byly na změny takhle ty reakce častý?

UČITELKA 6: Jo, na změny jo. On vlastně měl problém s tím, že když jsem mu řekla, že teď třeba bude hudební výchova a najednou jsem si začli o něčem povídat a nebyla to hudební výchova, tak se strašně zlobil a když přišel nový spolužák, tak se strašně zlobil. Protože se přestěhovala lavice, tak jako začal tak nedůvěřivě a on jako: “A co to je tohleto? Co to je tohleto? Proč to takhle je?” A já jsem říkala: “No, protože tady budeme mít novýho spolužáka.” A ten spolužák přišel a on furt tak nedůvěřivě na něj koukal, furt tak nedůvěřivě si ho prohlížel, koukal na něj, jak vrah a trvalo fakt dlouho, než ho vzal na milost. A já jsem si uvědomila, že to bylo špatně, že vlastně, jenomže to je zase ten problém, že my jsme v Dubči byli spádová škola pro Klokánek a tam ty děti chodily jako bez varování. Oni je jeden den vzali z rodiny a druhý den je už šoupli do školy, takže ani já jako třídní jsem nevěděla, že přijde. Já jsem pořád chodila za ředitelem a říkala jsem, že to je špatně, že ten kolektiv tý třídy to musí vědět a taky by bylo docela dobrý, kdybysme věděli, co má to dítě za sebou za historii. A i z hlediska těhletých dětí, že by to jako bylo fajn, že když vim, že mám v třídě autistu, aspika nebo já nevím co, tak a vůbec, i když je to zdravěj kolektiv, tak by to měl vědět, že přijde nový dítě, jenomže s těma z toho Klokánku v tomhle taky nebyla řeč, takže to ho jako rozzlobilo. To si teď vlastně matně vzpomínám, že dva dny to bylo takový, že jsem nad tím přemýšlela, že to byla vlastně naše chyba.

TAZATEL: Jo..

UČITELKA 6: No, on ty děti ve třídě vlastně bral jako takovej otravnej hmyz, já bych řekla. Takže on se jima nezabjeval nějak významně, takže když si na něj zvykl, tak mu bylo vlastně jedno, že tam je.

TAZATEL: No a co dělal ten asistent třeba během přestávek?

UČITELKA 6: No, to právě hlavně zabraňoval těm konfliktům a aby D. neodcházel ze třídy, kam nemá. A aby případně nekontaktoval třeba starší děti, tak jak byl takovej aktivní, tak by se dostal do konfliktu a jemu to bylo úplně jedno, takže on by mu pak někdo klidně třeba něco natáh a to už pak vlastně byl spíš jako osobní asistent v tu chvíli.

TAZATEL: A ty konflikty vznikaly proč?

UČITELKA 6: No, on se vždycky k někomu připojil a začal na něho z blízka křičet. Nebo někdy chtěl možná jakoby měl takový nesmělý pokusy o kontakt jako, že o hraní, takže začal třeba jako vtípkovat, ale on spíš chtěl těm dětem se jako přiblížit a začal na ně dělat takový obličejíčky před nima a nebo do nich šťouchal anebo říkal vtipy, který už vám teďko vůbec neumím přeríkat, ale byly jako úplně blbý. No a ty děti jako nechápavě koukaly a spíš si myslely, že si z nich dělá legraci, ale já když si to teď jako zpětně uvědomuju, tak on možná jako okoukal, že ty děti se mezi sebou jako občas pitvořej a dělaj si srandičky, tak to chtěl možná zkusit taky. No, on s nima chtěl bejt v kontaktu, to chtěl, ale ve chvíli, kdy oni by udělali cokoli, co by se mu nelíbilo, tak on by je utřel. Nebo pak byly momenty, kdy ho fakt nezajímaly. On to měl nastavený, že když teďka já bych chtěl, tak vy se se mnou budete bavit a budete poslouchat ty moje vtipy, ale asi nějakým způsobem chtěl.

TAZATEL: A jaká byla komunikace s učitelem s ním?

UČITELKA 6: No, protože to byla první druhá třída, tak jsem tam byla já a ještě jedna učitelka, tak já, co ho znala, tak jsem se s ním snažila vycházet a přijala jsem ho, ale ty učitelky jako mimo, co ho vůbec neznaly a jenom o něm třeba občas slyšely. Já jsem viděla jako, že na něj koukaj jako na exota a jenom si říkali: "Ježiš marja toho já budu možná příští rok učit." Protože když o člověk viděl jen chvíli, tak z něj byl vyděšený, když si s ním povídal potom delší dobu, tak se k němu jako dala hezky najít cesta, že ho člověk jako začal mít rád. On byl v některých momentech fakt takovej jako bezbranně roztomilej i v tom svym vzteku, ale na to je prostě potřeba čas, musíte s ním strávit opravdu

třeba ten měsíc v tý třídě. Jako když potkáte na chodbě neřízenou střelu, která prostě buď od vás vrazí nebo vydává zvuky a dělá obličej, tak je to pro vás cizí osůbka, která vás vlastně štví a v jídelně dělá binec. A takhle to bohužel na těch školách, na těch větších, je si myslím, že vlastně ty učitelky nemaj vůbec šanci to dítě poznat. To jsem si totiž všimla několikrát, je tam rozdíl mezi prvním a druhým stupněm a ty z toho druhýho stupně točej vočima a ono to tak je, ty na tom prvním ho začnou obhajovat, že je takovej a makovej, protože oni si k němu prostě najdou tu cestu. Musí si tím prostě každěj projít ale. No... já si třeba pamatuju, že jednou jsme měli na konci hodiny dost času a já dětem řekla, ať si časnou dělat ten domácí úkol, jestli už jako maj hotovo, no a on z toho byl úplně rozhozenej, protože: "To ne, to je domácí úkol." A já jsem si pak říkala, že jsem blbá, že vždycky zapomenu, že mu tohleto dělat nemůžu a musím mu dát jinou práci. Takže si myslím, že měl štěstí, že v tý svý bublině na prvním stupni jsme s ním vycházeli dobře, ale třeba v družině bejt nemoh, tam to nefungovalo.

TAZATEL: A nastal někdy nákej jako větší konflikt?

UČITELKA 6: No, jednou se v družině popral, v podstatě ani nikdo nevěděl pořádně proč a to pak začal i vykřikovat na družinářku a tenkrát se domluvilo s maminkou, že tam vlastně nemůže bejt, když nemá asistenta, protože on měl napsanýho asistenta jenom na dopoledne. A problém byl v tom, že do tý družiny chodily i děti z jiných tříd a byly namíchaný, který ho vůbec neznaly a on neznal je, ale maminka byla zase hodně rozumná, tak to pochopila.

TAZATEL: A jak probíhala komunikace s maminkou nebo s rodiči?

UČITELKA 6: Na výbornou, maminka jako přesně věděla, radila nám i, jak s ním máme zacházet, co ho jako zklidní a co nezklidní a právě jako vůbec nebyl problém ji třeba zavolat a říct, že dneska to s D. nefunguje, tak vim, že říkala, jestli si má pro něj přijít a my, že to teda ještě chvilku zkusíme a přišla si pro něj dodělat to nebo nám i ráno zavolala, že ho dneska nemůže poslat, protože vlastně ho nemůže ani voblíknout, takže my jsme to měli navázaný hodně dobře. To jsme přesně vždycky věděli, co nás čeká. Ona i nám říkala, co se dělo přes víkend, že třeba byl nákej problém, tak jsme viděli, že D. bude nastartovanej.

TAZATEL: No, tak to je super.

UČITELKA 6: No, tohle ona jako, to ona přesně věděla, co má.

TAZATEL: A pamatujete si nějaký fakt nejhorší zážitek, kdy jste si říkala, že už na to nemáte?

UČITELKA 6: *Nejhorší zážitek... No, to bylo když jsme s nim byli v nějakym divadýlku a on tam stropil scénu v tramvaji, protože my sme říkali, že pojedeme autobusem a ona to vlastně zase byla banální chyba, ona to totiž vždycky je nějaká malá chyba, jenomže ne vždycky si ji člověk včas uvědomí nebo ne vždycky na ni přijde. My sme prostě změnili během dvou minut plán, protože bysme nestihli oběd, tak sme řekli: "Hele, támhle jede tramvaj, tak do ní pudem." No, a, no.. to sme neměli dělat, protože na to on nebyl připravenej a tak nám strašně nadával v tý tramvaji, mě kopal do nohy a právě, že tam byla nějaká babička starší pani, který samozřejmě nemůžu říkat, že helejte se on je, no... tak tam začala hudrovat a děti koukaly a on měl amok no a bylo to takový, tak to sem si říkala, panebože tak on s náma prostě nebude moct jezdit. A teď do toho ty děti ještě, jo, který jako trpělivě stály a koukaly, no bylo to prostě...to sem se zapotila a říkala jsem si, že už s nim nikam nejedu, že to nemám za potřebí. No a protože tam prostě funguje hrozně moc proměnejch v tý dopravě s těma dětma anebo jezdit s nima pořád jen autobusem objednanym, tak to taky nejde. Jako já na jednu stranu vim, že by si tohle měl projít a měl by se, jak se tomu hezky říká, socializovat, tak si člověk říká, jestli to za to stojí. Tak nevim, nevim, tam sem ten smysl nějak neviděla a přiznám se, že sem z něho byla unavená. A zároveň mi ho bylo líto, protože sem věděla, že on je úplně zoufalej. Tam jako hrozně často sem měla chuť ho uškrtit, přinejmenším ho třeba plácnout přes zadek, ale vždycky se ve mě jako probudilo to, že sem si uvědomila, že on to nedělá schválně. Že to není rozmazlenej zmetek, kterej do tebe kope, ale že vlastně se něco přihodilo a teď zpětně jít krokama zpátky, co se přihodilo, že jo. No, tak v tý tramvaji to bylo celkem jasný, to sme prostě věděli, že bude průser, s tím sme do toho šli. Tak to jako bylo špatně no. Tyhle ty záchvaty, protože mezi těma dětma je to pořád živěj proces a musíte brát taky ohled na ty ostatní děti, který maj taky svoje potřeby, každej má něco, někdo chce čurat někdo má žízeň a dycky je z toho nějak prostě průšvih.*

TAZATEL: A vy ste říkala, že vám pomohlo si třeba říct, že to nedělá schválně a byly nějaký další věci, které vám v tý situaci pomáhaly?

UČITELKA 6: *No, v podstatě tohleto bylo to hlavní paradoxně někdy ty ostatní děti, protože ony mě tak zaměstnaly, že člověk nemá čas se ponořit do toho, jakej je člověk strašněj chudák, že to nezvládá (smích) a že vlastně dycky musí mít člověk v hlavě ty další, ten zbytek těch dětí, tak jsem se třeba zase otočila, řešila někde něco jinýho a že se člověk moh někdy něčemu třeba i zasmát a že vlastně... a i to, že sem věděla, že on někdy třeba během tří minut zase zapomněl na to, že měl toho vzteka, no a*

vlivem těch dětí, jak byly kolem něho živý, tak že ho z toho vlastně dokázaly nevědomky dostat. Třeba ho rozčílilo něco jinýho, tak se začal zlobit zase trochu jinak. Tak asi to. V podstatě asi to, že sme byly v tý třídě a bylo nás tam víc. Asi kdybych s nim byla sama v nějakym malym kolektivu nebo úplně sama, tak bych byla asi úplně hotová.

TAZATEL: A byly ty děti nějak zapojený do pomoci s nim?

UČITELKA 6: On jako úplně třeba fyzickou pomoc nepotřeboval, oni byly zapojení tím stylem, že se naučily tyhle ty jeho záchvaty tolerovat a jakoby je nevidět a nereagovat na něj v tu chvíli. Furt jsme se jim snažili vysvětlovat, jako ne furt, protože proč by si mělo to sedmiletý dítě furt nechat něco líbit, jako naučily se mu jít z cesty. Tak když třeba právě už vykřikoval ty sprostý slova, tak to bylo roztomilý, oni fakt jen protáčeli oči. Někdy se smály, a tak jsem se jim snažila vysvětlit: “Tak děti, já vim, že je to veselý, ale nebudeme se smát a zkusíme, třeba když se nebudeme smát, tak to D. přestane říkat.” A oni zase měli zase nějakou vtipnou poznámky, že jako těžko, no a tak jakoby sme drželi společně basu, že sme se to snažili vydržet, ale strašně sem se snažila, aby to nebylo proti tomu D., aby to bylo jakože hele patří taky k nám, teď nás teda zrovna strašně zlobí, já vás chápu, že vás to strašně zlobí, mě už to taky trhá uši, ale podívejte se, jak je z toho D. unavenej, ono ho to třeba brzo přejde. A většinou ty holčičky se na to chytanou. Víte ony maj tu takovou jako pečovatelskou tu a to kluci sou takový jakože eeeh. Už v tý druhý třídě to šlo.

TAZATEL: A vy ste se to dozvěděla teda až nějak v průběhu, že má diagnózu nebo ste s tím byla obeznámena předem?

UČITELKA 6: No, ty děti se to dozvěděly až v průběhu, jo, prostě u nás na škole to tak nefunguje, že by se to říkalo dopředu, protože oni se sešli všichni prvního září, jo, a ono to pak náh plynulo, akorát pak když on byl často nemocnej, jo, protože on měl velký omezení, měl velký omezení, on trpěl zácpou a když už ho pobolívalo břicho, tak ten den, kdy se to teda očekávalo, že se vyprázdní, tak do tý školy jít nemoh, protože to byl úplně nepříčetnej. To bylo skoro takový až humorný, ale my sme prostě věděli, že když D. kaká, tak nejde do školy. Zřejmě jak ho to rušilo, jak ho to bolelo, jak na to furt myslel, tak si myslim, že s tím už asi měl spojený nějaký nepříjemný pocity, tak vlastně nedokázal vůbec se soustředit a to už se poznalo vlastně den předem jakože jo, že neposeděl, byl takovej protivnej a jako se motal a já sem si říkala a jéžíš ono už je to vlastně zase pár dnů, on zas nebude. Takže on tak každej třetí čtvrtý den nechodil do školy, protože kromě toho, že měl ještě častý laryngitidy a tak a teď jsem se do toho zamotala, abych řekla pravdu, jo, že s těma dětma. Tak když

byl, když byla příležitost a nebyl u toho, tak a náh ty děti na něj začaly nadávat, tak sme si o tom povídali, jo. Jako, že se prostě takhle narodil a jeho to samozřejmě taky trápí, protože se tak narodil a že vlastně tím, že se takhle netrápíme, tak že máme tu výhodu, tak bude moc hezký. No, ale jako snažila jsem se jim furt říkat, že jim rozumím a že ať mi to říkají, když je trápí, že by mu to neměly vracet, protože on tomu stejně nerozumí. No, ale furt to vomejvám dokola a snažím se jim to vysvětlovat.

TAZATEL: No a vy ste věděla předem, že přijde dítě-

UČITELKA 6: *-Jo. Ale jenom hodně zhruba.*

TAZATEL: A jaký to pro vás bylo, když ste se to dozvěděla?

UČITELKA 6: *No, abych řekla pravdu, tak sem si říkala: "A sakra." Ono pár těch zkušeností jako, že zažila jsem na škole osmáka, co byl takovej, tak no věděla sem, že to bude těžký, ale neuměla sem si vůbec představit jak, protože vim, že ty děti, že třeba sem před tím měla holčičku, která byla zase hrozně tichá, jo a o tý vlastně vůbec nikdo spíš nevěděl. A ta si tak jako mumlala pořád něco pro sebe a byla mnohem víc navázaná na asistentku, mnohem víc potřebovala její pomoc a tak s ní furt všechno konzultovala, tak jako potichu bokem. Takže sem si tak naivně malinko představovala, že by to mohlo bejt jako takhle, o a, no, eh, no, tak to nebylo. Bylo to úplně jiný, úplně jiný, na tý škole se takhle na tom prvním stupni vystříдалo víc, takže každý to dítě bylo úplně jiný. Takže tady s tou holčičkou to bylo úplně o 180 stupňů.*

TAZATEL: A je něco, co vás to třeba naučilo, ale ocenila byste, kdybyste to věděla předem?

UČITELKA 6: *Když bych jako brala tohodle klučinu, tak.... asi nevim jestli úplně přesně odpovídám, ale asi bych víc ocenila kdybych věděla ty jeho spouštěče, když bych znala jakoby manuál., jak v těchletěch konkrétních momentech na něj, aby se nedostal až do těch úplně extrémních svejch jako poloh. To asi. Kdyby člověk měl třeba možnost ho, což je asi úplně nemožný, ale vidět ho, než se zapojí do tý třídy, tak ho vidět třeba v tý školce. Samozřejmě, že tam se bude chovat jinak, taky je tam mladší a i ty dva měsíce prázdnin někdy udělaj hrozně moc, ale přecejem v tý interakci anebo i s rodinou. Kdyby třeba byla možnost, anebo kdyby aspoň existovala možnost, kdyby to dítě přišlo ještě před zahájením docházky, tak ten školní rok před tím třeba se podívat na pár hodin do školy. Třeba v rámci tý první třídy. Já vim, že by to bylo třeba na tři dyn, protože ten první den by to bylo nijaký,*

protože to dítě by bylo zaražený jak patníček, ale aby se rozkoukal a aby člověk věděl: “Aha, tak to bude takhle.” To si myslím, že by bylo hrozně fajn.

TAZATEL: A co si myslíte, že vám to dalo ta zkušenost?

UČITELKA 6: No, D. asi velkou dávkou trpělivosti a velkou dávkou takovýho jako sebespytování, co jsem zase zvorala, protože sem měla takovej pocit, viz teda, že mám jako doma kluka, co má taky specifický potřeby, tak že tomu jako rozumím, že nesmím todle, nesmím támdleto, když bude klidnej, tak to bude takhle, on tim, jak byl úplně jinej... a někdy jsem si uvědomila, že jsem mu jako mockrát ustupovala. V rámci jak se zachování zdraví všech dětí a možná nakonec i jeho sem mu ustoupila, takže jsem ho třeba posadila k tomu počítači, z čehož vyplývá i to, že jsem zjistila, že mám svoje limity a v tý době jsem je měla docela jako teď nevím jestli malý nebo velký, jak se to má říkat. Že sem prostě asi měla bejt silnější, víc nad tím přemejšlet a myslet víc za roh.

TAZATEL: A změnilo se něco pro vás po tý zkušenosti?

UČITELKA 6: No asi jsem si uvědomila, že člověk nemůže zvládnout úplně všechno a že takový to nadšení, že fakt nestačí a hlavně do toho člověk nesmí zapojovat emoce. Protože já jsem třeba si ho v jednu chvíli málem zprotivila ze začátku, protože jsem mu vlastně nerozuměla a on se mi zdál hrozně negativně nastavenej a já sem měla pocit, že sem přišla s takovou všeobímající náručí a on mi to nevrátil a já sem se vrátila pak zpátky na sem a řekla sem si, že to sem teda pěkně blbá, protože on tady není od toho, aby mi něco vracel (pozasmání se). A jak sem teda si tuhleto myšlenku z hlavy dostala, tak sem si najednou začla všímat těch jeho roztomilejch vlastností, který na něm byly. Třeba ty oči jak koulí, jak se furt všemu diví a vlastně sem ho začla mít strašně ráda, ale zase to taky úplně nebylo dobře, protože jsem ho zase začla trošičku v některých momentech, kdy jsem měla chladnokrevně zasáhnout, tak sem ho asi možná moc opečovávala v tom smyslu, že sem nechtěla, aby se rozzlobil, tak sem mu v něčem jako ustoupila. No, ale on mě v podstatě nevnímal nebo já sem měla ten pocit. Jako nenavazoval kontakty, ale to bylo vnější pozorování. No prostě jsem se naučila, že se musím trochu snažit si držet odstup jak do toho plusu, tak do toho mínusu, aby to bylo víc pro něj a pro ty děti prospěšný. Ale je to těžký.

TAZATEL: A měla ste nějaký vyloženě způsoby, kterými ste zvládala náročnější situace?

UČITELKA 6: *No mě pomáhalo, když jsem o tom mohla mluvit s kolegyní, co měla hudebku s nima, že vlastně, když sem jí něco řekla, tak ona dycky mávla rukou a řekla: “Jo, to mě dělá taky a to seš ještě dobrá.” Že sem jí třeba řekla, že se mi tohle nepovedlo, tak ona mi sdělila, co se zase nepovedlo jí a zjistily jsme, že jsme na tom vlastně úplně stejně a zjistily jsme, že se zas tak nic moc nestalo. Že jsem ho třeba malinko jako já rozbila, ale že ten kluk jako furt dál prospívá, protože se vlastně o něm můžeme bavit a že vlastně, jak bych to řekla no, že je nás tam víc, co se snažíme s ním něco dělat. A už jenom to, že sem si o tom mohla s ní promluvit, aniž by to bylo takový to učitelský “ježiš to je hroznej materiál, ten roste pro kriminál,” protože ono se to mezi těma učitelkama potom k tomu jako dopadne, pak u toho stolu se začnou ty děti probírat a začne se říkat, že ten je takovej a ten je takovej a když to posloucháte a odprostíte se od toho, tak si řeknete ježiši kriste, to sou učitelky, no to je strašný. A právě, že kdybych s kymkoli jiným o D. mluvila, tak by to k tomudle sklouzlo, ale tady s touhleto učitelkou sem prostě věděla, že sme na stejný vlně, tak to mi hrozně pomáhalo, že sem jako věděla, že jí můžu říct cokoliv a ono se to proti němu neotočí, jo, ale že to bude spíš takový, no jo, ale co s tím budeme dělat? No, v podstatě ta vzájemná porada, jak ono se tomu říká, ta intervize.*

TAZATEL: A pamatujete si na závěr na nějaký hezký zážitek?

UČITELKA 6: *Jako to bych musela strašně moc vzpomínat, určitě něco bylo. Jako já sem s ním ty hezký zážitky... já nemůžu říct, že bych s ním měla nákej jeden velkej krásnej zážitek, ale měla sem s ním dá se říct každej den hodně takovejch mikro malejch zážitků, kdy on mě právě dokázal odzbrojit tím svym, jak měl furt ten svůj ustaranej pohled a dycky ho něco rozhodilo jako jednou třeba tak jako zabloudil ve škole, my sme se stěhovali a já sem si je odváděla do třídy a on tak jako zamyšleně šel až vyšel téměř k postranímu vchodu a teď já na něj koukala, jestli si toho všimne a on se zastavil a viděla sem ty vykulený, ustrašeně udivěný oči jako “co ste mi to zase udělali? tady ty dveře nebyly ještě před chvilkou,” tak on dycky když byl takhle nervozní, tak se vždycky ptal, začal se jako kolíbat a začal říkat: “Co to je? Co to tady je? Proč to tady je? Kam deš? Co to děláš?” A v tu chvíli mi přišel úplně sladkej, ale já vám to neumím... neměla jsem s ním nějakou příhodu jako že by něco udělal, ale tyhleto momenty, kdy najendou z něj vykouklo dítě. Udivěný dítě, který prostě zírá na ten svět a fakt tomu nerozumí a neví proč mu to děláme. A to by se muselo vidět, to já neumím popsat, on měl takovej... on právě prakticky tu mimiku skoro neměl, neměl úsměv, on měl jenom zamračení a jediný, co se mu hejbalo právě bylo obočí a to takový vlny úplně veliký oči, takže buď se mračil strašně anebo když se udivil, on totiž když se chtěl usmát, tak udělal škleb. Mě přišlo, že on se vůbec neumí usmát, on udělal škleb. Když by se křečovitě jako snažil něco udělat, takže často říkali, že ten se zase tváří, ale já říkala, že to on se jako teďka usmívá, ale kdo ho neznal, tak ho nevěděl. Ale když*

teda udělal ten vykulenej obličej, tak on jako uměl bejt roztomilej, ale to byly momenty, když jsme třeba náhodu byli sami. když třeba přišel, nevím, ráno v pondělí do školy a ted' nadšeně vykládal a takhle si tahal za ty klíče, co měl na tom krku a takhle měl oči na vrch hlavy, tak on je měl jako opravdu na vrch hlavy. To je prostě... tak to byste ho možná i pochovala, ale on to by asi dostal psotník. On snes akorát tak, že jsem mu občas mohla na rameno ťuknout, jo, že jako. Spíš tak jako jsem si řekla, že jsme se třeba vnitřně malinko spojili bylo, když on byl rozčillenej a přišel a žďuchnul do mě a začal mi něco povídat a povídal mi: "Kde si byla? Kde si byla?" Tak sem si říkala: "A, ted' si mě všimnul." To byly takový hezký jako momenty.

TAZATEL: A jaká si myslíte, že je výhoda a nevýhoda jeho zapojení do běžný školy?

UČITELKA 6: No, já bych řekla, že výhoda pro ty děti, ne, když bych to měla říct všeobecně, tak je to takový to, co se všude říká. Že ty děti zapadnou do kolektivu, žijou normální život a ty spolužáci se naučí toleranci. To je taková krásná učebnicová verze. Já ale abych v tom viděla výhodu, tak bych to asi brala individuálně podle těch dětí. Jsou totiž děti, který vysloveně z toho čerpaj, že jsou mezi těma dětma a fakt jim to něco dá a pak jsou děti, který se jako fakt trápěj. Ale já nevím, jestli to umim posoudit, ale mě to tak přijde, že ten D. byl v podstatě furt jenom vytřeštěnej. Nejvíc prostě se zklidnil, když šel domu, protože fakt mu to tam vadilo. Na tý základní škole mi přijde, že jak jsou ty děti rozmanitý a procházej tou pubertou a různějma obdobíma a oni sami se mezi sebou učeť vycházej, tak eště jim nasadit do třídy někoho, kdo je takhle strašně komplikovanej, je teda poměrně docela náročný a v malym kolektivu asi jo, ale ve velkym... já v tom tu výhodu nevidim, mě to připadne, že tam potom může dojít k šikaně, že to dítě tam přestane bejt spokojený. Takže já tam vidim spíš nevýhody i ty děti jsou vlastně trápený. Vždyť jsou tam děti, který jsou úzkostný, který jsou nervózní, který se teprve učeť ovládat emoce a najendou tam maj takový stvoření, který jim to všechno narušuje. Jsou tam třeba děti, který nerozumí tý výuce, jo, bojeť se pak zepat a když pak učitelka furt komunikuje tady s tím dítětem, tak oni jsou vlastně odsunutý na druhou kolej a taky to berou úkorně a nemyslim si, že vždycky je řešení, že by tam bylo víc pedagogů na třídě, protože mě to připadne jako hrozně rušivý. Já teda tam v tom - nemůžu říct ani ne ani ano, ale bylo by fajn, kdyby se to posuzovalo individuálně.

TAZATEL: Tak super, napadá vás ještě něco?

UČITELKA 6: No, vlastně asi ani ne.